वार्षिक प्रतिवेदन

२०७८/७९

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
आन्तरिक राजस्व विभाग
लाजिम्पाट, काठमाडौं

भूमिका

नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे अनुसारको स्वाधिन, समुन्नत एवं आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको माध्यमबाट समाजवाद उन्मुख समृद्ध राष्ट्र निर्माण गर्नका लागि सार्वजनिक स्रोतको अधिकतम् परिचालन गर्नु पर्दछ । सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनको दिगो र भरपर्दो स्रोतका लागि आन्तरिक राजस्व परिचालनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । आन्तरिक राजस्व परिचालनका लागि नियमन गर्ने जिम्मेवार निकायका रूपमा स्थापित संस्था आन्तरिक राजस्व विभाग कर प्रणालीलाई स्वच्छ, सरल, पारदर्शी, प्रविधीमैत्री एवं करदातामैत्री बनाई स्वेच्छिक कर सहभागिताको माध्यमवाट राजस्व परिचालनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रयासरत रहेको छ ।

बढदो सार्वजनिक खर्च र राजस्वको परिचालन बीच पारस्परिक तादात्यमता कायम गर्न विद्यमान राजस्व नीति, राजस्व प्रणाली र प्रकृयामा सुधार एवम् सरलीकरण गर्दै समसामयिक सुधार र परिवर्तनबाट कर प्रणालीमा चुस्तता, सेवा प्रवाहमा करदातामैत्री व्यवहार, कार्य फछ्र्यौटमा शीघ्रता, करको दायरा विस्तारमा नयाँ क्षेत्रहरूको पहिचान जस्ता कार्यहरु सम्पादन गर्न विभाग निरन्तर क्रियाशील र प्रतिवद्ध रहेको छ।

असल कर प्रणालीका आधारभूत सिद्धान्तहरुः तटस्थता, पारदर्शिता, सरलता, समानता र स्वच्छतालाई आत्मसाथ गर्दै स्वेच्छिक कर सहभागिताको प्रवर्धन गरी सरल, आधुनिक, पारदर्शी र दक्ष एवम् व्यावसायिक कर प्रशासनको रुपमा स्थापित गर्न आन्तरिक राजस्व विभागले समयानुकूल रणनीतिक सुधार योजना एवं व्यावसायिक कार्ययोजनाहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वियन गर्दै आएको छ । तीनै सुधार योजना/कार्ययोजना र आ.व. २०७८/०७९ को वजेटको प्रभावकारी कार्यन्वनयबाट प्राप्त नतिजा र उपलब्धीको विश्लेषण गरी राजस्व संकलनको चुनौतिपूर्ण लक्ष्य हासिल गर्नका लागि सम्पादन गरिएका कार्यहरुको समीक्षा गर्दै यो बार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउदा मलाई खुसी लागेको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा विभागलाई रु. ५३७ अर्ब ९४ करोड राजस्व संकलन गर्ने लक्ष्य तोकिएकोमा कोभिड-१९ को विश्वव्यापी महामारी, रुस युक्रेन युद्धले निम्त्याएको विश्वव्यापी आर्थिक विश्रृङखलता तथा विदेशी मुद्रा संचितिमा देखिएको कमीका कारण आयातमा गरिएको कडाई जस्ता आर्थिक जटिलताका बाबजुद पनि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा रु. ४८३ अर्ब ४८ करोड राजस्व संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ८९.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भई समग्र राजस्व संकलनमा गत आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा १२.५९ प्रतिशतले राजस्व वृद्धि भएको छ।

यस आ.व. २०७८/७९ मा व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर (B-PAN) तर्फ २,११,८६६ करदातालाई करको दायरामा ल्याई २०७९ आषाढ मसान्तसम्ममा व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाता संख्या १७,६२,४१३ पुगेको छ भने व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर (P-PAN) तर्फ ५,९६,३७२ करदाता करको दायरामा आई व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बरतर्फ कूल करदाता संख्या ३०,५०,३०४ पुगेको छ। सम्वत् २०७९ आषाढ महिनासम्म व्यावसायिक र व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर लिएका करदाताको कूल संख्या ४८,१२,७१७ पुगेको छ।

प्रणालीगत सुधारतर्फ Voucher Tracking System निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको, खरिद बिक्री कारोवार विद्युतीय माध्यमवाट पेश गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयनमा ल्याईएको, RAS प्रणालीमा Auto Day End गर्ने प्रणाली कार्यान्वयनमा ल्याइएको, e-tds विवरण पेश गर्दा स्थाई लेखा नं. अनिर्वाय ईन्ट्री गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । अन्तःशुल्क ईजाजतपत्र नविकरण online प्रणालीवाट करदाता स्वयंले गर्न सक्ने गरी प्रणाली विकास लगायतका सुधार गरिएको छ।

आगामी दिनमा यिनै सुधारका श्रृखंलाहरुलाई अझै परिस्कृत गर्दै लगी करदाता शिक्षा/सचेतनाको माध्यमवाट करदातालाई सुसुचित गर्ने, बजार अनुगमनलाई स्वचालित बनाउने, सूचना र जोखिम सूचकमा आधारित गुणस्तरीय कर परीक्षण र प्रभावकारी अनुसन्धानमार्फत स्वच्छ एवं पारदर्शी कर प्रणालीको विकास गर्ने कार्यमा समेत विशेष जोड दिइदै लगिने छ।

आगामी दिनमा सूचना प्रविधिको बढ्दो प्रयोग र विस्तार सँगै विद्युतीय कारोबारलाई करको दायरामा ल्याउनका लागि आवश्यक कानूनी र प्रणालीगत सुधारका कामहरु थालनी मार्फत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरी सक्षम जनशक्ति तयार गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी विभागले आफ्नो क्रियाकलाप संचालन गर्दै जाने विषय समेत अवगत गराउन चाहन्छु।

अन्त्यमा, यस आर्थिक वर्षमा सम्पादन गरिएका कार्यको प्रगति हासिल गर्न माननीय मन्त्रीज्यू, श्रीमान् सचिवज्यूहरु, राजस्व व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखज्यू लगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारीहरुले दिनुभएको मार्ग निर्देशन र उत्प्रेरणाका लागि विशेष आभार व्यक्त गर्दछु । यसै गरी विभाग र मातहत कार्यालयको कार्यगत लक्ष्य तथा राजस्व संकलनमा प्रत्यक्ष सल्लाह र सुझाव दिई सहयोग पुर्याउनु हुने करदाता लगायत सरोकारवाला विभिन्न सरकारी, निजी, गैह्र सरकारी निकाय, संघ संस्था, व्यक्ति तथा विदेशी दातृ निकायहरु प्रति धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु। यो वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नुहुने विभागका उपमहानिर्देशक द्वय श्री अर्जुन प्रसाद भट्टराई, श्री गोविन्द प्रसाद सुवेदी, निर्देशक श्री सीता आचार्य, शाखा अधिकृत त्रय दिनेश गुरागाई, राज कुमार पोखरेल र सुस्मिता दाहाल लगायतलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

रितेश कुमार शाक्य
महानिर्देशक
मंसिर,२०७९

विषयसूची

कार्यकारी सारांश			१
१.	सामान्य जानकारी		४
	१.१	परिचय	४
	१.२ सोच, गन्तव्य, समग्र उद्देश्य, कार्यदिश, मुल्य मान्यता, कार्य प्रणाली र प्रतबिद्धता		४
	१.३	संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन	७
	१.४	आगामी सुधारको सोच	७
२.	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को समष्टिगत उपलब्धि		१४
	२.१	कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	१५
	२.२	कूल गार्हस्थ्य उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तः शुल्क परिचालनको अवस्था	१६
	२.३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१७
	२.४	राजस्वको संरचनागत योगदान	१८
	२.५	कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२०
	२.६	शाखागत विवरण तथा विश्लेषण	२१
		२.६.१ करदाता सेवा शाखा	२१
		२.६.२ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा	२७
		२.६.३ सुचना संकलन, जोखिम विष्लेषण तथा अनुसन्धान शाखा	२९
		२.६.४ अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा	३०
		२.६.५ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा	३४
		२.६.६ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा	३४
		२.६.७ नीति विश्लेषण शाखा	४२
		२.६.८ कर प्रणाली सुधार शाखा	४३
		२.६.९ कर फिर्ता शाखा	४४
		२.६.१० बक्यौता तथा बेरुजु शाखा	४६
		२.६.११ कानुन शाखा	४८
		२.६.१२ योजना तथा मानव संशाधन शाखा	५०
		२.६.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा	५५
		२.६.१४ सामान्य प्रशासन शाखा	५७
		२.६.१५ अन्तराष्ट्रिरय कर शाखा	५९

३.	आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण	६२
	३.१ कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत असुलीको अंश	६४
	३.२ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६५
	३.३ मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी संकलन अनुपात	६६
	३.४ शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)	६६
	३.५ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	६८
	३.६ शीर्षकगत आयकर संकलन	६९
	३.७ आर्थिक बर्ष. २०७८/७९ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्था	६९
	३.८ अन्तः शुल्कको संरचनात्मक अवस्था	७१
	३.९ आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को अन्तः शुल्क तर्फको संकलन संरचना	७२
	३.१० आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्था	७३
	३.११ करदाता सेवा कार्यालयहरुको राजस्व संकलनको अवस्था	७७
	३.१० सामाजिक सुरक्षा कर	८०
	३.१३ पूँजीगत लाभकर	८०
	३.१४ राजस्व संकलनको लागत	८२

तालिकाहरुको सूची

तालिका १	कूल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात	१५
तालिका २	कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात	१६
तालिका ३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१८
तालिका ४	आ.व. २०७८।७९ राजस्वको संरचनात्मक योगदान	१९
तालिका ५	आ.व. २०७८।७९ शीर्षकगत राजस्व संकलनको बनोट	१९
तालिका ६	कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२०
तालिका ७	करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था	२३
तालिका ८	मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था	२४
तालिका ९	कार्यालयहरुको समग्र कार्यसम्पादन स्तर	३१
तालिका १०	प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगति	३४
तालिका ११	आ.व. २०७८/७९ लक्ष्यहरु तथा प्रगति विवरण	३६
तालिका १२	जम्मा करफिर्ता विवरण	४५
तालिका १३	कुटनीतिक कर फिर्ता विवरण	४५
तालिका १४	२०७८/७९ सम्मको बक्यौता विवरण	४६
तालिका १५	कार्यालयगत वेरुजू फछ्र्यौटको अवस्था	४७
तालिका १६	कानुन शाखाबाट सम्पादन भएका कार्यहरुको प्रगति विवरण	५०
तालिका १७	आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण	५७
तालिका १८	आ.व. २०७८।७९ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति	६२
तालिका १९	कूल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शिर्षगत संकलनको अंश	६४
तालिका २०	विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्था	६५
तालिका २१	मूल्य अभिवृद्धि करमा आन्तरिक र पैठारीको संकलन अनुपात	६६
तालिका २२	मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन	६७
तालिका २३	मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	६८
तालिका २४	आयकरको शीर्षकगत संकलन	६९
तालिका २५	आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था	७०
तालिका २६	आ.व. २०७८।७९को आयकरको शीर्षकगत संकलन	७०
तालिका २७	अन्तः शुल्कको शीर्षकगत संकलन	७२

तालिका २८	आ.व. २०७८।७९मा अन्तः शुल्कको संकलन संरचना	७२
तालिका २९	ठूला र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन	७३
तालिका ३०	कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन	७४
तालिका ३१	करदाता सेवा कार्यालयहरूको राजस्व लक्ष्य र संकलन	७७
तालिका ३२	सामाजिक सुरक्षा कर संकलन	८०
तालिका ३३	पूँजीगत लाभकर संकलन	८१
तालिका ३४	राजस्व संकलनको लागत विवरण	८२

चित्रहरूको सूची

चित्र १	कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात	१६
चित्र २	कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात	१७
चित्र ३	कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	१८
चित्र ४	आ.व. २०७८/७९ मा राजस्वको संरचनात्मक योगदान	१९
चित्र ५	आ.व. २०७८/७९ मा शीर्षकगत राजस्व संकलन	२०
चित्र ६	कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान	२१
चित्र ७	२०७८/७९ को राजस्वको लक्ष्य र प्रगति	६३
चित्र ८	आ.व. २०७८/७९ को कर राजस्व संकलनको संरचनात्मक अवस्था	६४
चित्र ९	राजस्व संकलनको अवस्था	६५
चित्र १०	मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन	६७
चित्र ११	मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था	६८
चित्र १२	आयकर संकलनको संरचनात्मक अवस्था	७०
चित्र १३	आ.व. २०७८/७९ को आयकरको शीर्षकगत संकलन (प्रतिशतमा)	७१
चित्र १४	अन्तशुल्कको शीर्षकगत संकलन	७२
चित्र १५	आ.व. २०७८/७९ मा अन्तशुल्कको संकलन संरचना (प्रतिशतमा)	७३
चित्र १६	ठूला र मध्यम स्तरीय करदाता कार्यालयको कुल असुलीमा प्रगति (प्रतिशत)	७४
चित्र १७	कार्यालयगत असुली विवरण (आ.व. २०७८/७९)	७६
चित्र १८	करदाता सेवा कार्यालयहरूको राजस्व लक्ष्य र संकलन	७९
चित्र १९	सामाजिक सुरक्षा कर संकलनको अवस्था	८०
चित्र २०	पूजीगत लाभकर संकलनको अवस्था	८१

अनुसूचीहरू

अनुसूची १	आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ताको अवस्था	८३
अनुसूची २	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, व्यक्तिगत स्थायी लेखा नंम्बर दर्ताको अवस्था	८६
अनुसूची ३	आर्थिक वर्ष २०७८।७९ को क्षेत्रगत राजस्व संकलन	८९
अनुसूची ४	आन्तरिक राजस्व विभागको संगठन संरचना	९१
अनुसूची ५	आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयहरुको सम्पर्क नम्बर	९२

संकेत सूची

आ.व.	आर्थिक वर्ष
आ.रा.वि.	आन्तरिक राजस्व विभाग
आ.रा.का.	आन्तरिक राजस्व कार्यालय
उ.म.न.पा.	उप महानगरपालिका
क.से.का.	करदाता सेवा कार्यालय
का.म.पा.	काठमाण्डौं महानगरपालिका
गा.पा	गाऊँपालिका
चा.ए.	चार्टर्ड एकाउण्टेण्ट
ठू.क.का.	ठूला करदाता कार्यालय
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
म.ले.नि.का.	महालेखा नियन्त्रक कार्यालय
मू.अ.कर	मूल्य अभिवृद्धि कर
रा.प.प्र.	राजपत्रांकित प्रथम श्रेणी
रा.प.द्वि.	राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी
रा.प.तृ.	राजपत्रांकित तृतीय श्रेणी
रा.प.अ.	राजपत्र अनंकित
रु.	रूपैयाँ
शा.अ.	शाखा अधिकृत
AA	Amended Assessment
ABBS	Any Branch Banking System
ASYCUDA	Automated System for Customs Data and Management
DTAA	Double Taxation Avoidance Agreement
EASy	Excise Automation System
ECR	Electronic Cash Register
EIMS	e-Internal Monitoring System
e-PAN	electronic- Permanent Account Number
e-TDS	electronic- Tax Deducted at Source
FY	Fiscal Year
GDP	Gross Domestic Product
GIZ	German Institute for International Co-operation
IT	Income Tax

MA	Management Assessment
NF	Non - Filer
OECD	Orgnization for Economic Cooperation and Development
PAN	Permant Account Number
PDCR	Posted Data Change Request
RAS	Revenue Accounting System
RD	Return Detail
SMS	Short Massage Service
TPS	Taxpayer Service
VAT	Value Added Tax

कार्यकारी सारांश

प्रभावकारी स्रोत व्यवस्थापनको माध्यमबाट विकास वित्तको दिगो सुनिश्चितता गरी संविधानले परिलक्षित गरे अनुसारको विकास र समृद्धिलाई साकार पार्न आन्तरिक स्रोत परिचालनको नियमनकारी निकायको रुपमा अग्रणी भूमिका निर्वाह गर्ने कार्यमा आन्तरिक राजस्व विभागको मुख्य जिम्मेवारी रहेको छ ।

मुलक संघीय शासन व्यवस्थामा प्रवेश गरे सँगै एकातर्फ आम जनताका आवश्यकता र चाहानामा बढोत्तरी हुँदै गएको छ भने अर्कोतर्फ कोभिड १९ जस्ता विश्वव्यापी महामारी लगायतले सार्वजनिक खर्चको आवश्यकतामा चाप परेको छ । यसरी बढ्दै गएको सरकारी खर्चको चाप र राजस्व परिचालन वीच तालमेल मिलाउनका लागि करको दायरा विस्तार गर्ने सन्दर्भमा अनौपचारिक अर्थतन्त्रको औपचारीकरण, डिजिटल कारोबारको नियमन, लगानीमैत्री कर कानूनको तर्जुमा, पारदर्शी व्यवहार र स्वयंकर प्रणालीमा आधारित प्रविधी एवं करदातामैत्री प्रशासनलाई आत्मसाथ गर्दै विभागले आफ्नो दैनिक काम कार्यवाही सञ्चालन गर्दै आएको छ ।

अर्थतन्त्रमा पछिल्लो समयमा देखापरेका आन्तरिक तथा बाह्य परिघटनाको कारण राजस्व परिचालनमा आशातित परिणाम आउन नसकेको भएता पनि यस्ता प्रतिकूल अवस्थाले गर्दा सिर्जित राजस्व परिचालनको कमीलाई परिपूरण गर्नका लागि कर प्रणालीमा समयानुकूल सुधार ल्याई सार्वजनिक खर्चको बढदो आवश्यकतालाई धान्न सक्ने गरी आन्तरिक स्रोतको परिचालन बढावा ल्याउने कार्यलाई मूर्तरुप दिन आन्तरिक राजस्व विभाग प्रयासरत छ ।जसका लागि कर सहभागिता स्तरमा वृद्धि गर्ने, सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारलाई करको दायरामा ल्याउने, कर संकलन लागत र करदाताको कर परिपालना लागत घटाउने, कर प्रशासनलाई स्वच्छ, व्यावसायिक, प्रतिस्पर्धी, सदाचारमूलक बनाउने दिशातर्फ विभागले गरेको प्रयासका गतिलाई थप चलायमान बनाउनुपर्ने देखिन्छ ।

विभागले लिएका नीतिगत, कार्यविधिगत र प्रणालीगत सुधारका साथै सेवा प्रवाहमा अंगिकार गरिएको व्यावसायिकताको मर्मका कारण गत विगतको तुलनामा केही हदसम्म सार्वजनिक वित्त सुदृढ समेत भएको छ । तथापि, सार्वजनिक खर्चको आवश्यकताको तुलनामा अपेक्षित प्रगति हासिल भने हुन सकेको छैन । अतः यिनै आवश्यकता र उपलब्धी विच उचित तालमेल मिलाउनका लागि संरचनात्मक सुधार समेत थालनी गरी हाल विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय १, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय १, आन्तरिक राजस्व कार्यालय ४३, र करदाता सेवा कार्यालय ३९ गरी जम्मा ८४ वटा कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह हुंदै आएको छ ।

आ.व.२०७८/०७९ मा विभागबाट सम्पादन गरिएका मुख्य मुख्य कार्यहरुको प्रगतिलाई देहाय अनुसार उल्लेख गरिएको छः

- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व विभागको लक्ष्य रु.५ खर्ब ३७ अर्ब ९४ करोड रहेकोमा रु.४ खर्ब ८३ अर्ब ४८ करोड राजस्व संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ८९.८८ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- मूल्य अभिवृद्धि करतर्फः रु.३ खर्व १६ अर्ब ३६ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु.३ खर्व १४ अर्ब २७ करोड संकलन भएको छ। यो लक्ष्यको तुलनामा ९९.३० प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।सो मध्ये पैठारीतर्फ रु.१ खर्व ७९ अर्ब ६८ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.१ खर्व ९८ अर्ब ४३ करोड र आन्तरिक तर्फ रु.१ खर्व ३६ अर्ब ६७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.१ खर्व १५ अर्ब ८४ करोड संकलन भएको छ। पैठारी तर्फ ११०.४ र आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८४.८ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
- **आय करतर्फः** रु.२ खर्व ८९ अर्ब ४९ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.२ खर्व ६० अर्ब ८ करोड संकलन हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ८९.८ प्रतिशत प्रगति भएको छ।
- **अन्तःशुल्कतर्फः** रु.१ खर्व ८२ अर्ब १६ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.१ खर्व ६६ अर्ब ७८ करोड संकलन भएको छ। यो लक्ष्यको तुलनामा ९१.६ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ रु.७१ अर्ब ४० करोड लक्ष्य रहेकोमा ५७ अर्ब ३९ करोड र आन्तरिक तर्फ रु.१ खर्व १० अर्ब ७६ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.१ खर्व ०९ अर्ब ३८ करोड संकलन भएको छ।पैठारी तर्फ ८०.४ र आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९८.८ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।
- आन्तरिक राजस्व विभाग र विभाग अन्तर्गत कार्यालयको कूल बेरुजू रु.४० अर्ब १३ करोड रहेकोमा यस आर्थिक वर्षमा रु.८ अर्ब ५१ करोड फछ्र्यौट भएको छ। उक्त बेरुजू फछ्र्यौट कूल बेरुजूको २१.२२ प्रतिशत हुन आउँछ ।
- विभाग र मातहत कार्यालयका कर्मचारीहरुलाई कर तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न विषयमा भौतिक तथा भर्चुअल रुपमा तालिम संचालन गरिएको छ । यसैगरी वर्ष भरीमा विभाग र अन्तर्गत कार्यालयमा कार्यरत विभिन्न कर्मचारीहरुलाई वैदेशिक तालिम, सेमिनार, अध्ययन भ्रमणमा सहभागी गराइएको छ।
- मू.अ.कर तर्फ ३१,१५८ करदाताहरू दर्ता गरिएको छ । यस आर्थिक वर्ष सम्ममा २,९१,६३१ करदाताहरू मू.अ.करमा दर्ता भएका छन्।
- अन्तःशुल्क तर्फ यस वर्ष १३८१६ करदातालाई अन्तःशुल्क इजाजत पत्र प्रदान तथा नविकरण गरिएको छ।
- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्ममा व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्वर (PAN) जम्मा १७,६२,४१३ र व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर (PPAN) जम्मा ३०,५०,३०४ प्रदान गरी कूल करदाता संख्या ४८,१२,७१७ (Withholder PAN बाहेक) पुगेको छ। साथै आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा सरकारी तथा अन्य संस्थाहरू गरी जम्मा १८,०९४ लाई Withholdee PAN (WPAN) प्रदान गरिएको छ।
- मदिरा तथा सूर्तीजन्य वस्तुहरु उत्पादन गर्ने उद्योगहरुले कच्चा पदार्थ राख्ने गोदाम, तयारी पदार्थ राख्ने गोदाम, निष्काशन गर्ने ठाउँमा सीसीटीभी क्यामरा राख्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ।
- आ.व २०७८/७९ मा ६०६७ करदाताको पूर्ण कर परीक्षण सम्पन्न भएको छ। यसबाट आयकर तर्फ रु.१६ अर्व ४१ करोड ६२ लाख, मू.अ.करतर्फ रु.३ अर्व ४६ करोड १० लाख र अन्तशुल्कतर्फ रु.१३ करोड ८२ लाख कर निर्धारण हुनुका साथै संशोधित कर निर्धारणबाट रु.९४ अर्व ८५ करोड नोक्सानी घटाइएको छ।

भाग- १

जानकारी

१. सामान्य जानकारी

१.१ परिचय

मुलुकको वित्त नीतिको प्रमुख उपकरणको रुपमा रहेको कर राजस्व अन्तर्गत आन्तरिक राजस्व परिचालनको महत्वपूर्ण स्थान रहन्छ। नेपालको कर प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्न, करदाताको कर सहभागिता लागत घटाउन, , प्रविधिमैत्री जनशक्ति विकास, आन्तरिक कार्य प्रक्रिया सरलीकरण गर्न जोखिममा आधारित कर परीक्षण, विद्युतीय सुशासन कायम गर्न, नतिजामा आधारित व्यावसायिक संगठन र कार्य विशिष्टिकरणको लागि संस्थागत सुधार गर्ने उद्देश्यले साविकका कर विभाग तथा मूल्य अभिवृद्धि कर विभागलाई एकीकृत गरी विक्रम संवत २०५८ बैशाख २ गते कर विभागको रूपमा स्थापना भई सम्वत् २०५८ श्रावण १ देखि आन्तरिक राजस्व विभागको गठन भएको हो। विश्व अर्थतन्त्र र राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई मुलुकको हित अनुकूल बनाउँदै नेपालको कराधारको संरक्षण गर्ने गरी नीतिगत सुधार गर्न नेपालको सार्वजनिक व्यवस्थापनको क्षेत्रमा आन्तरिक राजस्व विभाग एक आधुनिक संगठनको रूपमा रहेको छ।

आन्तरिक राजस्वका स्रोत मार्फत कर राजस्व परिचालनमा यस विभागको भूमिका महत्वपूर्ण रही आएको छ। नेपाल सरकारको कूल राजस्वमध्ये करिब आधा हिस्सा यस विभागबाट सङ्कलन हुने गरेको छ। विभागले आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क लगायतका कर कानूनको प्रशासन गर्दै आएको छ। आन्तरिक राजस्वको व्यवस्थापन र परिचालनका लागि विभागले १ ठूला करदाता कार्यालय, १ मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, ४३ आन्तरिक राजस्व कार्यालय र ३९ करदाता सेवा कार्यालय समेत ८४ वटा कार्यालय मार्फत सेवा प्रदान गर्दै आएको छ। वर्तमान संगठनात्मक संरचना अनुसार यस विभाग अन्तर्गत करिब १७०१ जनशक्ति रहने गरी संगठन संरचना र दरबन्दी स्वीकृत भएको छ।

१.२ सोच, गन्तव्य, उद्देश्य, कार्यदिश, मान्यता, कार्य प्रणाली र प्रतिबद्धता

सोच (Vision)

फराकिलो कराधार, पारदर्शी एवं न्यायोचित कर प्रणालीमार्फत आर्थिक-सामाजिक विकासमा सहयोगी एवं सबल संगठनको रुपमा विकास गर्ने।

गन्तव्य (Mission)

उपयुक्त कर नीति तथा उत्कृष्ट सेवाको माध्यमबाट कर सहभागिता सुनिश्चित गर्ने।

समग्र उदेश्य (Overall Objective)

समतामुलक, प्रगतिशील, पारदर्शी र पूर्वानुमानयोग्य कर प्रणाली सुनिश्चित गर्ने।

कार्यदिश (Mandates)

- कर प्रशासन तथा सुधार
- कर नीति तर्जुमा र कार्यान्वयन
- करदाता सेवा र शिक्षा

- अनुसन्धान र विकास
- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन

मूल्य मान्यता (Values)

- सदाचार
- व्यावसायिकता
- स्वच्छता
- सम्मान
- सहकार्य
- नवप्रवर्तन

विभागको कार्य प्रणाली

यस विभागले कर नीति एवं कानून तर्जुमाको मस्यौदा तयार गर्ने, आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर ,अन्तःशुल्क तथा अन्य कर नीति तथा कानूनहरुको कार्यान्वयन गर्ने गर्दछ। करको दायरा बिस्तार गर्ने, कर कानूनको परिपालना भए नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने, करदाताको स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्न आवश्यक कार्यप्रणाली तथा कार्यक्रम लागू गर्ने र कर जोखिममा आधारित भई कर कानूनहरुको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने कार्य गर्दै आइरहेको छ।

यस सन्दर्भमा आन्तरिक राजस्व व्यवस्थापन गर्ने, सूचना प्रविधिको उपयोग गर्दै करदाता सेवा प्रदान गर्ने, सबै करदाताको पहिचान दिने गरी स्थायी लेखा नम्बर जारी गर्ने, सूचना प्रविधिको उपयोगबाट करदाता र कर प्रशासनको प्रत्यक्ष सम्पर्क घटाउँदै कर सहभागिता बढाउने, कर संकलन लागत घटाउने, स्वयं कर निर्धारण प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्दै जोखिमको आधारमा सीमित करदाताको कर परीक्षण र अनुसन्धान गर्ने, डिजिटल कारोवारको प्रवर्दनलाई प्रोत्साहन गर्दै अनौपचारिक अर्थतन्त्रलाई करको दायरामा ल्याउन जोड दिने जस्ता कार्यनीति तथा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ। विभाग र अन्तर्गत कार्यालयको कार्य संचालन प्रक्रियामा कार्यमूलक कार्यप्रणाली अवलम्वन गरिएको छ।

प्रमुख कार्यहरु (Functions)

विभागबाट मुख्यतः करदाता सेवा, कर संकलन तथा प्रक्षेपण, कर फिर्ता, कर परीक्षण व्यवस्थापन, सूचना संकलन तथा जोखिम विश्लेषण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, कर नीति तर्जुमामा परामर्श, अन्तर्राष्ट्रिय कर प्रशासन सम्बन्धी कार्य, कर नीति कार्यान्वयनमा कानूनी राय प्रदान गर्ने, प्रशासकीय पुनरावलोकन गर्ने, अन्तःशुल्क प्रशासन गर्ने, वित्तीय सूचनाको अभिलेखका लागि सूचना प्रणालीको विकास एवं प्रयोग र संस्थागत सुधार, क्षमता बिस्तार, आर्थिक प्रशासन, कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्यहरु सम्पादन गरिन्छ।

विभागले प्रशासन गर्ने मुख्य ऐन, नियमहरु

ऐनहरु	नियमहरु
आयकर ऐन, २०५८	आयकर नियमावली, २०५९
मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२	मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३

अन्त:शुल्क ऐन, २०५८	अन्त:शुल्क नियमावली, २०५९
मदिरा ऐन, २०३१	मदिरा नियमहरु, २०३३
सालबसाली आर्थिक ऐन	

विभागको प्रतिवद्धता

समृद्ध नेपाल र सुखी नेपाली" को लक्ष्य हासिल गर्न करदाता, लगानीकर्ता र आम नागरिकले अपेक्षा गरेको आदर्श कर प्रणालीबाट स्वच्छता, समानता, तटस्थता र पारदर्शिता कायम गरी कर प्रशासन र करदाताबीच आपसी विश्वासको वातावरण श्रृजना गर्दै स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने, कर कानूनको परिपालनामा जोड दिने, प्रकृयागत सरलीकरण गरी करदातालाई सरल सहज सेवा प्रदान गरी आन्तरिक राजस्व परिचालनमा महत्वपूर्ण योगदान दिने यस विभागको प्रतिबद्धता रहेको छ। उत्कृष्ट सेवा प्रवाहद्वारा करदातामैत्री , प्रविधिमैत्री र लगानीमैत्री कर प्रणालीको कार्यान्वयन गर्दै दक्ष एवं व्यावसायिक कर प्रशासनको परिचय दिन विभाग कटिबद्ध छ। विभागको दोस्रो रणनीतिक योजना आ.व. २०७४/७५ देखि २०७८/७९ मार्फत समग्र कर प्रशासनलाई सुदृढ तुल्याउन देहायका ४ वटा क्षेत्रमा समग्र सुधार केन्द्रित छः

क) कर नीतिहरुमा सुधार

- लगानी र आर्थिक वृद्धिमा सघाउ पुग्ने ढंगले कर नीतिको सुधार गर्ने
- कराधारलाई व्यापक र सुरक्षित बनाउने
- कर कानून र प्रक्रियागत ढाँचाको सामञ्जस्य गर्ने
- नीति सिफारिसका लागि अनुसन्धान र विकासलाई पुनर्जिवित गर्ने

ख) करदाता सेवा र शिक्षामा सुधार

- कर सम्बन्धी सामग्री र सूचनाको विकास तथा अद्यावधिक गरी प्रसार गर्ने
- कर सहभागिता लागत घटाउन करदाता सेवामा सुधार गर्ने
- करदाता शिक्षा र अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने
- सेवा प्रवाह सम्बन्धमा सरोकारवालाहरुसँग सहकार्य गर्ने

ग) सवलीकरण संयन्त्रको अभिवृद्धि

- सूचना सञ्जालमा सुधार
- करको दायरामा नआएका करदाताको पहिचान र मूल्याङ्कन गर्ने
- उच्च जोखिम वहन गर्ने करदाताको कर परीक्षण र अनुसन्धान गर्ने
- नियामक र अनुसन्धान गर्ने अन्य निकायहरुसँग समन्वय गर्ने

घ) संगठन तथा प्रणालीको सुदृढीकरण

- संगठन संरचनामा सुधार गर्ने
- पेशागत र विशिष्टीकृत मानवस्रोतको संस्थागत विकास गर्ने
- संस्थागत क्षमता सुदृढीकरण गर्ने
- पूर्ण क्षमताको विद्युतीय शासन प्रणालीको उपयोग गर्ने

१.३ संगठनात्मक संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन

करको दायरा विस्तार, स्वयं कर निर्धारण तथा स्वतःस्फूर्त कर परिपालना, गुणस्तरीय कर परीक्षण र प्रभावकारी अनुसन्धान, देशव्यापी रुपमा कर सम्बन्धी चेतनाको अभिवृद्धि व्यवहारिक तथा आवश्यकतामा आधारित करदाता शिक्षा , चुस्त र पारदर्शी सेवा प्रवाह जस्ता आधारभूत मान्यताहरुलाई सार्थक तुल्याउन आन्तरिक राजस्व विभागको संगठनात्मक संरचना पूर्णतया कार्यमूलक प्रणाली (Functional System) अनुरुप कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। विभागमा चार महाशाखाहरू रहेका छन्। प्रत्येक महाशाखा प्रमुखको रुपमा रा.प. प्रथम श्रेणीको उपमहानिर्देशक र प्रत्येक शाखामा रा.प द्धितीय श्रेणीको निर्देशक रहने व्यवस्था छ। यसका अतिरिक्त महानिर्देशकको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा रहेको छ। जनशक्ति सहितको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

(क) नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तर्राष्ट्रिय कर शाखा, कर प्रणाली सुधार शाखा, नीति विश्लेषण शाखा, कर परीक्षण पुनरावलोकन शाखा, योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा, कानून शाखा, सामान्य प्रशासन शाखा र आर्थिक प्रशासन शाखा रहेका छन्।

(ख) सञ्चालन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत करदाता सेवा शाखा, कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा, राजस्व संकलन तथा प्रक्षेपण शाखा, बक्यौता तथा बेरुजू शाखा, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा र कर फिर्ता शाखा रहेका छन्।

(ग) अन्तःशुल्क तथा अनुसन्धान महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत अन्तःशुल्क व्यवस्थापन शाखा र अन्तःशुल्क नीति विश्लेषण तथा विकास शाखा, अन्तःशुल्क प्रयोगशाला, अनुसन्धान शाखा, सूचना संकलन तथा जोखिम विश्लेषण शाखा रहेका छन्।

(घ) सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा

यस महाशाखा अन्तर्गत व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा, सूचना संचार प्रविधि शाखा र सूचना प्रविधि परिपालना तथा सुरक्षा शाखा रहेका छन्। यस महाशाखाले समग्र कर प्रणालीलाई प्रविधिको सञ्जालमा आवद्ध गर्न र तदनरूप कार्य सञ्चालन गर्न मातहत कार्यालय एवं करदाताहरूलाई सहजीकरण गर्ने गर्दछ।

१.४ आगामी सुधारको सोच

आगामी दिनमा समग्र विभागको व्यवशायिकताको प्रवर्द्धनबाट प्रभावकारी राजस्व परिचालनका लागि देहायका क्षेत्रहरुमा समसामयिक सुधारका कार्यहरु सम्पादन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

१. कर प्रणाली सुधार

- अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा आएको परिवर्तन तथा हाम्रो परिवर्तित परिवेशलाई समेत आत्मसात गर्दै कर कानूनमा समय सापेक्ष सुधार गरिने छ।

- सूचना, प्रमाण र अन्वेषणमा आधारित अनुसन्धान, जोखिमका सूचकमा आधारित गुणस्तरीय कर लेखापरीक्षण, कारोबारमा आधारित करदाताको वर्गीकरण, कार्यगत कार्यबोझमा आधारित संगठनात्मक व्यवस्था, पेशागत दक्षतामा आधारित व्यावसायिक कर प्रशासन, न्यायिक सिद्धान्तमा आधारित कर निर्धारण र पुनरावलोकन, स्वयं घोषणामा आधारित कर प्रणाली अवलम्वन गरी कर प्रशासन सञ्चालन गरिने छ।

- खोज एवं अनुसन्धानमा आधारित कर नीति तर्जुमा, करदाताको आवश्यकतामा आधारित चेतनामूलक कर शिक्षा, सूचना प्रविधिमा आधारित करदाता सेवा प्रवाह, वैज्ञानिक प्रक्षेपणमा आधारित कर राजस्वको लक्ष्य निर्धारण गरी लक्ष्य अनुसार हासिल गरिनेछ।

- कर प्रणालीलाई थप प्रभावकारी बनाउन तथा बढ्दो विश्वव्यापीकरणले यस क्षेत्रमा ल्याएको परिवर्तनलाई समेत सम्बोधन गर्न सक्ने मूल्य हस्तान्तरण निर्देशिका, स्वामित्व परिवर्तन सम्बन्धी निर्देशिका, तयार गरी लागू गरिने छ।

- अन्तर्राष्ट्रिय कर नीति अन्तर्गत दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता, मूल्य हस्तान्तरण, कर लेखा परीक्षण, कर सम्बन्धी सूचनाको आदान प्रदान समेतलाई व्यवहारिक रूपमा नै कार्यान्वयन गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तर्फ जोड दिइने छ।

२. कार्यप्रणाली सुधार

- प्रविधिमैत्री कर प्रणालीको माध्यमबाट प्रक्रियागत सरलीकरण गरिने छ।
- विद्युतीय माध्यमबाट कर दाखिला गर्नसक्ने प्रणालीलाई थप परिमार्जन गरिने छ।
- विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूबाट करदाता शिक्षा, सूचना, सञ्चार, अन्तरक्रिया लगायत अन्य जागरणका कार्यहरू सम्पादन गरिने छन्।
- नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स सस्था, लेखापरीक्षक संघ लगायतका सम्बद्ध निकायहरूसँग करका विविध पक्षमा रकर कानून कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक राय परामर्श लिने कार्यलाई थप प्रभावकारी वनाउदै लगिनेछ ।

३. करको दायरा बिस्तार

- आय आर्जन र व्यवसाय गर्ने सबैलाई स्थायी लेखा नम्बर प्रदान गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई थप करदातालाई करको दायरामा ल्याइने छ।

- करको दर बढाउने भन्दा करको दायरा विस्तारलाई प्राथमिकता दिई कराधारलाई थप फराकिलो बनाउँदै लगिने छ ।

- करदाता दर्ता गर्न आवश्यक कागजात, दर्ता सम्बन्धी अभिलेखमा परिवर्तनको सूचना दिने प्रकृया र करदाता दर्ता तथा दर्ता खारेजी सम्बन्धी कार्यहरुलाई चुस्त र पारदर्शी बनाउँदै लगिने छ ।

- करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिई पूरानो अभिलेखलाई सूचना प्रविधिमा आधारित अभिलेखमा रूपान्तरण गरिनेछ । करदाताको अभिलेख तथा कम्प्युटर प्रणालीमा रहेका सूचना एवं अभिलेखहरूको सुरक्षाको विशेष व्यवस्था गरिने छ ।

- कोभिड, रुस, युक्रेन युद्ध लगायत आगामी दिनमा आउने विश्वव्यापी राजनीतिक, आर्थिक संकट र महामारीवाट मुलुकको अर्थतन्त्रको पुनरुत्थान गर्दै दिगो र फराकिलो कराधार निर्माण र संरक्षण गर्न प्रविधिमैत्री कर प्रशासन मार्फत राजस्वको दायरा विस्तारमा जोड दिईनेछ ।

४. कर परिपालनामा सुधार

- करदाता शिक्षा तथा सचेतनाको अभियानको माध्यमवाट कर परिपालना बढाउने कार्यलाई अभियानको रुपमा अगाडि बढाइने छ ।

- विगतमा ठूलो परिमाणमा नक्कली बिल विजकको प्रयोगबाट मूल्य अभिवृद्धि कर छली भएको प्रकरणलाई ध्यानमा राखी मूल्य अभिवृद्धि कर छली नियन्त्रण गर्न नीतिगत तथा प्रणालीगत व्यवस्था गरिनेछ।

- स्थलगत अनुगमन तथा सूचना प्रविधिको माध्यमबाट अनुगमन गरी कर परिपालना बढाइनेछ। कर कानूनको अवज्ञा गर्नेहरूलाई कानून बमोजिम सजायको दायरामा ल्याइनेछ।

- कुनै पेशा तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि बैंकहरूमा खाता खोल्दा वा अन्य कारोवार गर्दा स्थायी लेखा नम्वर अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्ने व्यवस्थालाई अझ ब्यापक बनाइने, साथै व्यावसायिक प्रयोजनका लागि निश्चित रकम भन्दा बढीको ऋण लिंदा वा भुक्तानी गर्दा सो को जानकारी सम्बन्धित बैंक र करदाताले आफ्नो दर्ता रहेको आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिनुपर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

- कर परीक्षण तथा अनुसन्धान गर्दा राजस्व अनुसन्धान विभागले संचालनमा ल्याएको VCTS प्रणालीमा भएको तथ्याङ्क तथा भन्सार विभागमा रहेको ASYCUDA WORLD प्रणालीमा रहेको तथ्याङ्क समेतको उपयोग गरिने छ।

५. न्यून बिजकीकरण नियन्त्रण

- ठूला करदाताहरूले जारी गर्ने कर बिजकलाई कम्प्युटर सफ्टवेयर मार्फत जारी गर्नु पर्ने व्यवस्थालाई अनिवार्य गरिने छ ।

- व्यापार व्यवसायको क्षेत्रमा आयात निर्यात गर्दाको अवस्थामा भन्सारमा हुने न्यून मूल्याङ्कन, घर जग्गा जमिनको खरिद विक्रीमा मालपोत कार्यालयमा हुने न्यून मूल्याङ्कन, बजारमा बस्तु तथा सेवा बिक्री वितरणमा हुने न्यून बिजकीकरण र घर जग्गा बहालमा हुने न्यून घोषणाले राजस्व परिचालनको थप सम्भाव्यतामा नकारात्मक असर परेको छ । हरेक क्षेत्रमा हुने यस्तो न्यून बिजकीकरण र मूल्याङ्कन नियन्त्रण गर्न सम्बद्ध सबै क्षेत्रसँग सहकार्य गरिनेछ।

६. कर सूचना सञ्जाल र अनुसन्धान

- करको दायरामा नआएका विलासी जीवनशैली अपनाउने व्यक्तिहरूको विभिन्न श्रोतबाट सूचना संकलन गरी एकीकृत सूची तयार गर्ने, निगरानी बढाई करको दायरामा कार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।

- उद्योग, व्यापार, पेशा, व्यवसाय, संस्था दर्ता गर्ने साथै अन्य नियमनकारी निकायहरू नेपाल राष्ट्र बैंक, उद्योग विभाग, बाणिज्य विभाग, सहकारी विभाग, यातायात व्यवस्था विभाग, महानगरपालिका,

उपमहानगरपालिका, नगरपालिका लगायतका निकायहरू र कर प्रशासनबीच विद्युतीय माध्यमबाट दर्ताकै अवस्थाको सूचना प्राप्त गरी करमा दर्ता नगरी कारोबार गर्न नपाइने व्यवस्था मिलाइनेछ।

- आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागबीच सूचना सञ्जाल मार्फत सूचना आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ।

- राजस्व प्रशासनका विभिन्न क्षेत्र बीच प्राविधिक विषयहरूमा समन्वयात्मक ढंगले नीति निर्माणमा सुझाव आदान प्रदान गर्न तथा कार्यान्वयन तहमा देखिएका समस्या समाधान गर्न प्राविधिक समितिहरू गठन गरी कार्यगत समन्वय कायम गरिने छ।

७. कर परीक्षण सम्बन्धी

- विद्यमान कर परीक्षण नीतिमा पुनरावलोकन, कर परीक्षण निर्देशिका परिमार्जन र कर परीक्षण सम्बन्धी प्रतिवेदन प्रणालीमा एकरुपता र प्रभावकारिता ल्याइ कर परीक्षणमा सूचना प्रविधिको उपयोग गरिनेछ।

- कर परीक्षण पुनरावलोकन प्रणालीलाई अझ तथ्यपरक र मार्गदर्शक वनाउन विशेषज्ञहरूको सेवा लिने व्यवस्था मिलाईने छ।

- करदाताको कर परीक्षण छनौट सम्बन्धमा नयाँ मापदण्ड निर्धारण गरी लागू गरिनेछ।

- कर विवरण पेश भएको वा पेश गर्नु पर्ने मितिले ४ वर्षभित्र कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने गरी कार्ययोजना बनाई लागू गरिने छ। कर परीक्षण गर्दा स्थलगत रुपमा करदाताको परिसरमा गई गर्ने कार्यबाट यथार्थताको सुनिश्चितता गरिने छ।

८. कर बक्यौता असूली तथा बेरुजू फछ्यौंट

- बक्यौता संकलनको लागि विगत बर्षहरुमा मा जस्तै यस वर्ष पनि कार्ययोजना बनाई संकलन कार्यमा कडाई गरिने छ।
- राजस्व न्यायाधीकरण लगायत अन्य न्यायिक निकायमा धेरै मुद्दा टुङ्गो लाग्न बाँकी रहेको कारणले पनि ठूलो बक्यौता अंक रहेको हुँदा शिघ्र न्याय निरुपणका लागि विभाग तथा कार्यालयहरुवाट गर्नुपर्ने कार्यहरु तत्काल सम्पादन गरिने र आवश्यक सहजीकरण गरिने छ।

९. अन्तःशुल्क व्यवस्थापन

- अन्तशुल्क तर्फ हाल कार्यान्वयनमा रहेको भौतिक नियन्त्रण प्रणालीलाई क्रमश स्वयं निष्काशन प्रणालीमा रूपान्तरित गर्ने नीति अनुरूप सूर्ति तथा सूर्तिजन्य पदार्थलाई स्वयं निस्काशन प्रणालीमा लगिएको छ। ती वस्तुहरू कारखानाबाट निष्काशन गर्दा स्टीकर लगाउनु पर्ने व्यवस्थालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

- नक्कली स्टिकरको प्रयोग र स्टिकर नै प्रयोग नगर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित गर्न आकस्मिक निरीक्षण टोली गठन गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गरिने छ।

- अन्तःशुल्कमा हुने चुहावटलाई नियन्त्रण गर्न नियमित अनुगमन गरी देखिएका अनियमितता समेतलाई आधार लिई अन्य स्रोतहरुबाट समेत प्राप्त हुने सूचनाहरुको विश्लेषण गरी तत्काल अनुसन्धान र कारवाही गरिने छ।
- अन्तःशुल्क प्रशासनलाई आधुनिक कर प्रणाली तथा विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीमा आन्तरिकीकरण गरिने छ।
- मदिरा एवं चुरोटको बिक्री वितरण नियमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
- मदिरा र सुर्तीजन्य पदार्थहरू र अन्य उपभोग्य सामाग्री एकै स्थानवाट बिक्री वितरण गर्न नपाइने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरी निरन्तर अनुगमन गरिने छ।

१०. सूचना प्रविधिको प्रयोग

- कर प्रशासनवाट प्राप्त हुने सेवामा करदाताहरुको सहज पहुँचको लागि सूचना प्रविधिलाई मुख्य औजारको रूपमा विकसित गरिनेछ।
- करसम्बन्धी सवै कार्य सूचना प्रविधि प्रणालीको माध्यमबाट हुने व्यवस्था मिलाई करदाता र कर प्रशासन बीचको भौतिक सम्पर्कलाई न्यून गर्दै लगिने छ।
- विद्युतीय भुक्तानी मार्फत राजस्व दाखिला गर्न सक्ने व्यवस्था शुरुवात भइसकेको सन्दर्भमा नेपाल राष्ट्र बैंक समेतसँगको सहकार्यमा उक्त प्रणालीलाई अझ व्यापक र बिस्तारित रुपमा संचालन गरिने छ।

११. पुनरावलोकन तथा पुनरावेदन प्रणाली

विभागको प्रशासकीय पुनरावलोकन सम्बन्धी व्यवस्थालाई छरितो र करदाताहरूमा न्यायिक मनको प्रयोग भएको अनुभूति हुने गरी व्यवस्थित गरिनेछ।

१२. संगठनात्मक तथा भौतिक व्यवस्था

- आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यबोझ तथा विशेषज्ञतालाई ध्यान दिई विभागको विद्यमान संगठन, जनशक्ति र कार्यप्रणालीको पुनरावलोकन गरी सांगठनिक संरचनालाई अझ बढी सुदृढ गरिने छ।
- करदातामैत्री सेवा सञ्चालनका लागि सुविधाजनक भवन निर्माण गर्ने र कार्यालयमा आवश्यक पर्ने सवारी साधन, विद्युतीय उपकरण एवं फर्निचरको व्यवस्था गरिने छ।

१३. जनशक्ति विकास तथा तालिम

- कर प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिलाई शीपयुक्त, क्षमतायुक्त, सदाचारी र मनोवलयुक्त वनाउन नियमित तथा विशेष प्रकारका प्रशिक्षण कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ।
- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिइनेछ।

- , कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्यांकनसँग आबद्ध गरिने छ।
- सेवामा प्रवेश गर्ने नव प्रवेशी अधिकृतहरूलाई कर सम्वन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापन गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइने छ।

१४. अन्तर्राष्ट्रिय सहयोगको परिचालन

- विभागका आवधिक रणनीतिक तथा सुधार योजनाहरु कार्यान्वयन गरी नेपालको समग्र कर प्रणालीलाई प्रतिष्पर्धी , करदाता मैत्री र क्षमतायुक्त बनाउन द्विपक्षीय तथा बहुपक्षीय विकास सहायताहरुलाई परिचालन गरिने छ।
- विकास साझेदारबाट प्राप्त सहायता र सहयोगलाई विभागको संस्थागत क्षमता र कर्मचारीको क्षमता विकास तथा प्रणाली सुधारमा केन्द्रीत गर्दै नेपालको कर प्रणालीलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बनाइने छ।

भाग – २

समष्टिगत उपलब्धि

२. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को समष्टिगत उपलब्धि

आर्थिक क्रियाकलापमा भएको विस्तार संगसंगै कर प्रणालीमा सुधार गर्दै करको दायरा विस्तार गर्न विभाग सक्रिय रहेको छ । राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रतिपादन गरिएका कर सम्बन्धी नवीनतम मान्यता, प्रविधि, उपकरणको अवलम्बन एवं प्रशासनिक संरचनाको समसामयिक सुधारका कारणले पछिल्ला बर्षहरूमा करको आधार तथा दायरा फराकिलो हुँदै गएको छ।

पारदर्शी र करदातामैत्री कर प्रशासन, चुहावट नियन्त्रण, करको दायरा विस्तार, करदातामैत्री वातावरण श्रृजना गरी करदाता सेवाको गुणस्तरमा वृद्धि, कर सहुलियत तथा सुविधा वृद्धि, राजस्व जोखिमका सूचकांकमा आधारित कर परीक्षण तथा अनुसन्धान, कर्मचारीको क्षमता तथा दक्षता विकास जस्ता कार्यनीतिहरू अवलम्बनको फलस्वरुप स्वेच्छिक कर सहभागिता अभिवृद्धि भई पछिल्ला आर्थिक बर्षहरूका तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व विभागले गर्ने राजस्व संकलनमा वृद्धि भएको छ।

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि अर्थ मन्त्रालयबाट आन्तरिक राजस्व विभागलाई रु.५ खर्व ३७ अर्ब ९४ करोड लक्ष्य तोकिएको थियो। विभागवाट यस आर्थिक वर्षमा जम्मा रु.४ खर्व ८३ अर्ब ४८ करोड राजस्व संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ८९.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ। आ.व. २०७७/७८ को तुलनामा आ.व. २०७८/७९ को राजस्व संकलनको वृद्धि दर १२.५९ प्रतिशत रहन गएको देखिन्छ। यसैगरी आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गत गत वर्षको यसै अवधिसँग तुलना गर्दा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क संकलनमा वृद्धिदर क्रमशः १३.७६ प्रतिशत, -०.५८ प्रतिशत र २६.४५ प्रतिशत रहेको छ। यस प्रगति समीक्षामा राजस्व परिचालनको समग्र अवस्था र संरचनागत विश्लेषण तथा यस वर्षको कर नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट प्राप्त महत्वपूर्ण उपलब्धिहरूको विश्लेषण निम्नानुसार गरिएको छ।

- **मूल्य अभिवृद्धि करः** रु. ३ खर्व १६ अर्ब ३६ करोड लक्ष्य निर्धारण भएकोमा रु. ३ खर्व १४ अर्ब २७ करोड संकलन भएको छ। यो लक्ष्यको तुलनामा ९९.३० प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।सो मध्ये पैठारीतर्फ १ खर्व ७९ अर्ब ६८ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व ९८ अर्ब ४३ करोड र आन्तरिक तर्फ १ खर्व ३६ अर्ब ६७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु. १ खर्व १५ अर्ब ८४ करोड संकलन भएको छ। पैठारी तर्फ ११०.४ र आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ८४.८ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

- आयकरः रु.२ खर्व ५१ अर्ब ३४ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु. २ खर्व २९अर्ब २७ करोड संकलन हुन गई लक्ष्यको तुलनामा ९१.२२ प्रतिशत प्रगति भएको छ।

- **अन्तःशुल्कः** रु. १ खर्व ८२ अर्ब १६ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.१ खर्व ६६ अर्ब ७८ करोड संकलन भएको छ। यो लक्ष्यको तुलनामा ९१.६ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ ।अन्तःशुल्कको पैठारी तर्फ रु.७१ अर्ब ४० करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.५७ अर्ब ३९ करोड र आन्तरिक तर्फ रु.१ खर्व १० अर्ब ७६ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु.१ खर्व ०९ अर्ब ३८ करोड संकलन भएको छ। पैठारी तर्फ ८०.४ र आन्तरिक तर्फ लक्ष्यको तुलनामा ९८.८ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

• **शिक्षा सेवा शुल्कः** रु.१ अर्ब ०१ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु १ अर्व २४ करोड संकलन भई १२२.८२ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

• **स्वास्थ्य सेवा करः** रु.३ अर्व ४९ करोड लक्ष्य रहेकोमा ६ अर्ब २८ करोड संकलन भई १७९.९८ प्रतिशत भएको देखिन्छ।

२.१ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग राजस्व परिचालनको अनुपात

तालिका १ : कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा राजस्व परिचालनको अनुपात

(रु. अर्वमा)

आर्थिक वर्ष	२०७४/७५	२०७५/७६	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९
कूल गार्हस्थ उत्पादन	३४५५.९५	३८५८.९३	३९१४.७	४२६६.३२	४८५१.६२
कूल राजस्व	७२६.७२	८२९.६३	७९३.७५	९३८.३२	१०६७.९६
कूल गार्हस्थ उत्पादन/कूल राजस्व अनुपात(%)	२१.०३	२१.५०	२०.२८	२१.९९	२२.०१
कर राजस्व	६५९.४९	७३८.६	७००.०५	८७०.११	९८४.१६
कूल गार्हस्थ उत्पादन/कर राजस्व अनुपात(%)	१९.०८	१९.१४	१७.८८	२०.३९	२०.२९

आ.व.२०७४/७५ मा कूल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्वको योगदान २१.०३ प्रतिशत रहेकोमा तत्पश्चात यो अनुपात वृद्धि हुँदै आ.व २०७५/७६ सम्म २१.५० प्रतिशत पुगेको थियो। आ.व २०७६/७७ तथा २०७६/७७ मा कूल गार्हस्थ उत्पादनको अनुपातमा राजस्वको अनुपात क्रमशः २०.२८ र २१.९९ हुँदै आ.व. २०७८/७९ मा यस्तो अनुपात २२.०१ पुगेको अवस्था छ । आ.व. २०७६/७७ मा विश्वव्यापी कोभिड महामारीको प्रकोप शुरु भएको अवस्थामा सो आ.व.मा राजस्व परिचालनमा केही कमी आएता पनि सो पछि पनि विभिन्न प्रतिकूलताकाबीच पनि राजस्वको परिचालन वढ्दै गएको देखिन्छ । आ.व. २०७६/७७ कूल गार्हस्थ उत्पादनमा राजस्वको अनुपात घटको देखिएता पनि सरकारको कोभिड-१९ विरुद्धको खोप अभियान तथा अन्य नीतिगत प्रोत्साहनले अर्थतन्त्र चलायमान हुन गई सो आ.व. पछि सकरात्मक नतिजा प्रास हुन गएको देखिन्छ यद्यपि यो अविधमा पनि मुलुकका आन्तरिक तथा वाह्य क्षेत्रको अवस्था सन्तोषप्रद रहन सकेको थिएन । यसैगरी कूल गार्हस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको योगदान आ.व. २०७४/७५ मा १९.०८ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७५/०७६ मा १९.१४, आ.व २०७६/७७ मा १७.८८, आ.व २०७७/७८ मा २०.३९ प्रतिशत र आ.व. २०७८/७९ मा २०.२९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यसरी आ.व २०७८/०७९ मा गत आ.व. को तुलनामा कूल गार्हस्थ उत्पादनमा कूल राजस्व

बढेको तथा कर राजस्वको अनुपातमा नगण्य गिरावट देखिन्छ जसका लागि रुस युक्रेन युद्ध, विदेशी विनिमय संचितिमा देखिएको समस्या, पेट्रोलियम पदार्थको विश्वव्यापी मूल्य वृद्धि तथा डलरको मूल्यमा आएको व्यापक बढोत्तरी जिम्मेबार छन्

चित्र नं. १

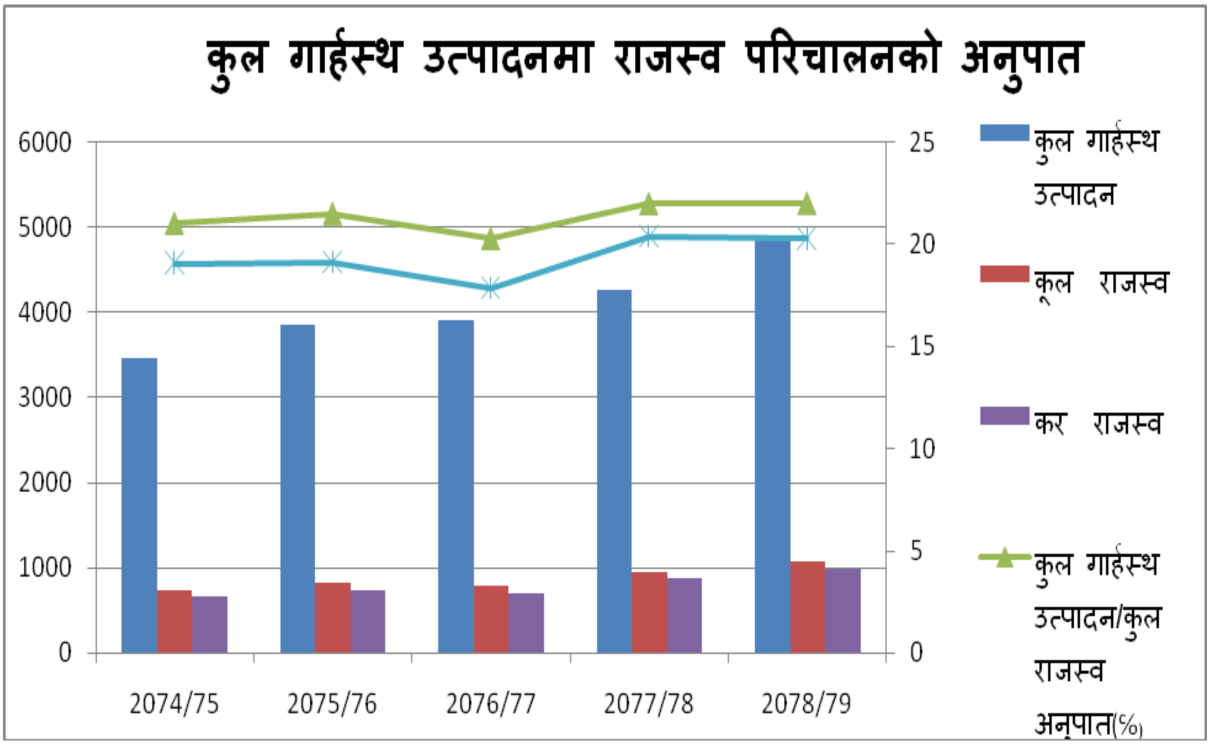

२.२ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिबृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क परिचालनको अवस्था

तालिका २ :कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मू.अ.कर, आयकर र अन्तःशुल्कको अनुपात

Year	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Ratio of Excise to GDP	2.97	3.16	2.65	3.14	3.44
Ratio of IT to GDP	4.63	5.04	5.61	5.39	5.36
Ratio of VAT to GDP	5.98	6.22	5.72	6.61	6.48

चित्र नं. २

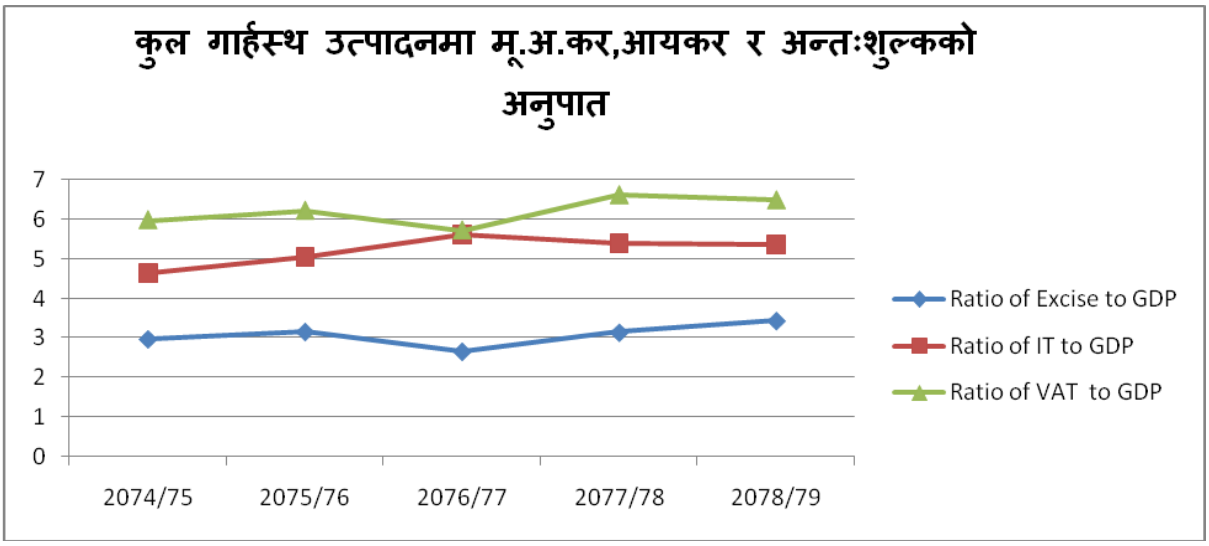

तालिका २ मा कूल गार्हस्थ उत्पादनसँग मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर र अन्तःशुल्क अनुपात विश्लेक्षण गरिएको छ। जस अनुसार कूल गार्हस्थ उत्पादनमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान आ.व. २०७४/७५ मा ५.९८ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७५/७६ मा ६.२२ प्रतिशत र आ.व २०७८/७९ मा ६.४८ प्रतिशत रहेको छ।

आयकरतर्फ कूल गार्हस्थ उत्पादनसँगको अनुपातमा आ.व. २०७४/७५ मा ४.६३ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७८/७९मा ५.३६ पुगेको छ जबकी यस्तो अनुपात २०७५/७६ मा ६.२२५ र आ.व. २०७६/७७ मा ५.७२ रहेको थियो ।

यसैगरि कूल गार्हस्थ उत्पादनमा अन्तःशुल्कको योगदान आ.व. २०७४/७५ मा २.९७ प्रतिशतबाट वृद्धि भई आ.व २०७६/७७ मा आइपुग्दा २.६५ प्रतिशत पुगेको र आ.व २०७८/७९ मा केही बृद्धि भई ३.४४ प्रतिशत पुगेको छ।

विगत ५ वर्षको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा कर राजस्वका प्रत्येक क्षेत्रको योगदान प्रत्येक वर्ष बढ्दै गएको देखिन्छ। करदाताको कर परिपालनामा भएको वृद्धि, कर कानूनको प्रभावकारी कार्यान्वयन, नीतिगत क्षेत्रमा भएका सुधार एवं प्रणालीगत सुधार जस्ता कुराहरुले कूल ग्रार्हस्थ उत्पादनमा कर राजस्वको अनुपात बढेको छ। तर आ.व २०७६/७७ को पछिल्लो ४ महिनामा विश्वव्यापी रुपमा फैलिएको कोभिड १९ महामारीका कारणबाट अर्थतन्त्रमा प्रतिकूल प्रभाव पर्न गई राजस्व संकलनमा समेत गिरावट आएको देखिन्छ भने आ.व. २०७८/७९ मा अघिल्लो आ.व को तुलनामा राजस्व संकलनमा केहि बृद्धि हुन गएको देखिन्छ। यसमा कोभिड -१९ विरुद्धको खोप अभियान र नीतिगत प्रोत्साहनको सकरात्मक प्रभाव रहेको देखिन्छ।

२.३ कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलन हुने राजस्वको योगदान आ.व २०७६/७७ सम्म बढ्दै गएको र त्यसपछिको आ.व.हरुमा केही कमी आई आ.व. २०७८/७९ मा ४५.२७ पुगेको

देखिन्छ । तालिका ३ मा विगत ५ वर्षमा संकलन भएको राजस्वको तथ्यांकलाई विश्लेषण गरिएको छ। जस अनुसार आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान करिव ४०.७९ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७६/७७ मा आईपुग्दा ४८.४३ प्रतिशत पुगेको र आ.व २०७८/७९ मा ४५.२७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

तालिका ३ : कूल राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्वमा)					
Year	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Total Revenue (bn)	726.72	829.63	793.75	938.32	1067.96
IRD's Collection(bn)	298.73	358.36	384.42	429.12	483.48
Share %	40.79	41.69	48.43	45.75	45.27

चित्र नं. ३

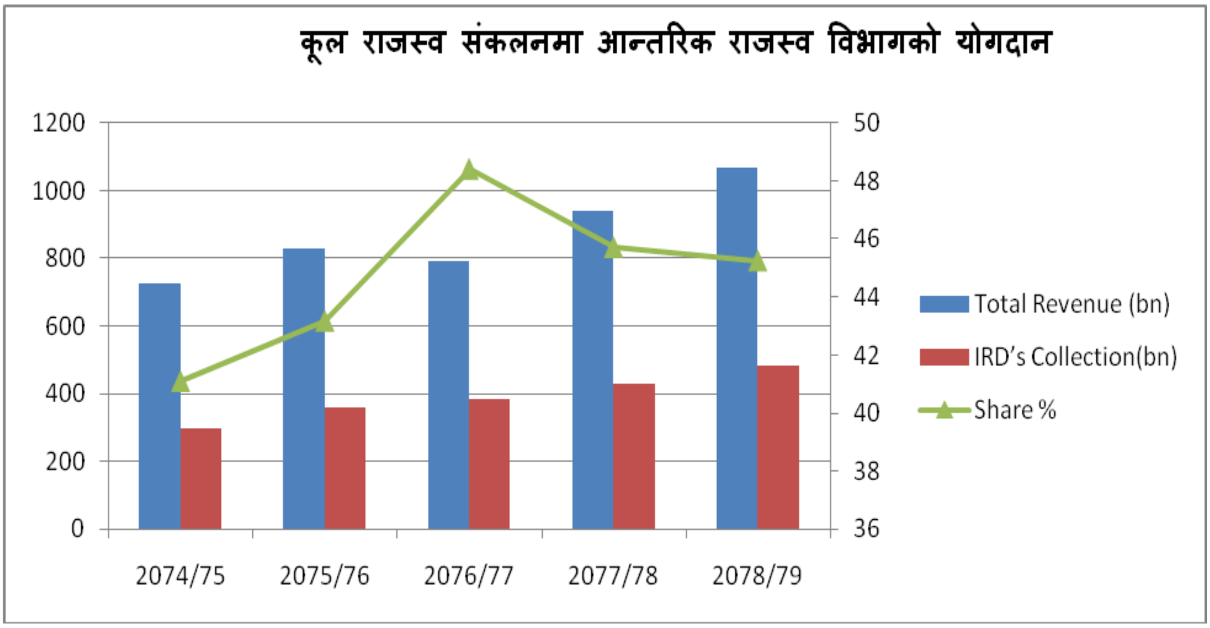

२.४ राजस्वको संरचनागत योगदान

कर राजस्वको दायरा विस्तार भई कूल राजस्व संकलनमा कर राजस्वको अंश उल्लेखनीय रुपमा बृद्धि भएको छ। कर प्रशासनको प्रभावकारीता र यसले बहन गरेको उत्तरदायित्व, करदाताको कर सहभागीता लागत र समयमा क्रमशः अपेक्षित सुधार हुँदै जानु साथै कर कानूनका नीतिगत मार्गदर्शनहरु समय सापेक्ष रुपमा उचित दिशातर्फ उन्मुख हुँदै जानु लगायतका कारणहरुले कर राजस्वको दायरा तथा योगदानलाई वृद्धि गर्दै लगेको छ।

तालिकाः ४ आ.व. २०७८/७९ राजस्वको संचरनात्मक योगदान

राजस्वको प्रकार	रकम रु. अर्बमा
कर राजस्व	९८४.१६
गैह्र कर राजस्व	८३.७९
कूल राजस्व	१०६७.९५

आ.व. २०७८/७९ को कूल राजस्वको संकलन रु.१० खर्व ६७ अर्ब ९५ करोड भएकोमा कर राजस्व रु.९ खर्ब ८४ अर्व १६ करोड संकलन भएको छ भने गैह्र कर राजस्व रु.८३ अर्ब ७९ करोड संकलन भएको छ। कूल राजस्व संकलनमा गत आ.व. २०७७/७८ मा कर राजस्वको हिस्सा ९२.७३ प्रतिशत रहेकोमा यस आ.व २०७८/७९ मा ९२.१५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।कर राजस्वको योगदान बढ्दै गईरहेको छ।

चित्र नं. ४

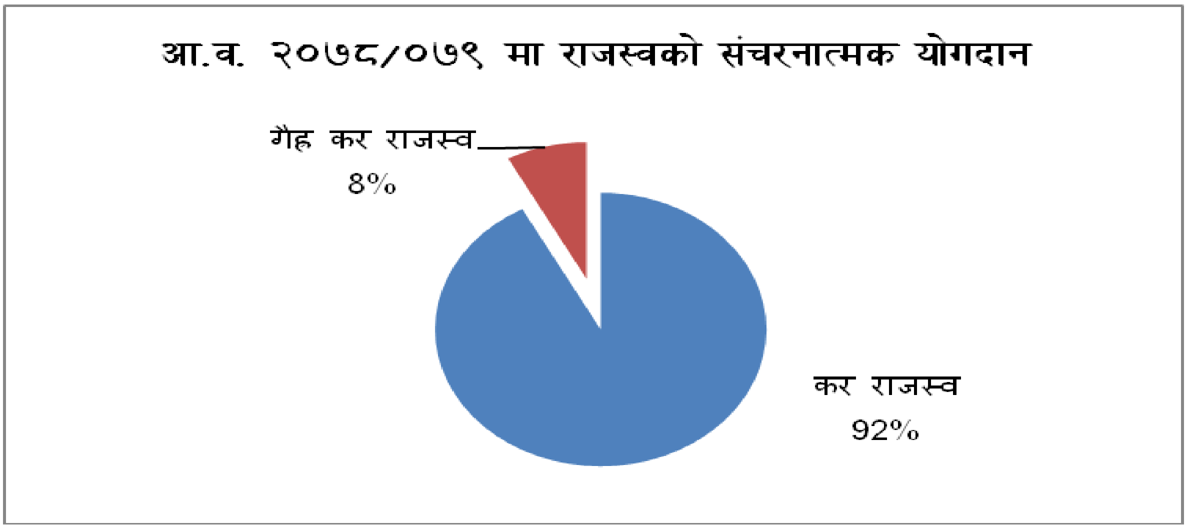

तालिका ५ : आ.व. २०७८/७९ शीर्षकगत राजस्व संकलनको बनौट

राजस्व प्रकार	रकम रु. अर्बमा
भन्सार महसुल	२४१.७८
मू. अ. कर	३१४.२७
अन्तशुल्क	१६६.७७
आयकर	२६०.०८
अन्य कर	१.२६
कूल कर राजस्व	**९८४.१६**
गैर कर राजस्व	**८३.७९**
जम्मा राजस्व	**१०६७.९५**

चित्र नं. ५

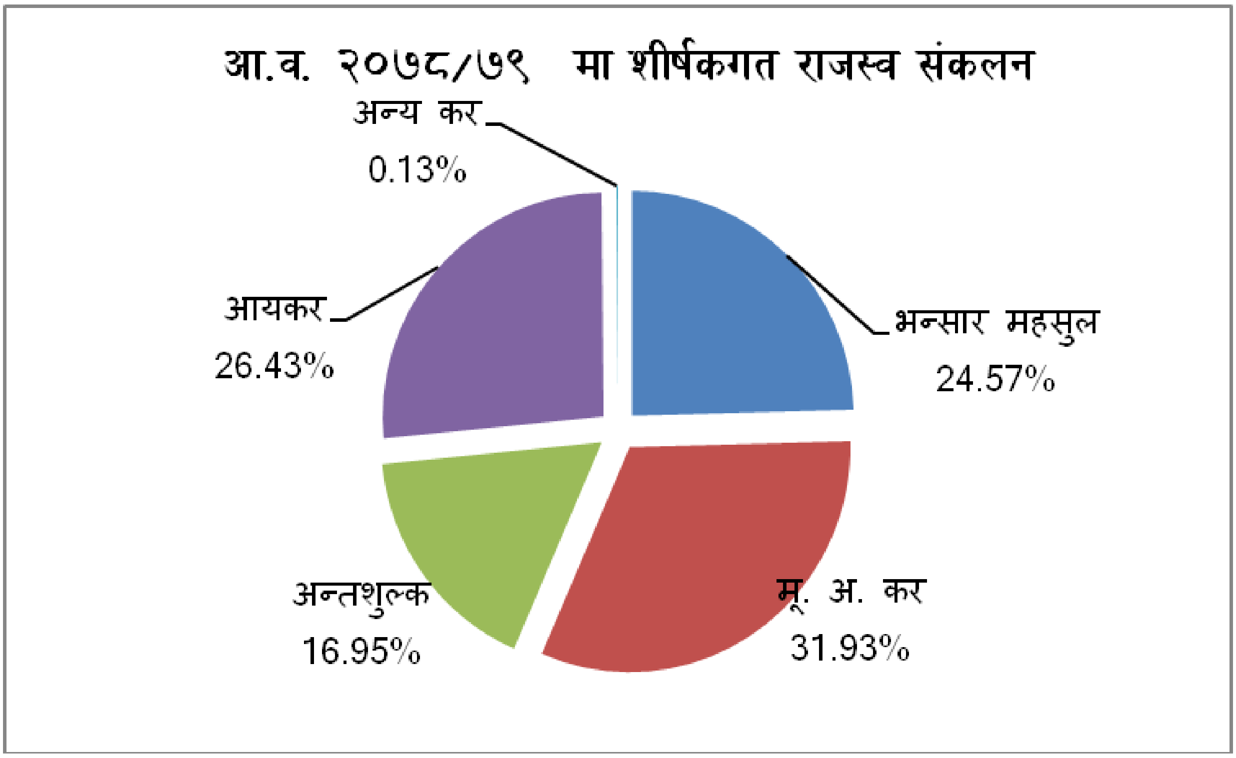

२.५ कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान

तालिका ६ मा कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान प्रस्तुत गरिएको छ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा कूल कर राजस्व रु.६५९.४९ अर्ब मध्ये २९८.६५ अर्ब करिव ४५.२८ प्रतिशत आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलन भएको थियो। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ९८४.१६ अर्ब कर राजस्व संकलन भएकोमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट ४८३.४८ अर्ब करिव ४९.१३ प्रतिशत संकलन भएको देखिन्छ। यस अनुसार कूल कर राजस्वमा आन्तरिक राजस्व विभागबाट संकलित राजस्व अनुपात वृद्धि भएको देखिन्छ।

तालिका ६ कूल कर राजस्व संकलनमा आन्तरिक राजस्व विभागको योगदान (अर्वमा)

Heading	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Total Tax Revenue (bn)	659.49	759.01	700	870.11	984. 16
IRD’s Collection(bn)	298.65	358.35	384.45	429.27	483.48
IRD's Share on Tax Revenue	45.28%	47.21%	54.92%	49.34%	49.13%

चित्र नं. ६

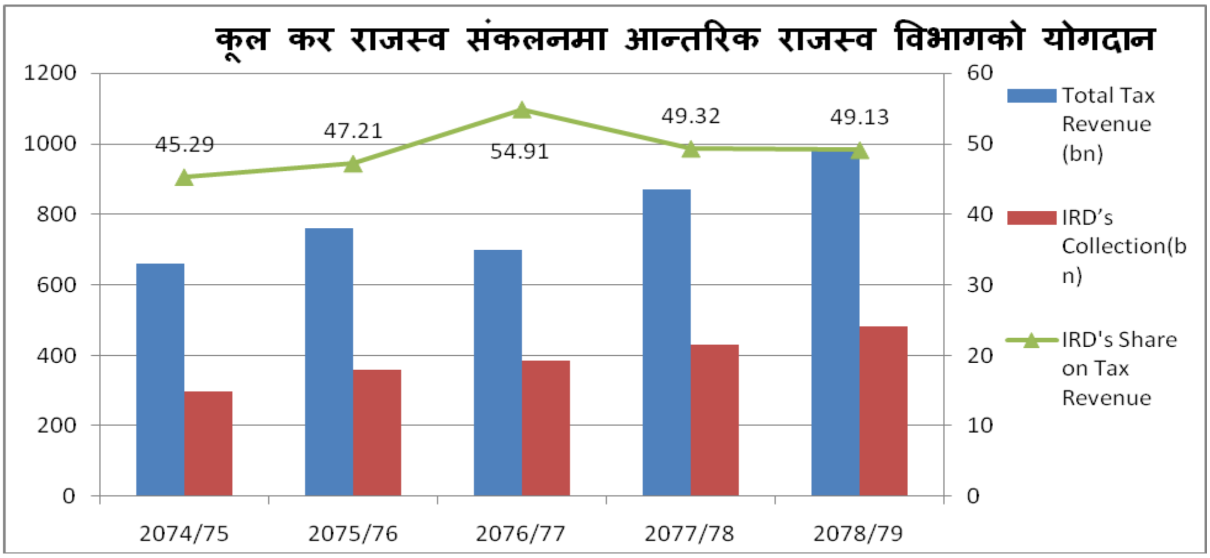

२.६ शाखागत विवरण तथा विश्लेषण

२.६.१ करदाता सेवा शाखा

करदाता सेवा शाखाले मूलतः करको दायरा फराकिलो बनाउने, कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्ने, करदातालाई करका औपचारिकता पूरा गर्न सक्षम बनाउन करदाता शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, कर प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि सूचना संकलन गर्ने, करदाताका सूचनाको भण्डारण गर्ने, यसको उपयोग गर्नका लागि आन्तरिक रूपमा सूचना प्रवाह गर्ने, करदातालाई विद्युतीय माध्यमबाट सेवा लिन सक्ने र कार्यालयले सेवा दिन सक्ने गरी नवीन प्रविधिको विकासमा जोड दिने लगायतका कार्य गर्दछ । यसका साथै करदाताबाट प्राप्त भएका विवरण र तथ्यांकहरू प्रशोधन गरी सूचना प्रणालीमा भण्डारण गर्ने, प्रशोधित हुन नसकेका विवरण र राजस्व जोखिम रहेका करदाता एवं विवरणको पहिचान गरी कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको लागि सूचना उपलब्ध गराउने कार्यमा पनि क्रियाशील छ । कर प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि करदाता र सरोकारवालासँग निरन्तर अन्तर्क्रिया गर्ने र समग्र कर प्रणाली सुधारका लागि प्रशासनिक, कार्यविधिगत र नीतिगत सुधार गर्दै लैजाने तथा विभाग मातहतका कार्यालय तथा करदाताबीच सम्पर्क विन्दुका रुपमा समन्वय र सहजीकरण गर्ने कार्य पनि यस शाखावाट हुँदै आएको छ ।

(क) करको दायरा विस्तारः

- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा २,११,८६६ करदातालाई व्यावसायिक स्थायी लेखा नंम्वर (PAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षसम्ममा व्यावसायिक स्थायी लेखानम्वर लिने करदाताको संख्या १७,६२,४१३ पुगेको छ।

- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ५,९६,३७२ लाई व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्वर(P-PAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षसम्ममा व्यक्तिगत स्थायी लेखानम्वर लिने करदाताको संख्या ३०,५०,३०४ पुगेको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ३१,१५८ करदाताहरू मू.अ.करमा दर्ता भएका छन् । यस आर्थिक वर्षको अन्तसम्म २,९१,६३१ करदाताहरू मू.अ.करको दायरामा समेटिएका छन् ।
- आर्थिकवर्ष २०७८/७९ मा अन्तःशुल्कतर्फ १,३१,१२७ करदातालाई अन्तःशुल्क इजाजतपत्र प्रदान तथा नवीकरण गरिएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा ८,०९८ सरकारी तथा अन्य संस्थाहरूलाई Withholder PAN (WPAN) प्रदान गरिएको र यस आर्थिक वर्षको अन्तसम्ममा १८,०९४ करदाताले Withholder PAN प्राप्त गरेका छन् ।

करदाताको कारोवारको सीमाको आधारमा मूल्य अभिबृद्धि करमा दर्ता हुने शुरुको व्यवस्था र मूल्य अभिवृद्धि कर कानूनले केही व्यवसायलाई करको दायरा बाहिर राखेकोले करदाताको अवस्था फरक देखिन्छ । आ.व २०७८/७९ मा स्थायी लेखा नंम्बर ८,१६,३३६ (Withholder PAN समेत) लाई प्रदान गरिएको छ भने मूल्य अभिबृद्धि कर तर्फ ३१ हजार १ सय ५८ करदाताहरू थप भएका छन् । यसै गरी आ.व. २०७८/७९ सम्ममा १ लाख ३१हजार १ सय २७ करदाताहरूले अन्तःशुल्कको ईजाजत पत्र प्राप्त तथा नवीकरण गरेको देखिन्छ । करदाता दर्ता हुने विगतदेखिको प्रवृत्तिगत अवस्था हेर्दा आ.व. २०७८/०७९ सम्ममा जम्मा ४८,१२,७१७ करदाताहरुले स्थायी लेखा नम्बर लिएको देखिन्छ ।

(ख) करदाता शिक्षा कार्यक्रमः

- देशभर ७९९ वटा करदाता शिक्षा,अन्तर्क्रिया तथा तालिम कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका छन् ।
- करदाता शिक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइएको छ ।

(ग) कर सहभागितामा बृद्धिः

- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ९,७०,५६२ आय विवरण प्राप्त भएकोमा आ.व २०७८/७९ मा १०,५७,४९० आय विवरण प्राप्त भएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा २,२९,२८४ अग्रिम कर कट्टीको विवरण प्राप्त भएकोमा । आ.व. २०७८/०७९ मा ४,७१,२३० अग्रिम कर कट्टी विवरण प्राप्त भएको छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा मू.अ.कर विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू ३८.०५ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७८/७९ को अन्त्यमा विवरण पेश नगर्ने करदाताहरू ३३ रहेको देखिन्छ ।

- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ५,८३,६१८ करदाताको विवरण अद्यावधिक गरिएकोमा यस आ.व. २०७८/७९मा गत आ.व देखि करदाता स्वंयमले आफ्नो विवरण आफै अद्यावधिक गर्न सक्ने प्रणालीगत व्यवस्था भए वमोजिम जम्मा १०,१५,९१० करदाताहरुको विवरण अद्यावधिक भएको देखिन्छ ।
- आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ६,६१० आय विवरणको Rapid verification गरी रू.८३,२५,४४,००० कर निर्धारण गराइएकोमा आ.व २०७८/०७९ मा १२,६१९ आय विवरणको Rapid verification गरी रू.६५,११,३३,०००।०० कर निर्धारण गरिएको छ।

तालिकाः ७ करको दायरा तथा कर सहभागिताको अवस्था

१	करको दायरा विस्तार	२०७६।०७७	२०७७।०७८	२०७८/०७९
	व्यावसायिक स्थायी लेखा नम्वर	१९४१९२	२४५५६१	२८४४३५
	व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्वर	९८२६३९	५१७६१०	७१८८००
	मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता	४४६३८	३७८६८	३०९५६
	अन्तःशुल्क इजाजत	९४२९२	१०३४२३	१३११२७
	Withholder PAN	४३६९	४८९३	८०९८
२.	**कर सहभागितामा बृद्धि**			
	आय विवरणको प्राप्ति	७००२६१	९७०५६२	१०५७४९०
	आय विवरण ननफाइलर	५०%	४९%	४५%
	मूल्य अभिवृद्धिकर ननफाइलर (करदाता)	३८.४६%	३८.०५%	३३%
	मूल्य अभिवृद्धिकर विवरण प्राप्ति संख्या	२४७५३६१	२६८२७४४	२७३०६०२
	मूल्य अभिवृद्धिकर विवरण ननफाइलर संख्या	१९९७७५	४३१०७६	७५३९८२
	मूल्य अभिवृद्धिकर ननफाइलर (कर विवरण	७.४६%	१३.८४%	२१.६३%
	अग्रिम करकट्टी (इ.टि. डि. एस) विवरण	१५१३४५	२२९२८४	४७१२३०
३	**भेरिफिकेशन**			
	Rapid verification No	६६१०	६२२१	१२६१९
	Rapid verification Amount(000)	८३२५४४	४२४२३६	६५११३३
	Tax payer Update No	७६९१५	५८३६१८	१०१५९१०

मूल्य अभिवृद्धि कर विवरणको संरचनात्मक अवस्था

आ.व २०७६/०७७ मा मूल्य अभिवृद्धि विवरणको संरचनात्मक अवस्थालाई हेर्दा करदाता संख्याको Filer/Non Filer को अनुपात क्रमशः६१.५४ र ३८.४६ प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७७/०७८ मा ६१.९५ र ३८.०५ प्रतिशत रहेको देखियो ।तर कर विवरण संख्याको आधारमा विश्लेषण गर्दा आ.व २०७६/०७७ को अन्त सम्ममा कूल २६,७५,१३६ विवरण प्राप्त हुनु पर्नेमा २४,७५,३६१ वटा विवरण

प्राप्त भई ९२.५३ प्रतिशत विवरण फाइलर र ७.४६ प्रतिशत विवरण ननफाइलर रहेको देखिन्छ । त्यस्तै आ.व. २०७७/०७८ को अन्त सम्ममा कूल ३११३८२० विवरण प्राप्त हुनु पर्नेमा २६,८२,७४४ विवरण प्राप्त भई Filer विवरण संख्या ८६.१५ प्रतिशत र Nonfiler विवरण संख्या १३.८४ प्रतिशत र आ.व २०७८/७९ को अन्त सम्ममा कूल ३४८४५८४ विवरण प्राप्त हुनुपर्नेमा २७,३०,६०२ विवरण प्राप्त भई Filer विवरण संख्या ७८.३६ प्रतिशत र Nonfiler विवरण संख्या २१.६३ प्रतिशत देखिएकोले करदाता दर्ता बढ्दो क्रममा रहेसंगै ननफाईलर प्रतिशत अनुपात समेत बढ्दै गएको अवस्था देखिन्छ । यसै गरी आय विवरणतर्फ आ.व. २०७६/७७ मा फाइलर/ननफाइलर अनुपातको अवस्थालाई हेर्दा ५० र ५० प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७७/०७८मा यसको अनुपात क्रमशः ५१ र ४९ प्रतिशत देखिन्छ। Debit VAT Return आ.व. २०७५/०७६मा २५.६प्रतिशत रहेकोमा आ.व. २०७६/०७७ मा २२.१७ प्रतिशत रहेको र आ.व. २०७७/७८ मा ११.०७ प्रतिशत रहेको र आ.व २०७८/७९ मा १०.९१ प्रतिशत Credit VAT Return ५८.२७ प्रतिशत Zero Return २९.८४ प्रतिशत देखिन्छ ।त्यसैगरी Credit VAT Return आ.व. २०७५/०७६ मा ४५.९ प्रतिशतभएको देखिन्छ । आ.व. २०७६/७७ मा Credit Return४८.३८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने आ.व. २०७७/७८ मा ५५.१५ प्रतिशत र आ.व २०७८/७९ मा ५८.२७ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिकाः ८ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

Types	2074/075	2075/076	2076/077	2077/078	2078/79
Debit Returns (%)	14.06	25.6	22.17	11.07	**22.87**
Credit Returns (%)	51.97	45.9	48.38	55.15	**45.71**
Zero Returns (%)	33.97	28.5	29.44	33.78	**31**
Debit Amounts shown in M3 (billions)	69.85	12.69	11.23	13.46	**15.65**
Credit Amounts shown in M3(billions)	38.19	39.74	42.40	73.98	**71.27**
Ratio of credit Amount to debit amount (Times)	0.54 Times	3.13 Times	3.77 Times	0.40 Times	**5.38 Times**

Zero VAT Return को संख्या आ.व. २०७४/७५ मा ३३.९७ प्रतिशत रहेकोमा २०७५/७६ मा यसको प्रतिशत वृद्धिभई २८.५ प्रतिशत रहेको छ । त्यस्तै आ.व. २०७६।७७ मा २९.४४ प्रतिशत, आ.व. २०७७/७८ मा ३३.७८ रहेको देखिन्छ भने २०७८/७९ मा आइपुग्दा ३१.४१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

आ.व. २०७६/७७ मूल्य अभिवृद्धि करको ननफाईलर ३८.४६ प्रतिशत आ.व २०७७/७८ मा ३८.०५ प्रतिशत रहेकोमा आ.व २०७८/७९ मा ३३ प्रतिशतमा कायम रहेकोले गत आ.वहरुको तुलनामा करिव ५ प्रतिशतको सिमान्त विन्दुले ननफाईलर घटेकोले सन्तोषजनक रहेको अवस्था छ । आगामी दिनमा करको दायरा विस्तार तथा कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्न करदाता अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाई करदाताको अभिलेखलाई अझ व्यवस्थित तथा दुरुस्त बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

करदाता सेवाशाखाबाट सम्पादित अन्य कार्यहरू

१. करदाताहरुको नियमित रुपमा कार्यलयहरुमा करदाताहरुको ठेगाना परिर्वतन अनुसार नियमित रुपमा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुवाट Log Off/Log On को कार्य भईरहेको छ ।

२. दशौं राष्ट्रिय कर दिवस, २०७८

दशौं राष्ट्रिय कर दिवस, २०७८ मूल समारोह आयोजक समिति र विभिन्न कार्यगत उपसमितिहरु गठन गरी २०७८ मार्ग १ गते देखि ७ गतेसम्म सप्ताहव्यापी रुपमा भव्यताका साथ सम्पन्न गरियो । सोही अवसरमा राजस्वमा उल्लेखनीय योगदान गर्ने करदाताहरु र उत्कृष्ट कार्य सम्पादन गर्ने कर्मचारीहरुलाई सम्मान तथा पुरस्कार वितरण गर्ने लगायत कर सम्वन्धी जागरण र सचेतना सम्वन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरी सम्पन्न भयो ।

३. सूचना, प्रकाशन र प्रशारण

- करदाताहरुलाई कर कानुनमा भएका प्रावधानहरुका सम्बन्धमा सुसूचित गरी कर सहभागीता अभिवृद्धि गर्न विभिन्न जानकारीमूलक सूचनाहरु तयार गरी प्रसार प्रचार गरिएको।
- कर सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थाहरु तथा आर्थिक ऐन, २०७८ ले प्रदान गरेका सुविधाहरु तथा कर कानुनहरुमा गरिएका परिवर्तनहरु सम्बन्धी सूचना प्रकाशन र प्रशारण गरिएको।

४. Call Centre मार्फत सेवा प्रवाह

Call Centre मार्फत सेवाग्राहीहरुको जिज्ञासाहरुको उत्तर दिने कार्य निरन्तररुपमा सम्पादन हुदै आएको छ।

५. कार्यालय सहजीकरण इकाई मार्फत सेवा

विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह गर्ने क्रममा विभागको सूचना प्रणालीमा देखिएका समस्या तत्काल समाधान गरी सेवा प्रवाह कार्य सुचारु गर्ने उद्देश्यका साथ गठन गरिएको कम्प्यूटर अधिकृतहरु सम्मिलित Quick Response Team (QRT)को माध्यामबाट सहजीकरण गर्ने उद्देश्य मुताविक कार्य सम्पादन हुँदै आएको छ ।

६. सूचना सम्प्रेषणको Focal Point का रुपमा कार्य

आन्तरिक राजस्व विभागको आधिकारिक सूचनाहरु सम्प्रेषण गर्ने तथा सेवाग्राही, पत्रकार तथा करदाताहरुले माग गरेको विभिन्न सूचना तथा तथ्यांकहरु उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा Focal Point का रुपमा रही कार्य सम्पादन गर्दै आएको छ ।

७. हेलो सरकारको Focal Point का रुपमा कार्य

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय अन्तर्गत संचालित हेलो सरकार कक्षबाट यस विभाग तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरुका सम्बन्धमा प्राप्त गुनासोहरु समाधान गर्न Focal Point को रुपमा रही गुनासो व्यवस्थापन गर्दै आएको छ ।

८. Biometric प्रणालीको कार्यान्वयन

Quality Registration को अभिन्न अंगको रुपमा रहेकको वायोमेट्रिक प्रणालीबाट करदाताको रेकर्ड अपडेट गरिदै आएकोमा हाल सबै किसिमको दर्तामा वायोमेट्रिक दर्तालाई अनिवार्य गरिएको छ । हालसम्म ४ लाख ७० हजार करदाताकको बायोमेट्रिक दर्ता अध्यावधिक भएको छ ।

९. कार्यालय संख्या

हाल देशभर १ वटा ठूला करदाता कार्यालय, १ वटा मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, ४३ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु र ३९ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरु गरि कूल ८४ वटा कार्यालयहरुबाट सेवा प्रवाह भइरहेका छन् ।

१०. विद्युतीय कर बिजक सम्वन्धी कार्य

२०७९ श्रावण १ गते देखि लागू हुनेगरी रु.१० करोड रुपैयाँदेखि माथिको सवै किसिमको कारोवार गर्ने करदाताले अनिवार्य रुपमा विद्युतिय माध्यामवाट कर विजक जारी गर्नुपर्ने व्यवस्था लागू गरिएको छ ।

११. केही उल्लेखनीय कार्यहरु

- डे०३ आय विवरणको अनुसूची ५ मा सामान्य सुधार गरी मिति २०७९ श्रावण १ गते देखि लागू गरिएको छ ।
- सवै सरकारी निकायहरु समेतलाई तहाँवाट हुने सवै किसिमका भुक्तानीहरुमा लाग्ने अग्रिम कर कट्टीको रकमलाई अनिवार्यरुपमा विद्युतीय माध्यमवाट पशे गर्नुपर्ने व्यवस्था मिलाईएको छ।
- करदाता रजिष्ट्रेशन, विवरण संशोधन आदिमा One Time Password वाट वास्तविक करदाता पहिचान गर्ने व्यवस्था गरिएको ।
- मोबाइलमा SMS तथा Email बाट PAN दर्ताको जानकारी दिने प्रणालीको विकास गरिएको ।
- व्यक्तिगत स्थायी लेखा नम्बर (PPAN) विभागको अनलाइन सिष्टम र नागरिक एपवाट लिन मिल्ने वनाईएको ।
- उपभोक्ताले वस्तु वा सेवा खरीद गर्दा सो को भुक्तानी विद्युतीय माध्यमबाट गरेमा खरीदमा तिरेको मूल्य अभिवृद्धि करको १० प्रतिशत रकम निजको खातामा नगदै फिर्ता हुने ब्यवस्था कार्यान्वयन गरिएको। चालू आ।व।को नयाँ व्यवस्था बमोजिम सवै प्रकारका कार्ड, क्यू.आर. कोड लगायतमा लागू गर्ने क्रममा रहेको ।
- Connect IPS मार्फत जतिसुकै रकम पनि कर तिर्न सकिने व्यवस्था गरी e-payment को दायरा विस्तार गरिएको।
- विभागको वेबसाइट अध्यावधिक गरी करदातालाई करदातामैत्री र सूचनामूलक बनाइएको । सबै किसिमका विवरण भर्ने तरिका (SOP) तयार गरी वेबसाइटमा राखिएको ।

- डे ०१ विवरण पेश गर्ने करदाताको आयविवरण र सो बमोजिम लाग्ने कर बैंक भौचरबाट बैंकमा बुझाउन मिल्ने व्यवस्था गरिएको ।
- डे ०१ र डे ०२ विवरण पेश गर्ने करदाताको कर बक्यौता नभएमा आन्तरिक राजस्व विभागको प्रणालीबाट स्वतः कर चुक्ता प्रमाण पत्र जारी हुने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याईएको।
- USER ID र PASSWORD करदाताले अनलाइन मार्फत लिन सक्ने व्यवस्था गरिएको ।
- IPS Connect मार्फत कर दाखिला गरी अनलाइनवाटै अन्तःशुल्क इजाजतपत्र नवीकरण गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
- अनलाइन मार्फत करदाताले आफ्नो अभिलेख अध्यावधिक गर्न सक्ने प्रणालीमा सुधार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
- करदाता स्वंयले नै आयविवरण पेश गर्ने म्याद थप गर्न सक्ने गरी प्रणालीमा सुधार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको ।
- आय विवरण पेश गरेको १ महिनाभित्र अनलाईनवाटै विवरण संशोधन गर्न सकिने व्यवस्था गरिएको ।
- प्रत्येक महिना करदाता ननफाइलर भएमा मोवाईलमा SMS पठाउने गरिएको ।
- CBMS को नयाँ तथा सुधारिएको प्रणाली लागू गरिएको छ ।

२.६.२ सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरु (व्यवस्थापन सूचना प्रणाली शाखा, सूचना सञ्चार प्रविधि शाखा, सूचना प्रविधि परिपालना तथा सूरक्षा शाखा) बाट सूचना प्रविधिमा २०७८/७९ मा सम्पन्न सुधार कार्यहरुः

- करदाताले आफूले तिरेको अग्रिम आयकर तथा अरुले तिरिदिएको स्रोतमा करकट्टी रकमका साथै अघिल्लो बर्षको मिलान गर्न बाँकी कर समेतको आधारमा आय विवरणको अनुसूची १० तयार गर्ने प्रणाली विकास गरी करदाता लगइनमा उपलब्ध गराएको,
- आय विवरण डे ०३ को अनुसूची १ तथा अनुसूची २ मा क्रेडिट तथा भुक्तानी (Credits and Payments) लाई समावेश गरी उसले खुद भुक्तानी गर्नुपर्ने करको स्वतः गणना हुने व्यवस्था तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
- आय विवरण डे ०३ को अनुसूची ५ मा विभिन्न खर्चहरुको थप विवरण (Additional Disclosure) को छुट्टै प्रविष्टि गर्नुपर्ने र सो को जम्मा उक्त खण्डमा स्वतः आउने गरी प्रणाली परिमार्जन गरिएको,
- करदाताले दाखिला गरेको राजस्व भौचर के को लागि प्रयोग भएको हो सो को आधारमा उक्त भौचर अन्यत्र दोहोऱ्याएर प्रयोग गर्न नसक्ने प्रणाली तयार गरिएको,

- केन्द्रीय विजक अनुगमन प्रणाली (CBMS) मा विभागले तोकेका करदाताहरुले आफ्नो खरिद खाता तथा बिक्री खाता Excel बाट अपलोड गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयन गरिएको,
- राजस्व लेखा प्रणाली (RAS) मा हरेक दिन स्वतः Day end हुने व्यवस्था गरिएको,
- आर्थिक ऐन, २०७८ का विशेष छुट सहितका प्रावधानहरु अनुरूप प्रणालीमा परिमार्जन तथा थप गरिएको,
- स्थायी लेखा नम्बर मात्र छुटेको अवस्थामा Withholding Agency ले थप गर्न सक्ने तात्कालिन व्यवस्था मिलाइएको,
- व्यवस्थापन गोष्ठी २०७८ ले तय गरेका विभिन्न सुधारका कार्यहरु प्रणालीगतरूपमा सम्बोधन गरिएको,
- बढी भुक्तानी भई चार महिनासम्ममा पनि प्रयोगमा नआएको रकम (Unused Amount) करदाताले फिर्ता माग्न सक्ने प्रणाली बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइएको,
- आर्थिक ऐन, २०७९ ले व्यवस्था गरे अनुसार विद्युतीय सेवा कर (Digital Service Tax) को अनलाईन दर्ता प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयमा ल्याइएको,
- विभागको डाटा वेयरहाउस तथा डाटा एनालिटिक्स (Data Warehouse and Data Analytics) को लागि अध्ययन गराई प्रतिवेदन प्राप्त भएको,
- करदाताले E-TDS विवरण पेश गर्ने नयाँ प्रणालीको विकास गरिएको र एकीकृत कर प्रणालीसँग आवद्ध गर्ने अवस्थामा रहेको,
- विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीको सूरक्षा परीक्षण (Security Audit) गराई प्राप्त सुझाव प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिएको
- विभागको डाटा सेन्टर तथा डिजाष्टर रिकभरी सेन्टर (DC and DRC) को स्तरोन्नतिको लागि उपकरण प्राप्ति तथा जडान गरी प्रयोगमा ल्याइएको,
- विभागको डाटासेन्टरलाई विस्तार गरी थप व्यवस्थित (Rearrangement) गरिएको,
- विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीको थप विकास तथा परिमार्जनका साथै नियमित सञ्चालनको लागि परामर्श सेवा खरिद गरी काममा लगाइएको,
- एकीकृत कर प्रणालीलाई नयाँ प्रविधिमा अपग्रेड गर्ने कार्य करदाता पोर्टलबाट शुरु गरिएको,
- विभागको सूचना प्रविधि कार्यविधि (ICT Guidelines) को मस्यौदा तयार गरिएको,
- विभागमा एकीकृत तथा विभिन्न कार्यालयहरुमा गई स्थलगतरुपमा एकीकृत कर प्रणालीका व्यवस्थाहरु सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिएको,

- सूचना प्रविधि व्यवस्थापन महाशाखाको कामलाई व्यवस्थित गर्न शाखागत कार्यकक्षको व्यवस्था गरी कार्यसञ्चाल गरिएको,
- विभिन्न महाशाखा तथा शाखाहरुबाट प्राप्त सुझाव अनुसार विभागको सूचना प्रविधि प्रणालीहरुमा परिमार्जनको व्यवस्था मिलाएको।

२.६.३ सूचना संकलन, जोखिम विश्लेषण तथा अनुसन्धान शाखाबाट २०७८/०७९ मा सम्पादन भएका कार्यहरुको विवरण

१. <u>सम्पादन भएका प्रमुख कार्यहरु</u>

- बिभिन्न निकाय एवं व्यक्तिबाट प्राप्त गुनासा तथा उजुरीहरुको छानविन/ अनुसन्धानको अनुगमनलाई व्यवस्थित गर्न अनलाइन गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीको (Complain Management System) विकास गरी संचालनमा ल्याईएको।
- आर्थिक अध्यादेश २०७८, को दफा ३५(१) र (२) वमोजिमको सुविधा प्राप्त गर्ने करदाताहरुको अभिलेख अध्यावधिक गरिएको।
- अनुसन्धान शाखा सम्वन्धी कार्यगत लक्ष्यहरुको कार्यान्वयनका सम्वन्धमा कार्यालयहरुको अनुगमन गरिएको।
- अनुसन्धान विधिको मार्गदर्शन स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको।
- सुन चाँदी ब्यवसायीहरुलाई नियामक निकायको हैसियतले सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण सम्वन्धी विषयमा २०५ जना ब्यवसायीलाई तालिम प्रदान गरीएको।
- अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, अर्थ मन्त्रालय, हेलो सरकार, सम्पत्ति शुद्धिकरण अनुसन्धान विमाग, राजस्व अनुसन्धान विभाग लगायत अन्य निकायहरुबाट प्राप्त तथा विभागमा प्राप्त उजुरी तथा सूचनाहरुको छानविनको लागि सम्बन्धीत कार्यालयमा पठाउने, ताकेता गर्ने, अनुगमन गर्ने तथा सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउने काम नियमित रुपमा भएको।
- बहुमूल्य धातु वा बस्तुको कारोबार गर्ने सूचक संस्था तथा स्वीकृत अवकाश कोषको अनुगमन गर्ने प्रयोजनको लागि अनुगमन फारमको ढाँचा तयार गरी कार्यालयहरुलाई अनुगमनको लागि लेखी पठाइएको।
- सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकबादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना २०७६-८१ मा उल्लिखित आन्तरिक राजस्व विभागलाई तोकेको जिम्मेवारी कार्यान्वयन गर्न/गराउने आ.ब. २०७९/८० को कार्ययोजना तथा आ.ब.२०७७/७८ को कार्ययोजनाको कार्यप्रगति विवरण तयार गरी पठाइएको।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतंकबादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण सम्बन्धी कार्यमा नेपालको पारस्परिक मूल्याङ्कन तथा लेखाङ्कन कार्यको लागि FATF Recommendations को आधारमा आन्तरिक राजस्व विभागले गरेका कार्य प्रगति सम्वन्धी विषयमा Technical Compliance Report र Effectiveness Report लेख्ने कार्यमा सहभागी भई प्रतिवेदन लेख्ने कार्य सम्पन्न गरिएको।

२. कार्यगत लक्ष्य र प्रगति विवरण

अनुसन्धान तर्फको आ.व. २०७८/०७९ को लक्ष्य र प्रगति अवस्था

	Detail Investigation			
	Indicators	**Target**	**Performance**	**Percentage**
112	Comprehensive Investigation (No)	260	663	255
114	Investigation by Indirect Method (No), under invoicing of VAT (No)& Professionals Business (No)	0	7	100
372	Investigation of Capital Gain Tax in disposal of land or building & share (No)	93	72	77.42
153	Comprehensive Investigation/Other Investigation AA of IT ('000)	691800	5700437	824
154	Comprehensive Investigation/Other Investigation MA of VAT (000)	590072	998046	169.14
251	Comprehensive Investigtaion Excise Assessment (000)	14336	175572	1224.69
384	Updating & Reporting Of Complaint	516	477	92.44
	Other Investigation			
110	Pre Investigation (No. of Cases)	499	596	119.44
191	EDP Based Investigation (No)	78	70	89.74

२.६.४ <u>अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा</u>

बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बमोजिमको कार्य प्रगति प्रतिवेदन गर्ने, राजस्व संकलन लगायत स्वीकृत कार्यमूलक परिसूचकहरुको मासिक अर्धबार्षिक बार्षिक लक्ष्य तथा कार्य प्रगतिको मासिक समिक्षा गर्ने, कार्यमूलक परिसूचक संशोधन तथा थपघट गर्ने, बिभाग मातहतका कार्यालयहरुको बिभागीय अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यक्रमको समन्वय तथा संयोजन गर्ने, महानिर्देशक, उपमहानिर्देशक, निर्देशक र कार्यालय प्रमुख बीच कार्यसम्पादन सम्झौता गरी समग्र बिभागको राजस्व संकलन तथा कार्यमूलक परिसूचकको कार्यान्वयन तथा कार्य सम्पादन व्यवस्थापन लगायतका कार्य यस शाखावाट सम्पादन हुदै आएको छ ।कोभिड १९ को असहज परिस्थितिमा हुदाहुदै पनि आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तरगतका कार्यालयहरुको कार्य सम्पादन स्तरलाई थप गुणस्तरीय, सेवाग्राहीमैत्री एवं प्रविधिमैत्री बनाउने उद्देश्यले आ.व. २०७८/७९ मा सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको अनुगमन सम्पन्न गरियो । अनुगमनमा महानिर्देशक ज्यूबाट कार्यालय प्रमुख लगायत सबै कर्मचारीहरुलाई तोकिएको राजस्व संकलन तथा कार्यमूलक परिसूचकहरुको लक्ष्य अनुरुप

प्रगति हासिल गर्न थप प्रयास गर्न, कर परीक्षण तथा अनुसन्धानको कार्यलाई थप गुणस्तरीय बनाउन, सेवाप्रवाहलाई छिटो, छरितो एवं थप प्रविधिमैत्री बनाउन, उच्च मनोवल, सदाचार र सुशासनमा जोड दिई कार्यसम्पादन गर्न निर्देशन दिनुभयो ।

आ.व. २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई तोकिएको कार्यगत लक्ष्य र प्रगति अनुसारको कार्यालयको शाखागत प्रगति र कूल कार्यसम्पादनको अंक देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिकाः ९ कार्यालयहरुको समग्र कार्यसम्पादन स्तर

Office Name	Audit		Collection		Investigation		TP Services		Total	
	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade	Performance	Grade
1301- Itahari	107.44	A++	103.11	A++			82.7	A	99.74	A++
19- Bharatpur	109.08	A++	99.1	A++			83.6	A	99.22	A++
51- Dang	109.18	A++	97.63	A++			83.6	A	98.74	A++
2902- Charikot			103.22	A++			95.6	A++	98.65	A++
1102- Damak	107.82	A++	98.91	A++			82.68	A	98.42	A++
2505- Kalimati	105.49	A++	98.68	A++			77.6	A	96.13	A++
35- Jorpati	107.26	A++	91.57	A+			80.86	A	95.17	A++
2702- New Baneshwor	106.92	A++	92.37	A+			79.8	A	95.05	A++
2502- Maharajgunj	105.03	A++	93.58	A+			79.8	A	94.72	A+
2506- Galchhi			94.22	A+			94.84	A+	94.59	A+
17- Birgunj	106.94	A++	87.74	A+			82.95	A	94.22	A+
1101- Illam			108.56	A++			83.41	A	93.47	A+
53-Middle Level Taxpayer Office	83.01	A	89.25	A+	104.25	A++	96.95	A++	93.03	A+
22- Pokhara	100.77	A++	95.86	A++			76.15	A	92.9	A+
1103- Phidim			103.32	A++			83.63	A	91.51	A+
3001- Taulihawa Kapilbastu			103.07	A++			82.46	A	90.7	A+
11- Bhadrapur	99.51	A++	85.91	A+			82.8	A	90.57	A+
15- Lahan	94.66	A+	89.17	A+			78.91	A	88.8	A+
5102- Chakchake Pyuthan			81.48	A			93.28	A+	88.56	A+
18- Hetauda	92.56	A+	94.21	A+			73.05	B	88.26	A+
2205- Kushma			100.43	A++			79.96	A	88.15	A+
5101- Salyan			105.08	A++			76.46	A	87.91	A+
2801- Tripureshwor	101	A++	78.01	A			80.62	A	87.86	A+
52-Large Taxpayer Office	96.01	A++	82.5	A	82.99	A	89.5	A+	87.75	A+
2701- Putalisadak	92.46	A+	86.13	A+			77.17	A	86.42	A+
2204- Syangja			97.99	A++			77.81	A	85.88	A+

16- Simra	94.81	A+	83.09	A			73.25	B	85.32	A+
3002- Sandhikharka			86.47	A+			84.53	A	85.31	A+
33- Butwal	85.14	A+	80.26	A			92.6	A+	85.3	A+
13- Dharan	80.56	A	90.84	A+			85.09	A+	85.29	A+
2803- Thamel	87.5	A+	88.71	A+			76.6	A	85.2	A+
14- Janakpur	81.14	A	87.63	A+			88.12	A+	85.16	A+
2901- Dhulikhel	93.03	A+	85.37	A+			72.26	B	85.16	A+
1501- Gaighat			95.74	A++			77.77	A	84.96	A
1401- Bardibash			92.02	A+			78.32	A	83.8	A
24- Bhairahawa	81.73	A	87.61	A+			79.95	A	83.34	A
26- Nepalganj	80.48	A	89.6	A+			78.31	A	83.13	A
2703- Battishputali	91.35	A+	88.08	A+			62.64	C	83.03	A
29- Bhaktapur	81.26	A	90.28	A+			75.58	A	83	A
2705- Koteshwor	90.42	A+	74.81	B			80.2	A	82.4	A
2102- Dipayal Silgadhi			80.7	A			83.16	A	82.18	A
34- Lalitpur-2	84.32	A	78.9	A			82.59	A	81.99	A
2203- Beshisahar			95.65	A++			72.6	B	81.82	A
3301- Tansen			83.97	A			79.88	A	81.52	A
1601- Gaur			72.3	B			86.91	A+	81.07	A
23- Lalitpur-1	97.78	A++	62.98	C			78.72	A	80.84	A
2201- Damauli	88.74	A+	71.52	B			76.76	A	79.72	A
2601- Surkhet	66.12	B	97.5	A++			74.86	B	79.29	A
30- Krishnanagar	89.49	A+	76.84	A			66.41	B	79.29	A
1303- Khandbari			92.02	A+			70.2	B	78.93	A
3302- Tamghas Gulmi			85.31	A+			74.28	B	78.69	A
1902- Khairhani			82.61	A			76	A	78.64	A
2503- Balaju	70.79	B	85.6	A+			80.56	A	78.42	A
2501- Tangal	76.11	A	79.4	A			78.65	A	77.9	A
2504- Kalanki	77.12	A	76.63	A			79.1	A	77.44	A
12- Biratnagar	69.73	B	83.64	A			76.77	A	76.36	A
1503- Khotang			84.57	A			69.7	B	75.65	A
1404- Sindhuli			59.58	C			86.34	A+	75.64	A
1405- Lalbandi			87.72	A+			67.53	B	75.61	A
2802- Nayasadak	66.93	B	80.13	A			80.92	A	75.05	A
2704- Chabahil	69.09	B	79.53	A			71.67	B	73.39	B
2602- Jumla	67.6	B	89.52	A+			57.02	C	72.63	B
21- Mahendranagar	58.45	C	84.78	A			75.53	A	71.94	B

2101- Dadeldhura	73.71	B	66.78	B			74.45	B	71.47	B
1201- Biratchowk			79.99	A			63.67	C	70.2	B
1901- Kawasoti	64.09	C	81.61	A			63.68	C	70.12	B
2401- Parasi			57.56	C			77.24	A	69.37	B
1304- Bhojpur			77.06	A			64.21	C	69.35	B
1603- Kalaiya			83.92	A			59.57	C	69.31	B
1602- Chandrapur			80.32	A			56.15	C	65.82	B
1202- Pathari			64.58	C			66.61	B	65.8	B
2206- Gorkha			89.66	A+			48.9	D	65.2	B
2202- Baglung	60.32	C	65.76	B			71.67	B	65.06	B
2103- Sanphebagar			50.86	C			74.15	B	64.83	C
2001- Lamki			62.42	C			62.05	C	62.2	C
2603- Gulariya			50.78	C			69.16	B	61.81	C
1302- Dhankuta			70.49	B			55.02	C	61.21	C
20- Dhangadi	35.56	D	75.77	A			81.64	A	61.15	C
1505- Okhaldhunga			60.66	C			57.74	C	58.91	C
1502- Rajbiraj			56.33	C			58.83	C	57.83	C
2903- Manthali			44.26	D			59.84	C	53.61	C
1403- Malangawa			48.78	D			55.21	C	52.64	C
1402- Jaleshwor			45	D			56.75	C	52.05	C
1504- Lukla			67.26	B			22.04	D	40.13	D

Summary of Office Grading

Grade	Aggregate Score	2074 / 75	2075 / 76	2076 / 77	2077 / 78	2078 / 79
A++	95 and Above	7	0	0	2	8
A+	85 - 95	19	2	0	6	25
A	75-85	9	20	7	19	27
B	65-75	1	17	19	16	13
C	50-65	0	1	14	2	10
D	Below 50	0	0	0	0	1
IRD Aggregate		87.81	75.79	67.82	77.73	79.62(A)

विभागको सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट विवरण तथा तथ्यांकको आधारमा समग्र मूल्याकनमा आ.व.२०७८।७९ मा ८ वटा कार्यालयले A++, २५ वटा कार्यालयहरुले A+, २७ कार्यालयहरुले A, १३ वटा कार्यालयहरुले B, १० वटा कार्यालयहरुले C र १ वटा कार्यालयहरुले D ग्रेड प्राप्त गरेका छन् ।

शाखागत अधारमा करदाता सेवा शाखाको प्रगति उत्साहजनक छ भने संकलन तर्फको प्रगति मध्यम र कर परीक्षण शाखाको प्रगति न्यून रहेको छ । कर संकलन तर्फको प्रगति शुरु लक्ष्यको अधारमा गणना गरिएको छ । विभागबाट विभिन्न कार्यालयमा भएको अनुगमनको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

२.६.५ प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखा

प्रशासकीय पुनरावलोकन शाखाबाट आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा गरेका कार्यहरुको प्रगति विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ।

तालिकाः १० प्रशासकीय पुनरावलोकन कार्य प्रगति

क्र.सं.	विवरण	संख्या
१	आर्थिक वर्ष २०७७/७८ बाट जिम्मेवारी सरेर आएका निवेदन	१०७३
२	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ दर्ता हुन आएका निवेदनको संख्या	६३६+१२
३	जम्मा निवेदन संख्या (१+२)	१७२१
४	आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा फछ्र्यौट भएका निवेदनको संख्या	४२६
५	आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लागि जिम्मेवारी सरी गएका निवेदन संख्या (३-४)	१२९५

१. आ.व. २०७७/७८ बाट आ.व.२०७८/७९ को लागि जम्मा १०७३ निवेदन जिम्मेवारी सरी आएको र आ.व.२०७८/०७९ मा जम्मा ६४८ वटा प्रशासकीय पुनारावलोकनको लागि दर्ता गरिएका थिए ।
२. आ.व. २०७७/७८ बाट जिम्मेवारी सरी आएका र आ.व २०७८/७९ मा दर्ता भएका समेत जम्मा १७२१ निवेदन मध्ये आ.व. २०७८/७९ मा जम्मा ४२६ वटा निवेदनहरु नियमित प्रक्रिया अन्तरर्गत फर्छ्यौट गरिएका छन्।
३. उपर्युक्त अनुसार जिम्मेवारी सरी आएका र नयाँ दर्ता भएका समेत जम्मा १७२१ निवेदन मध्ये फछ्र्यौट भएका जम्मा ४२६ घटाई बाँकी रहेका १२९५ निवेदन आ.व.२०७९/८० को लागि जिम्मेवारी सारिएको छ।

२.६.६ कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखा

यस विभाग अन्तर्गत ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुको लागि आ.व.२०७८/७९ मा कर परीक्षण लागि लक्ष्य निर्धारण गरिएको विवरण तालिकामा समावेश छ ।उक्त लक्ष्यको आधारमा कार्यालयहरुबाट यस आ.व.मा सम्पादन भएका समग्र कार्य प्रगति, कामको सिलसिलामा आइपरेको अवरोध तथा समस्या/चुनौतीहरु र आगामी बर्षमा सुधारको लागि गर्नुपर्ने अपेक्षित पहलको रुपरेखा समेत देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

आ.व.२०७८/७९ मा पूर्ण कर परीक्षणको लागि विभागबाट स्वीकृत परिसूचकहरुको आधारमा विभाग अन्तरगतका कार्यालयहरुलाई पूर्ण कर परीक्षण (Full Audit) तर्फ ३९९० विवरण परीक्षणको वार्षिक लक्ष्य तोकिएको थियो । सो लक्ष्य मध्ये ६०९७ करदाताको विवरण परीक्षण गरी निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा १५२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ ।

उक्त संख्यात्मक लक्ष्य वाहेक रु.१४ अर्व ७४ करोड ८० लाख नोक्सानी घटाउने लक्ष्य रहेकोमा रु.९४ अर्व ८५ करोड नोक्सानी घटाई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ६४३ प्रतिशत उत्साहजनक प्रगति हासिल भएको छ ।

आयकर निर्धारण तर्फ रु.९ अर्व ८९ करोड ९० लाख आयकर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु रु.१६ अर्व ४१ करोड ६२ लाख आयकर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा १६५.९२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । त्यस्तै रु.२ अर्व ४९ करोड ८९ लाख मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.३ अर्व ४६ करोड १० लाख मू.अ.कर निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको १३८.४ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । अन्तःशुल्क तर्फ रु.१२ करोड २४ लाख अन्तःशुल्क निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.१३ करोड ८२ लाख अन्त शुल्क निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ११२.९० प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । प्रति करदाता औसत नोक्सानी रु.१ करोड ५५ लाख घटेको, प्रति करदाता औसत मा रु.२६ लाख ९१ हजार आयकर निर्धारण भएको, प्रति करदाता औषतमा रु.५ लाख ६७ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको र प्रति करदाता रु.३ लाख ८८ हजार अन्त शुल्क निर्धारण भएको देखिन्छ।सम्रगमा कर निर्धारणको yield per case रु.३२ लाख ९९ हजार रहेको छ ।

चालु बर्षको कर परीक्षण तर्फ ७०० करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य निर्धारण रहेकोमा ६०९ करदाताको कर परीक्षण सम्पन्न भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ८७ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ । गत आ.व.को प्रगति संख्या ४३४ को तुलनामा यस वर्ष ६०९ करदाताको चालु वर्षको कर परीक्षण भई गत आ.व.को तुलनामा १४० प्रतिशत प्रगति भएको छ । त्यसै गरी रु.५१ करोड ४ लाख मू.अ.कर निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.५६ करोड २९ लाख मू.अ. कर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा ११०.२८ प्रतिशत प्रगति हासिल हुँदा प्रति करदाता रु.९ लाख २४ हजार मू.अ.कर निर्धारण भएको छ ।अग्रिम कर कट्टी परीक्षण तर्फ ३५५६ करदाताको कर परीक्षण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा २४४७ करदाताको कर परीक्षण गरी लक्ष्यको तुलनामा ६८.८१ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ साथै रु.५६ करोड ८२ लाख माग भई लक्ष्यको तुलनामा १५९.५९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ । प्रति करदाता औषत रु ३ लाख ७० हजार माग श्रृजना भएको देखिन्छ। त्यस्तै गत आ.व.मा रहेको अग्रिम कर कट्टी परीक्षण तर्फको संख्यात्मक प्रगति ८५२ बाट बढेर यस वर्ष २४४७ पुगेको छ जुन गत आ.व.को तुलनामा १८७ प्रतिशत बृद्धि रहेको छ। बजार अनुगमनमा १३ हजार करदाताको कारोवार स्थल अनुगमन गर्ने लक्ष्य रहेकोमा १२ हजार ३ सय ४२ करदाताको वजार अनुगमन हुन गई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा ९५.०३ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने वजार अनुगमनबाट रु.१ करोड ३७ लाख जरिवाना निर्धारण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा रु.२ करोड १४ लाख जरिवाना निर्धारण भई निर्धारित लक्ष्यको तुलनामा १५६.६६ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ ।

यस आ.व.मा दर्ता खारेजी तर्फ VAT De-registration of old CB को कर परीक्षणको लक्ष्य ४८ हजार ४ सय २ रहेकोमा १२ हजार ८ सय २३ करदाताको DX भई लक्ष्यको तुलनामा २६.४९ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको भएता पनि गत आ.व.को प्रगति ३४०३ रहेकोमा चालु वर्षमा १२८२३ करदाताको DX भई गत आ.व.को प्रगतिको तुलनामा २७७ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । ठूला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरुको लागि समूह परीक्षणको लक्ष्य ४ वटा ग्रुप करदाताको कर परीक्षण गर्न तोकिएको मा ७ वटा ग्रुपको कार्य सम्पन्न भई लक्ष्यको १७५ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ भने मू.अ.कर निर्धारण तर्फ रु.२ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.५४ लाख ९ हजार प्रगति र आयकर तर्फ रु.५ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा रु.८५ लाख ३० हजार कर निर्धारण भई लक्ष्यको तुलनामा क्रमशः मू.अ.करमा २७.०५ प्रतिशत तथा आयकरमा १७.०६ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ । समग्रमा आ.व.२०७८/७९ मा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको केही सूचकहरुको बाहेक अन्य सूचकको प्रगति कोभिड १९ महामारीको असरको प्रभाव रही रहेको समयमा भएको यो प्रगतिलाई उत्साहजनक नै मान्नु पर्ने हुन्छ।

कर परीक्षण तर्फको आ.व.२०७८/७९ का लागि कायम गरिएको कूल विभागीय लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

Internal Monitoring System (EIMS)

Table 11 Target Performance Summary Report upto Asadh - 7879

Audit Section :

Indicator Code	Indicators	Target	Performance	Percentage(P)
	Full Audit(No.)			
374	Total (Vat, ITx & Excise) New Selection	1700	1705	100.29
66	Total (Vat, ITx & Excise) Old Selection	2290	4216	184.1
	Target for Assessment			
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	9899000	16648181	168.18
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	2498999	3364671	134.64
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	122499	132343	108.04
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	14748000	94040192	637.65
	Current Year Audit			
149	Current Year Audit of VAT (No)	700	609	87
150	CYA MA in VAT (in '000)	510499	562986	110.28

151	TDS Audit (No)	3556	2447	68.81
152	TDS Demand (Rs in 000)	568268	906888	159.59
	De-registration			
65	As taxpayer request (# of cases)	0	1492	100
231	IT and VAT De registration of old CB appliation (No)	48402	12823	26.49
	Market Monitoring			
171	Market Monitoring (No)	12988	12342	95.03
242	Fine and Penalty from market monitoring (000)	13704	21468.92	156.66
	Group Audit			
207	Group Audit (No)	4	7	175
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	50000	8530	17.06
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	20000	5409	27.05

उल्लेखित तथ्याङ्कहरुको आधारमा कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाको आ.व.२०७८/७९ को लागि निर्धारण गरिएका कूल विभागीय लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण समेतको आधारमा विश्लेषण गर्दा आ.व.२०७८/७९ को कोभिड १९ को महामारीको प्रभाव रहेको अवस्थामा हासिल गरेको उपर्युक्त प्रगतिलाई सन्तोषजनक नै मान्नु पर्ने देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभागको राजस्व संकलन तथा कर निर्धारण/संशोधित कर निर्धारणको महत्वपूर्ण हिस्सा ओगट्ने ठूला करदाता कार्यालय र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयहरुको लागि कायम गरिएको साविक आ.व. को लक्ष्यहरु र सो बमोजिम हासिल भएको प्रगति विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

Office Name: LTO FY: 2078/79							
Audit Section :							
Indicator Code	Indicator Name	WEIGHT (W)	Target	Performance	Percentage(P)	Grade	(W*P)
Full Audit(No.)							
66	Total (Vat, ITx & Excise)	8	355	728	410	A++	880
Target for Assessment							
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	20	6571523.4	11481669	175	A++	2200
37	Full Audit MA in VAT (in '000)	20	1159823.71	1523188	131	A++	2200
38	Full Audit Excise	4	4817.38	3628	75	A	300

	Assessment (in '000)						
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	6	8457736.04	82722256	978	A++	660
Current Year Audit							
149	Current Year Audit of VAT (No)	3	8	8	100	A++	300
150	CYA MA in VAT (in '000)	5	12264	3130	26	D	130
151	TDS Audit (No)	3	86	32	37	D	111
152	TDS Demand (Rs in 000)	5	14371.86	142971	995	A++	550
Refund							
85	Refund(enter 1for timely refunded, else 0)	4	12	12	100	A++	400
Re-Assesment							
55	Backlog files (Enter 1 for timely reassessed)	7	12	12	100	A++	700
Group Audit							
207	Group Audit (No)	3	2	2	100	A++	300
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	2	30000	3805	13	D	26
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	2	12000	1709	14	D	27
Total Weight:100				Total: 9637			
Performance: 96.37%(A++)							

उपरोक्त तालिकावाट ठूला करदाता कार्यालयको कर परीक्षण संख्या लक्ष्य भन्दा ४१० प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ।आयकर तर्फ लक्ष्य भन्दा १७५ प्रतिशत र मूल्य अभिवृद्धि कर तर्फ १३१ प्रतिशत कर निर्धारण उत्साहजनक रहेको मान्न सकिन्छ । त्यस्तै पूर्ण करपरीक्षणतर्फ अन्तःशुल्क माग लक्ष्यभन्दा कम र नोक्सान मिलान लक्ष्यभन्दा प्रगति सन्तोषजनक रहेको अवस्था छ । समग्रमा कोभिड १९ को महामारीको असर एवं प्रभावबाट गुज्रिरहेको अवस्थाका बाबजुद कर परीक्षण सम्बन्धी प्रगति सन्तोषजनक देखिन्छ ।

Office Name: MLTO 53 FY: 2078/079							
Audit Section :							
Indicator Code	Indicator Name	WEIGHT (W)	Target	Performance	Percentage(P)	Grade	(W*P)
Full Audit(No.)							
67	Total (Vat, ITx & Excise) Old Selection	9	355	611	344	A++	880
Target for Assessment							
36	Full Audit AA in ITx (in '000)	20	2190507.8	1992081	91	A+	1820

37	Full Audit MA in VAT (in '000)	20	591510.09	328046	55	C	1100
38	Full Audit Excise Assessment (in '000)	4	5839.24	3409	58	C	232
107	Full Audit Loss Recovery(in '000)	6	3937221.95	3166341	80	A	480
Current Year Audit							
149	Current Year Audit of VAT (No)	3	8	8	100	A++	300
150	CYA MA in VAT (in '000)	5	12264	4331	35	D	175
151	TDS Audit(No)	3	86	65	76	A	228
152	TDS Demand (Rs in 000)	5	14371.86	24575	171	A++	550
Group Audit							
207	Group Audit (No)	3	2	5	250	A++	330
198	AA from Group Audit (Rs. 000)	2	20000	4725	24	D	48
241	MA From Group Audit (Rs. 000)	2	8000	5409	68	B	136
Total Weight:100			Total: 8259				
Performance: 82.59%(A)							

उपरोक्त तालिका अनुसार मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयको कर परीक्षण सम्बन्धी प्रगति कोभिड १९ महामारीको अवस्थामा समेत भएको प्रगतिलाई सन्तोषजनक मान्न सकिन्छ ।

कर परीक्षणका सन्दर्भमा देखिएका समस्या तथा चुनौतीहरु

- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२, आयकर ऐन, २०५८ र अन्तः शुल्क ऐन, २०५८ ले तोकेको समय सीमा (४ वर्ष) भित्र कर परीक्षणका लागि छनौट भएका करदाताहरुको कर परीक्षण कार्य सम्पन्न गर्न सकिएको छैन । आ.व.२०७७/७८ वाट जिम्मेवारी सरेका कर परीक्षण गर्ने वाँकी करदाताको सख्या ८९३४ रहेका छन।

- कारोवार वन्द भई आयकर/मू.अ.कर/अन्तःशुल्क तर्फ दर्ता खारेजीको लागि निवेदन दिएका (Close of Business) करिव ९६ हजार भन्दा बढी करदाताको कर परीक्षण गर्ने कार्य बाँकी रहेको छ।

- जनशक्तिको पेशागत Knowledge Gap पूरा गर्न Training Need Assessment को आधारमा तालिमका प्याकेजहरु उपलव्ध गराउन सकिएको छैन ।

- केही कार्यालयहरूमा कार्यवोझको तुलनामा पर्याप्त जनशक्ति नहुँदा लक्ष्य हासिल गर्न कठिनाई भएको छ ।

- चालु आ.व.को (CYA) कर परीक्षणले कम महत्व पाएको छ । छनौट भएका सबै करदाताको (CYA) हुन सकेको छैन ।ठूला र मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालयका हकमा धेरै शाखा भएका र बहु वस्तुको कारोवार गर्ने हुँदा CYA गर्दा एकै पटकमा निज करदाताको मौज्दात परीक्षण गर्न कठिन हुने देखिन्छ।

- व्यावसायिक क्षेत्रमा हुने ठूला कर छली, Tax Heaven Countries मा भएको लगानी, Shell Company मा भएको हस्तान्तरण, Thin Capitalization, कर छुटका क्षेत्रमा भएको लगानी, Fund Transfer जस्ता विषयको परीक्षणमा दक्ष जनशक्तिको सधैं कमी रहेको छ ।

- करदाताले पेश गरेको कारोवार अन्य निकायसँग भिडान गरी पूर्ण रुपमा तथ्यांक विश्लेषण गरी कर परीक्षण गर्न सकिएको छैन ।

- कर छुटको प्रावधान ऐनमा नै व्यवस्था गरी गर्नु पर्नेमा सालवसाली रुपमा आउने आर्थिक ऐनबाट छुट दिने प्रणाली अन्त्य गर्न सकिएको छैन।

- Risk Base Audit Selection र कर चुहावटको आधारमा कर परीक्षण गर्न प्रणाली विकास गर्ने सकिएको छैन

<u>**आगामी दिनमा गर्नुपर्ने पहलहरुः**</u>

- कार्यालयलाई आवश्यक पर्ने जनशक्ति समयमा नै पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

- कर परीक्षणको गुणस्तर बृद्धिका लागि नियमित रूपमा सवै कर अधिकृत तथा प्रमुख कर अधिकृतलाई आवश्यकताको आधारमा स्वदेशी तथा विदेशी तालिमको व्यवस्था गर्ने ।

- चालु वर्षको कर परीक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन करदाता छनौट प्रकृयालाई अझ वैज्ञानिक बनाउदै लैजाने र छनौट भएका करदाताको चालु आ.व. मै कर परीक्षण सम्पन्न गर्ने ।

- नियोजित रुपमा हुने कर छली सम्वन्धमा कारवाही गर्ने कर प्रशासन पूर्ण रुपमा प्रणाली मैत्री वन्ने वातावरण तयार गर्ने ।

- कर परीक्षण कार्यलाई गुणस्तरीय र पेशागत निष्ठमा आधारित बनाउनको लागि दण्ड र पुरस्कारको व्यवस्था गर्ने ।

- कार्यालयबाट कर परीक्षणको समयमा उठेका नीतिगत मुद्दाहरुमा द्विविधा भई सोधनी भई आएका विषयमा एकरुपता ल्याउन आवश्यक कानुनी सुधार गर्ने ।

कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाबाट गरिने मुख्य कार्यहरुः

१. जोखिम सूचकांकहरु परिमार्जन गरी स्वीकृत गराउने,

२. कर परीक्षणको लागि करदाता छनौट गर्ने,

३. कर परीक्षणको अनुगमन गर्ने,

४. कागजातको ढाँचा तोक्ने

५. मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन २०५२ को दफा २०.४.क बमोजिम कर परीक्षणको क्रममा म्याद गएका फायलको अनुमति दिने।

कर परीक्षण व्यवस्थापन शाखाले आ.व.२०७८/०७९ मा सम्पादन गरिएका मुख्य कार्य र र शाखासँग सम्बन्धित कार्यहरुको लक्षको आधारमा कार्यालयहरुबाट यस आ.व.मा सम्पादन भएका समग्र कार्य प्रगति देहाय अनुसार प्रस्तुत गरिएको छः

१. Risk Engine को परिमार्जन गरिएको।

२. पूराना फायलहरुको Inventory घटाउने उद्धेश्यले पूर्ण कर परीक्षणको कार्यसम्पादनमा पूराना र नयाँ छनौटलाई आधार मानी फायलहरुको कर परीक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको र यसको कारणले पुराना फायलहरुको परीक्षण हुने क्रम बढेको।

३. आयकर तर्फ ATR को निर्माण गरिएको।

४. संशोधित कर निर्धारण तर्फ आयकर ऐन २०५८ को दफा १०२ को सूचना ATR र AMS आवद्ध गरिएको।

५. कर परीक्षणलाई गुणस्तरीय बनाउन अनुसूचीहरुको परिमार्जन गरिएको।

६. अग्रिम कर कट्टीको अन्तिम सूचनाबाट सृजना भएको माग रकम अग्रिम कर कट्टीको भए AMS र आयकर भए ATR मा जाने व्यवस्था मिलाईएको।

७. द्रुत कर परीक्षणबाट आ.व.२०७६/०७७ सम्मको आयकर तर्फको माग रकम AMS मा स्वचालित रुपमा जाने र आ.व.२०७७/०७८ देखिको आयकर तर्फको रकम स्वचालित रुपमा ATR मा जाने व्यवस्था मिलाईएको।

८. आय विवरणमा संलग्न अनुसूचीहरुमा परिमार्जन गरिएको।

२.६.७ नीति विश्लेषण शाखा

आ.व.२०७८/७९ मा सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यको विवरण

क्र.सं.	सम्पादित कार्यहरु
१.	आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐन / नियमावलीहरुमा २०७८ सम्मको आर्थिक ऐन तथा नियमावलीबाट भएका संशोधनहरुसमेत समावेश गरी अद्यावधिक कर कानूनहरुको संगालो कानून किताब व्यवस्था समितिबाट प्रकाशन गरिएको।
२.	आ.व. २०७७/०७८ मा विभागबाट जारी गरिएका परिपत्रहरु एकिकृत गरी "परिपत्र संग्रह २०७७/०७८" प्रकाशन गरिएको।
३.	आर्थिक ऐन, २०७९ बाट गैर बासिन्दा व्यक्तिले नेपालका उपभोक्तालाई उपलव्ध गराएको विद्युतीय सेवाको कारोवारमा विद्युतीय सेवा कर (डिजिटल सर्भिस ट्याक्स) र मूल्य अभिवृद्धि कर लगाई संकलन गरिने व्यवस्था गरिएबमोजिम सो व्यवस्था कार्यान्वयनको लागि विद्युतीय सेवा कर (डिजिटल सर्भिस ट्याक्स) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ र गैरबासिन्दा व्यक्तिले प्रदान गर्ने विद्युतीय सेवामा मूल्य अभिवृद्धि कर सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९ नेपाली तथा अंग्रेजी भाषामा तयार गरी सर्वसाधरणको जानकारीका लागि आन्तरिक राजस्व विभागको वेबसाइटमा प्रकाशन गरिएको।
४.	आयकर ऐन,२०५८ र आयकर नियमावली, २०५९ मा भएका संशोधन तथा परिमार्जन समावेश गरी आयकर निर्देशिका, २०६६ को चौंथो संशोधन प्रकाशन गरिएको।
५.	आयकर ऐन, २०५८, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ लगायतका कर कानुनमा संशोधन गर्नको लागि गठन भएको विभिन्न कार्यदलको सुझावहरू संग्रहित गरी आन्तरिक राजस्व उप समितिको प्रतिवेदन, २०७९ तयार गरी आर्थिक ऐन, २०७९ मा समावेश गर्नको लागि तीन महले विवरण सहितको प्रस्ताव नेपाल राजस्व परामर्श समितिमा पठाइएको।
६.	आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लागि विभागको नीतिपत्र तयार गरी श्री अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको।
७.	आर्थिक अध्यादेश, २०७९ ले परिमार्जन गरेका विषयवस्तु समेत समावेश गरी आयकर छुट र सुविधा सम्बन्धी व्यवस्थाहरू समेटिएको विवरण, प्राकृतिक व्यक्ति तथा निकायलाई लाग्ने आयकरको दर तथा भुक्तानीका बखत कर कट्टी गर्नुपर्ने करका दरहरूको विवरण सरोकारवालाहरुको जानकारीको लागि आन्तरिक राजस्व विभागको वेबसाइटमा प्रकाशित गरिएको।
८.	आर्थिक अध्यादेश, २०७९ ले कर सहभागिता अभिवृद्धि गर्नका लागि उपलब्ध गराएको छुट सुविधा सम्बन्धी (स्किम) र कर कानुनहरूमा गरेको संशोधनका विषयहरू सरलीकृत ढंगले सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालय/करदाता सेवा कार्यालयहरू एवं सरोकारवालाहरुको जानकारीको लागि विभागको वेबसाइटमा प्रकाशित गरिएको।
९.	करदाताहरूबाट पूर्वदिशका लागि परेका निवेदनउपर छानविन गरी कर कानुनका विषयमा द्विविधा भएको विषयमा १४ वटा पूर्वदिश जारी गरिएको।
१०.	विभागले प्रशासन गर्ने कर कानुनको कार्यान्वयनमा सहजता, एकरूपता तथा स्पष्टताको लागि सरोकारवाला सबैको जानकारीको लागि आवश्यकतानुसार सार्वजनिक परिपत्र जारी गरिएको।

११.	आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूबाट कर कानुनको कार्यान्वयन सम्बन्धमा द्विविधा भएको भनी निर्देशन माग भएको विषयमा स्पष्ट गरी पठाइएको र सबैलाई लागू हुने अवस्थामा त्यस्ता निर्देशनलाई परिपत्रको रूपमा सबै आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू तथा करदाता सेवा कार्यालयहरूलाई जानकारी गराइएको।
१२.	विभिन्न सार्वजनिक निकाय, नेपाल राष्ट्र बैंक, निजी फर्म, संघ, संस्थाबाट द्विविधा भई सोधनी भएको विषयमा आवश्यक नीतिगत निर्णय गरी सोको जानकारी गराइएको।
१३.	राजस्व न्यायाधिकरण, सर्वोच्च अदालतमा पूर्वदिश सम्बन्धी विचराधीन मुद्दामा लिखित जवाफ, निवेदन तयार गरी विभागको कानून शाखा र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयसँग समेत समन्वय गरी मुद्दाको प्रतिरक्षा गर्ने कार्य गरिएको।

२.६.८ कर प्रणाली सुधार शाखा

आ.व.२०७८/७९ मा कर प्रणाली सुधार शाखाबाट सम्पन्न भएका कार्यहरु

सि.नं.	सम्पन्न गरिएको कार्यको विवरण
१.	एउटै भौचरमा उल्लिखित स्थायी लेखा नम्बर, आय वर्ष र राजस्व शीर्षक पटक पटक परिवर्तन गर्ने परिपाटीले कुन भौचर कहिले कुन सेवाको लागि प्रयोग भएको छ सोको अभिलेख तयार गर्ने र सो भौचरबाट एक पटक सेवा लिएपछि उक्त दाखिला भौचरमा संशोधन (Posted Data Change Request- PDCR) गर्दा एउटै भौचरबाट दोहोरो सुविधा लिन सक्ने सम्भावनालाई रोक्ने उद्देश्यले Voucher Tracking System निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
२.	खरीद, विक्री खाता विद्युतीय माध्यमबाट पेश गर्ने करदाता तोकिएको र खरिद, विक्री कारोबारको विवरण विभागले तोकेको ढाँचामा विद्युतीय माध्यमबाट पेश गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था कार्यान्वयन गरी सोको प्रकृया समेत तोकि कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
३.	RIMS मा दाखिला भौचरहरु RAS प्रणालीमा Auto Day End गर्ने प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
४.	अन्तःशुल्कमा दर्ता भएका इजाजतपत्रवालाले अन्तःशुल्क ईजाजतपत्र नविकरण गर्दा Online प्रणालीबाट स्वयंलेनै नविकरण गर्न सक्ने गरी प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
५.	बैंक तथा वित्तीय संस्थाले e-TDS विवरण पेश गर्दा स्थायी लेखा नम्बर (PAN) अनिवार्यरुपमा राख्ने व्यवस्था लागू गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
६.	निकायको हित निःसर्ग गर्दा स्थायी लेखा नम्बर (PAN) अनिवार्यरुपमा राख्ने व्यवस्था लागू गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
७.	स्रोतमा कर कट्टी गर्ने व्यक्ति (Withholding Agent) ले e-TDS Return मा कर कट्टी हुने व्यक्ति (Withholdee) को स्थायी लेखा नम्बर (PAN) उल्लेख नगरी विवरण भेरिफाई भएको भए सम्बन्धित Withholding Agent आफैंले e-TDS Return मा सम्बन्धित Withholdee को PAN अपडेट गर्न सक्ने प्रणालीगत सुधार गरी कार्यान्वयनमा

	ल्याइएको।
८.	करदाताले मालपोत कार्यालयमा तिरेको पुँजीगत लाभकर अनुसूची १० मा दावी गर्न सक्ने प्रणालीगत सुधार गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
९.	Withholding Agent ले Withholdee को अग्रिम कर कट्टी भएको कर रकम अनुसूची १० मा स्वचालित रुपमा आउने व्यवस्था गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१०.	आय विवरण Submit गर्नु अगावै करदाताले अनुसूची १० तयार गर्ने र सोमा विभिन्न समयमा दाखिला गरेका आयकर रकमहरु राजस्व व्यवस्थापन प्रणाली (RMIS) र राजस्व लेखा प्रणाली (RAS) सँग भिडान गरी भिडान भएका भौचरहरु मात्र समावेश हुने प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
११.	D01 Return मा शून्य कारोबार घोषणा गर्ने प्रणालीगत विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१२.	आयकरको एटिआरमा स्वयं कर निर्धारण र संशोधित कर निर्धारणको फरक कर (कर, शुल्क र ब्याज) मात्र जाने गरी प्रणालीगत विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१३.	आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९०(८) बमोजिम माग कायम भएको अग्रिम कर कट्टीको थप कर रकम स्वचालित रुपमा Integrated Tax System (ITS) को Arrear Management System (AMS) मा जाने प्रणालीगत विकास गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१४.	आर्थिक ऐन, २०७८ र २०७९ ले प्रदान गरेका छुट तथा सुविधाहरु र करका दरहरुलाई Integrated Tax System (ITS) प्रणालीमा अद्यावधिक गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।
१५.	Integrated Tax System (ITS) मा रहेको Tax Calculator लाई आ.व.२०७८/७९ र २०७९/८० को सुविधा र करको दर बमोजिम अद्यावधिक गरी कार्यान्वयनमा ल्याइएको।

२.६.९ कर फिर्ता शाखा

संचालन महाशाखा अन्तर्गत रहेको यस कर फिर्ता शाखाले कुटनीतिक निकायहरु तथा कुटनीतिज्ञहरुको मू.अ. कर फिर्ता गर्ने, अर्थ मन्त्रालयले मू.अ.कर छुटको सुविधा प्रदान गरेको अन्तराष्ट्रिय संस्थाको मू.अ.कर फिर्ता सम्बन्धी कार्य गर्ने लगायत मातहत कार्यालयहरुको कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यको अनुगमन तथा सहजिकरण सम्बन्धी कार्यहरु गर्दै आईरहेको छ । यस शाखाले कर फिर्ता सम्बन्धमा आईपर्ने नीतिगत एवं कानुनी जटिलता निरुपणका लागि निर्णयका लागि तालुक महाशाखा तथा माथिल्लो पद एवं निकायमा पेश गर्ने, कुटनैतिक सुविधाप्राप्त कुटनीतिज्ञ एवं कुटनीतिक निकायहरको मू.अ.कर फिर्ता कार्यलाई छिटो छरितो र सहज सम्पन्न गर्ने, मातहत कार्यलयहरुको कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यप्रक्रिया सहजीकरण तथा अनुगमन गर्ने एवं कर फिर्ता सम्बन्धी कार्यहरुको अभिलेखीकरण लगायतका गतिबिधिहरु संचालन गर्दै आएको छ ।

आ.व. २०७८/०७९ मा कर फिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा आन्तरिक राजस्व विभागमा कुटनीतिक नियोग कुटनीतिज्ञ एवं विभिन्न कुटनीतिक एजेन्सीहरुको जम्मा ४०० वटा कर फिर्ता दावीहरुवाट रु.२८,५१,०३,४३१.१२ कर फिर्ता दाबी गरिएकोमा नियमानुसार दाबी गरेको रकम रु.२३,००,५१,९०४.२१ फिर्ता गर्ने निर्णय गरिएको छ । जसमध्ये २७५ कुटनीतिक नियोग एवं कुटनीतिज्ञको कूल जम्मा १०,६०,५८,६८९.०० फिर्ता दावी गरेकोमा रु.२,२०,०७,१३५.०० फिर्ता अमान्य गरी रु.

८,४०,५१,५५४.०० फिर्ता गर्ने निर्णय गरिएको छ । त्यस्तैगरी कुटनीतिक एजेन्सीहरुको हकमा १२४ वटा क्लेम नं. हरुवाट रु.१७,४८,१५,२७५.०० फिर्ता दावी गरिएकोमा रु.२,८८,१४,९२४.०० फिर्ता अमान्य गरी रु.१४,६०,००,३५१.०० फिर्ता गर्ने निर्णय गरिएको छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुको कर फिर्ताको अवस्थालाई हेर्दा आ.व. २०७८/०७९ मा लगातार क्रेडिटको आधारमा तथा निकासीको आधारमा जम्मा ७०६ करदाताहरुवाट रु.१,८४,७२,८७,६११.८७ तथा गत आ.व.मा दावी गरेको तर फिर्ता हुन नसकेको रू.५,१०,९७,२०,८५०.०० समेत गरी जम्मा रू.६,९५,७०,०८,४६१.०० फिर्ता माग दावी गरिएकोमा ४०६ करदाताहरुको (अघिल्लो आ.वको क्लेम समेत) रु.४,४५,३२,४१,४५२.०० फिर्ता गरेको देखिन्छ ।

यसरी हेर्दा आन्तरिक राजस्व विभाग र सो अन्तर्गत कार्यालयहरु समेतवाट यस आ.व.मा कूल ११०६ वटा कर फिर्ता दावीहरुवाट कुटनीतिक नियोग, कुटनीतिज्ञ एवं विभिन्न कुटनीतिक एजेन्सीहरुको जम्मा र लगातार क्रेडिटको आधारमा तथा निर्यातकर्ता करदाताहरुको समेत यस आ.व.मा कूल जम्मा रु.४,६८,३२,९३,३५६.२१ फिर्ता गरिएको छ ।

तालिकाः १२ जम्मा करफिर्ता विवरण

सि.नं.	आर्थिक वर्ष	दावी रकम (रु.अर्ब)	स्वीकृत रकम (रु.अर्ब)
१	२०७८/०८९	२.१३	४.६८ (गत आ.व.को माग दावी समेत)
२	२०७७/०७८	९.२४	४.०७
३	२०७६/०७७	६.६८	३.८०
४	२०७५/०७६	३.०६	२.२६
५	२०७४/०७५	५.६०	४.५९
६	२०७३/०७४	५.७८	४.७६

तालिकाः१३ कुटनीतिक करफिर्ता विवरण

AN	Fiscal Year	Claimed Amount (in crore)	Accepted Amount(in crore)
१	२०७८/०८९	१२.०१	७.९४
२	२०७७/०७८	२८.६३	२१.५६
३	२०७६/०७७	९५.९०	८९.९४
४	२०७५/०७६	१७२.५२	१३३.८४
५	२०७४/०७५	५९.७६	४२.८७
६	२०७३/०७४	९६.०३	७५.७३

कर फिर्ता दाबी रकमभन्दा फिर्ता दिईएको रकम कम हुनुमा दावीकर्ताले रितपूर्बकका बिलबिजक पेश गरेको नदेखिएकोले स्वीकृत रकम कम देखिएको हो ।

२.६.१० बक्यौता तथा बेरुजू शाखा

नेपालमा व्यावसाय, रोजगारी र लगानीबाट करयोग्य आय आर्जन गर्ने व्यक्तिले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९६, मूल्य अभिबृद्धि कर ऐन, २०५२ को दफा १८ तथा अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा १०क अनुसार स्वयमं घोषणा गरी विवरण बमोजिमको रकम तोकिएको समय भित्र दाखिला नगरेमा तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुबाट आयकर, मूल्य अभिबृद्धि कर, अन्तःशुल्क तथा साविकमा कर प्रशासनले कार्यान्वयन गर्ने करहरु प्रचलित कानून बमोजिम निर्धारण भई तोकीएको समय सीमा भित्र दाखिला नभएका वक्यौता रकमहरुको अभिलेख राख्ने, संकलनको मासिक तथा वार्षिक कार्यालयगत लक्ष्य निर्धारण गर्ने, वक्यौता संकलन रणनीति तयार गर्ने, वक्यौता संकलन प्रगति अनुगमन गर्ने, मासिक प्रगति तयार गर्ने लगायतका कार्यहरु यस शाखाको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन्।नेपालमा कर प्रशासनको शुरुवात देखि आ. व. २०७८/०७९ को अन्तसम्म आइपुग्दा लागेको व्याज, थप दस्तुर, विलम्ब शूल्क समेत उठ्न बाँकी कूल बक्यौता रकम रु. ६५ अर्ब ३५ करोड ६७ लाख रहेको छ भने कर कार्यालयहरुबाट भएको कर निर्धारण उपर करदाताले चित्त नबुझाई आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकनमा रहेको तथा अन्य न्यायिक निकायमा अपिलमा रहेको विवादित रकम रु. १ खर्ब ३३ अर्ब ७१ करोड ६ लाख रहेको छ।वक्यौता संकलन तर्फ आ. व. २०७८।७९ मा बक्यौता असूली, बक्यौता हिसाव मिलान र कानूनी कारवाही गरी बक्यौता असूली गर्ने कूल लक्ष्य रु. २८ अर्ब ५३ करोड ९ लाख लक्ष्य रहेकोमा रु. २८ अर्ब ५ करोड २४ लाख प्रगति भै लक्ष्यको तुलनामा ९८.३२ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको छ।

तालिका नं. १४

आ. व. २०७८/०७९ सम्मको बक्यौताको विवरण

शिर्षक	बक्यौता		अपिलमा गएको रकम	
	संख्या	रकम	संख्या	रकम
आयकर	२५३७४	४२,७८,९५,१०,९६८	२७७७	१,१९,१५,००,९५,४०२
मु.अ.कर	८२३६४	१९,८८,०६,१९,२५८	२११४	९,९८,१०,१२,२०२
अन्तशुल्क	१४६७	१,२३,८८,७७,२९९	१५७	३,०३,५८,८२,२४०
अन्य	८०४	१,४४,७७,१५,२४८	२७१	१,५४,३६,५३,८१०
जम्मा	**११०००९**	**६५,३५,६७,२२,७७३**	**५३१९**	**१,३३,७१,०६,४३,६५४**

बेरुजू

आन्तरिक राजस्व विभाग तथा अन्तर्गत कार्यालयहरुको लागि महालेखापरीक्षकको कार्यालयवाट उठान भएका बेरुजू कलमहरुको अभिलेख राख्ने, बेरुजू फछ्र्यौटको मासिक तथा वार्षिक लक्ष्य निर्धारण गर्ने, बेरुजू फछ्र्यौटको रणनीति तयार गर्ने, बेरुजू फछ्र्यौटको प्रगति अनुगमन गर्ने, बेरुजू फछ्र्यौटको मासिक प्रगति तयार गर्ने, महालेखापरीक्षकका वार्षिक प्रतिवेदनहरुको जवाफ तयार गर्ने, संघिय संसद सार्वजनिक लेखा समितिमा हुने बेरुजू छलफलको लागि कागजात तयार गर्ने र छलफल कार्यको समन्वय गर्ने,

महालेखापरीक्षकको कार्यालयसँग आवश्यक समन्वय गर्ने लगायतका कार्यहरु यस शाखावाट सम्पादन हुने गर्दछन्। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को अन्त सम्ममा आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरुको विगत देखि जिम्मेवारी सरी आएको रु. ३१ अर्ब ६१ करोड ६५ लाख र आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा महालेखापरीक्षकको कार्यालयवाट विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को अन्तिम लेखापरीक्षणवाट कायम भएको बेरुजू रु. १८ अर्व ७ करोड ५ लाख समेत जम्मा रु. ४९ अर्ब ६८ करोड ७० लाख बेरुजू आ. व. २०७९/८० को लागि जिम्मेवारी सरी आएको छ। आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को लागि जिम्मेवारी सरी आएको बेरुजू रकम रु. ४० अर्ब १३ करोड २३ लाख मध्ये रु. ८ अर्ब ५१ करोड ५१ लाख कूल बेरुजूको २१.२२ प्रतिशत बेरुजू फछ्र्यौट भएको छ। यसको विस्तृत विवरण तल तालिकामा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका नं. १५

कार्यालयगत बेरुजू फछ्र्यौटको अवस्थाः

रकम रु. हजारमा

सि.नं.	कार्यालयको नाम	जम्मा बेरुजू	फछ्र्यौट भएको बेरुजू	प्रगति प्रतिशत
१	आ. रा. विभाग		४२६८८०.००	६४.६४
२	आ. रा. का. भद्रपुर	४८४४३३	८४२७४.००	१७.४०
३	आ. रा. का. विराटनगर	६८४१७१	३११९०७.००	४५.५९
४	आ. रा. का. धरान	२१७६०२	१३४६०५.००	६१.८६
५	आ. रा. का. जनकपुर	३७९३५२	९६७३३.००	२५.५०
६	आ. रा. का. लाहान	७१४८५	२८६५१.००	४०.०८
७	आ. रा. का. सिमरा	३१७६४९	७५६२७.००	२३.८१
८	आ. रा. का. विरगंज	७२४१६५	१५६९६०.००	२१.६७
९	आ. रा. का. हेटौडा	१५५९१३	९४५५२.००	६०.६४
१०	आ. रा. का. भरतपुर	६२००१८	३१३३९३.००	५०.५५
११	आ. रा. का. धनगढी	९७८१०	४१७२४.००	४२.६६
१२	आ. रा. का. महेन्द्रनगर	७६८८४	४४०६५.००	५७.३१
१३	आ. रा. का. पोखरा	४९९२९२	२८२९१२.००	५६.६६
१४	आ. रा. का. ललितपुर १	११६६९९७	२०४७०५.००	१७.५४
१५	आ. रा. का. भैरहवा	४१२११६	१९२१४३.००	४६.६२
१६	आ. रा. का. नेपालगञ्ज	१८०९६५	९२१४५.००	५०.९२
१७	आ. रा. का. भक्तपुर	२७८०१५	९४२६२.००	३३.९१
१८	आ. रा. का. कृष्णनगर	५७६६९	३२७०९.००	५६.७२
१९	आ. रा. का. बुटवल	४२३२०२	१८८०१०.००	४४.४३
२०	आ. रा. का. ललितपुर २	४२१५५०	६२९३३.००	१४.९३
२१	आ. रा. का. जोरपाटी	११९५६०	१९०८८.००	१५.९७
२२	आ. रा. का. दाङ	१७५३४	१२६८८.००	७२.३६
२३	ठूला करदाता कार्यालय	१७८६८०२२	१४१२६८५.००	७.९१

२४	मध्यमस्तरीय करदाता	२८१०२५२	९२४३५५.००	३२.८९
२५	आ. रा. का. दमक	१०३९३३	५६००४.००	५३.८८
२६	आ. रा. का. ईटहरी	१३८९४७	८२११३.००	५९.१०
२७	आ. रा. का. कावासोती	२१९८५९	३६५७५.००	१६.६४
२८	आ. रा. का. डडेल्धुरा	२०७४६	५८६७.००	२८.२८
२९	आ. रा. का. दमौली	८३७४२	३२५३३.००	३८.८५
३०	आ. रा. का. बाग्लुङ	४०८६२	१८०१०.००	४४.०८
३१	आ. रा. का. टंगाल	१२३२४४८	९१०५७.००	७.३९
३२	आ. रा. का. महाराजगञ्ज	५०१३९०	१६७९५०.००	३३.५०
३३	आ. रा. का. बालाजु	५९६९०४	११३७९८.००	१९.०६
३४	आ. रा. का. कलंकी	४१०२५६	८३८७०.००	२०.४४
३५	आ. रा. का. कालीमाटी	१०१४७९०	६४१५८२.००	६३.२२
३६	आ. रा. का. सुर्खेत	४१८०६	२८५१२.००	७०.०२
३७	आ. रा. का. जुम्ला	०	०	०
३८	आ. रा. का. पुतलीसडक	२४८२७२२	५७८३२३.००	२३.२९
३९	आ. रा. का. नयांबानेश्वर	१२०५०५२	५५९४४०.००	४६.४२
४०	आ. रा. का. बत्तीसपुतली	५०४०६०	८८२३३.००	१७.५०
४१	आ. रा. का. चावहिल	२२६२१८	५०१३८.००	२२.१६
४२	आ. रा. का. कोटेश्वर	६७०८६३	७९४००.००	११.८४
४३	आ. रा. का. त्रिपुरेश्वर	१०६९४४७	३१९४३७.००	२९.८७
४४	आ. रा. का. नयांसडक	४४६३८८	४०५८८.००	९.०९
४५	आ. रा. का. ठमेल	१९०२६८	६७३६४.००	३५.४०
४६	आ. रा. का. धुलिखेल	१८६५५४	४६२९३.००	२४.८१
	जम्माः	**४०१३२३१८**	**८५१५०९३**	**२१.२२**

<u>२.६.११ कानुन शाखा</u>

यस विभागबाट सम्पादन हुने कर प्रशासन तथा अन्य कार्य सम्पादन गर्दा आइपर्ने कानुनी समस्या,अड्चन र द्धिविधाहरुलाई कानुनको मान्य सिद्धान्त र कानुनी ब्यवस्था बमोजिम सरलिकरण गरी कार्य सम्पादनमा सहजता प्रदान गर्न,कानुनी विषयमा राय प्रदान गर्ने एवं यस विभाग र मातहत कार्यालयहरुलाई विपक्षी बनाई विभिन्न न्यायिक निकायहरुमा दायर भएका रिट निवेदनहरुमा विभागको तर्फबाट लिखित जवाफ तयार गरी पेश गर्ने तथा कानुनी विषयमा मातहतका कार्यालयहरुलाई उचित राय प्रदान गरी यस विभाग तथा मातहतका कार्यालयबाट सम्पादित कार्यमा कानुनी प्रश्नको निराकरण गर्ने हेतुले यस विभागमा नीति विश्लेषण तथा ब्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत कानुन शाखाको ब्यवस्था गरिएको छ । यस शाखाबाट अन्य कार्यका अतिरिक्त उल्लेखित कार्यहरु मुख्य रुपमा सम्पादन गरिदै आएको छ ।

आ.व २०७८/७९ मा सम्पादन भएका मुख्य मुख्य कार्यहरु:

१. सम्मानित सर्वोच्च अदालत लगायत अन्य न्यायिक निकायमा यस विभागलाई विपक्षी बनाई दायर भएका रिट निवेदनहरुमा विभागको तर्फबाट म्याद भित्रै लिखित जवाफ तयार गरी दर्ता गरिएको ।

२. यस विभागको अतिरिक्त अर्थ मन्त्रालयलाई समेत विपक्षी बनाई दायर भएका रिट निवेदनमा लिखित जवाफको मस्यौदा तयार गरी पठाउने गरीएको छ ।

३. विभिन्न विषयमा कानुनी प्रश्नमा राय माग गरिएका विषयमा यस विभाग र मातहत कार्यालयलाई कानुनी राय प्रदान गर्ने कार्य गरिएको छ ।

४. यस विभाग समेत अर्थ मन्त्रालय एवं मातहत कार्यालयलाई विपक्षी बनाई दायर भएका विभिन्न रिट निवेदन तथा अन्य मुद्दामा आवश्यक प्रतिनिधित्वको लागि महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय तथा अन्य सरकारी वकिल कार्यालय सँग आवश्यक समन्वय कायम गरी मुद्दामा गरिने प्रतिनिधित्वलाई प्रभावकारी बनाइएको छ ।

५. सम्मानित सर्वोच्च अदालत तथा अन्य न्यायिक निकायबाट भएका फैसला कार्यान्वयनका लागि माताहतका कार्यालयलाई लेखि पठाईएको छ ।

६. सम्मानित सर्वोच्च अदालत लगायत अन्य न्यायिक निकायबाट माग भएका कागजात,फाईल,निर्णयहरु उपलब्ध गराई न्याय सम्पादन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने कार्य गरिएको छ ।

७. बार्षिक कार्ययोजना अनुसार सम्मानित सर्वोच्च अदालत र राजस्व न्यायाधिकरणबाट भएका फैसलाहरु प्राप्त गरी प्रकाशन गर्ने कार्य सम्पन्न गरिसकिएको छ ।

८. यस विभाग तथा नेपाल सरकारको हक हित वा सरोकार निहित रहेको कर प्रशासन सम्बन्धी विषयमा सर्वोच्च अदालतबाट भएका अन्तरिम आदेशमा चित्त नबुझेको अवस्थामा त्यस्तो अन्तरिम आदेश खारेजको लागि सोही अदालतमा निवेदन दिने कार्य समेत गरिएको छ ।

प्रगति विवरण तालिका १६

आ.व २०७८/७९ (२०७८ श्रवण १ देखि २०७९ असार मसान्त सम्म) प्रगति विवरण

क्र स	कामको विवरण	गत बर्षको लागत	यस आ.व मा			प्रगतिको अवधिगत विवरण		बाँकीको
			माग भएको	पेश भएको	बाँकी	म्याद भित्र पेश गरेको	म्याद थामेर पेश गरेको	म्याद बाँकी
१	कानुनी राय प्रदान गरेको	०	११	११	०	सबै	०	०
२	लिखित जवाफ पेश गरेको	०	६१	६१	०	सबै	०	०
३	अन्य विभिन्न पत्राचारहरु	०	१५	१५	०	सबै	०	०
४	विभागबाट दर्ता भएका निबेदन तथा मुद्दा	०	०	०	०	सबै	०	०
५	विभाग मातहत तथा यस शाखाबाट भएका आन्तरिक र अन्य पत्राचारहरु	०	५	५	०	सबै	०	०
	जम्मा							

२.६.१२ योजना तथा मानव संशाधन शाखा

आन्तरिक राजस्व विभागको कार्यशैली तथा कार्य कुशलतामा समय सापेक्षिक रूपमा परिवर्तन गरी विभागलाई वर्तमान विश्व परिवेशमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमै प्रतिस्पर्धी बनाउनुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । सोही आवश्यकतालाई परिपूर्ति गर्नेतर्फ पहल गर्न विभागमा योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखा रहेको छ । नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा अन्तर्गत रहेको यस शाखाले विभागले गर्ने कार्यहरूलाई योजनाबद्ध तरिकाले अगाडि बढाउने र आगामी दिनहरूमा विभागमा रहेका जनशक्तिलाई कार्यकुशल र प्रतिस्पर्धी बनाउन आवश्यक तालिम तथा अन्य सीपहरू उपलब्ध गराउने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने वा सहभागी गराउने कार्य गर्दछ । यस शाखामा एकजना निर्देशक, एक जना शाखा अधिकृतको दरबन्दी रहेको छ । यस शाखाका प्रमुख कार्यहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- विभिन्न शाखाहरू तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरूसँग समन्वय गरी विभागको बार्षिक योजना तथा रणनीति तयार गर्ने ।
- विभागीय वार्षिक कार्ययोजना बमोजिम कार्य भए नभएको अनुगमन गर्ने ।

- कर्मचारीहरूको क्षमता तथा वृत्ति विकासको लागि आवश्यक तालिम, गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
- विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूबाट सञ्चालित तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारमा विभाग तथा मातहत कार्यालयका उपयुक्त कर्मचारीको चयन गरी मनोनयनका लागि सिफारिस गर्ने ।
- बार्षिक रूपमा व्यवस्थापन गोष्ठी आयोजना गर्ने ।
- विभागीय गतिविधि सम्बन्धी सूचना सम्प्रेषण गर्न मासिक रूपमा कर बुलेटिन प्रकाशन गर्ने
- कर सम्बन्धी विषयवस्तु समावेश गरी बार्षिक रूपमा स्मारिका प्रकाशन गर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय विकास साझेदारहरूसँग सम्पर्क शाखाको रूपमा कार्य गर्ने ।

<u>**सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूः**</u>

१.१. व्यवस्थापन गोष्ठी सम्पन्नःआन्तरिक राजस्व विभागले मिति २०७८ भाद्र २९ र ३० गते सेमि भर्चुअल विधिमार्फत व्यवस्थापन गोष्ठी, २०७८ सम्पन्न गरेको छ । अर्थ मन्त्री जनार्दन शर्मा 'प्रभाकर'ले डिजिटल माध्यमबाट व्यानर अनावरण गरी गोष्ठीको औपचारिक शुभारम्भ गर्नुभएको थियो । गोष्ठीमा विभाग र मातहतका कार्यालयबाट समेत प्रतिनिधित्व गरी करदाता सेवा करप्रणाली सुधार तथा सूचना प्रविधि समूह, अन्तःशुल्क व्यवस्थापन समूह, करपरीक्षण तथा अनुसन्धान समूह र कर संकलन बक्यौता तथा बेरूजू व्यवस्थापन समूह गरी ४ वटा Thematic समूह निर्माण गरी समूहगत प्रस्तुतीहरु गरिएका थिए । गोष्ठीमा विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूले आ-आफ्ना कार्यालयको प्रगति, भएका अनुकरणीय कार्यहरू, लक्ष्य पूरा हुन नसकेको भए सोको कारण, चालु आर्थिक वर्षको लक्ष्य हासिल गर्न लिईएका रणनीति र कार्यालयका समस्या तथा विभागसँगको अपेक्षाका विषयमा संक्षेपमा प्रस्तुती राखेका थिए । आ.व.२०७७/२०७८ को कार्यगत लक्ष्य र प्रगतिको आधारमा प्रथम हुने आन्तरिक राजस्व कार्यालय दाङ्ग, द्वोश्रो हुने आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयाँ वानेश्वर, तेस्रो हुने आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमक र सिमित जनशक्ति र श्रोतसाधनका वावजुत उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने आन्तरिक राजस्व कार्यालय कावासोतीका प्रमुखहरूलाई सम्मानित गरिएको थियो । चालु आर्थिक वर्ष २०७८/७९ लाई **'कर प्रणाली सुधार वर्ष'** को रूपमा कार्य गर्ने प्रण गर्दै २१ बुँदे प्रतिबद्धतापत्र जारी गर्दै व्यवस्थापन गोष्ठी सम्पन्न भएको थियो ।

१.२. विभिन्न तालिम, गोष्ठी सेमिनार सञ्चालनः यस शाखाबाट आ.व. २०७८/०७९ मा देहायबमोजिमका तालिम कार्यहरू सञ्चालन गरियो ।

१.२.१ आन्तरिक राजस्व विभागमा सञ्चालित तालिमहरूः यस शाखाको समन्वयमा आ.व. २०७८/०७९ मा देहाय बमोजिमका तालिमहरू सञ्चालन गरिएको छ ।

क्र.सं.	तालिममको विषय	मिति	स्थान
१.	Taxation on Digital Economy सम्बन्धी अभिमुखीकरण	२०७८/०८/०३	आन्तरिक राजस्व विभाग
२.	Banking and Insurance and Taxation	२०७८।०८।१२ देखि १४ सम्म	ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन
३.	Basic Accounting Training	२०७८/०९/१९ देखि ऐ. २४	सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन तालिम केन्द्र
४.	सेवा प्रवेश अधिकृतहरूका लागि अभिमुखीकरण तालिम	२०७८/१०/२३ देखि २७ सम्म	आन्तरिक राजस्व विभाग
५.	अन्तःशुल्क सम्बन्धी भर्चुअल तालिम	२०७८/११/२९	आन्तरिक राजस्व विभाग
६.	कर परीक्षण सम्बन्धी अल्पकालिन तालिम	२०७८/१२/१३ देखि ऐ. १८	सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन तालिम केन्द्र
७.	कर परीक्षण तथा अनुसन्धान सम्बन्धी अल्पकालिन तालिम	२०७९/०१/०८ देखि ऐ. १५	सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन तालिम केन्द्र
८.	Transfer Pricing सम्बन्धी तालिम	२०७९/०१/२० देखि २०७९/०१/२६	आन्तरिक राजस्व विभाग
९.	राजस्व प्रक्षेपण (Revenue Forecasting) सम्बन्धी तालिम	२०७९/०२/०९ गते	आन्तरिक राजस्व विभाग
१०.	बेरूजु तथा बक्यौता सम्बन्धी	२०७९/०२/१० गते	आन्तरिक राजस्व

	तालिम		विभाग
११.	कर सन्धी (Tax Treaty) सम्बन्धी तालिम	२०७९/०२/२३ र २४ गते	आन्तरिक राजस्व विभाग
१२.	अन्तःशुल्क सम्बन्धी तालिम	२०७९/०२/२८ र २९	आन्तरिक राजस्व कार्यालय, बुटबल

१.२.२ वैदेशिक तालिम, गोष्ठी, सेमिनारमा मनोनयनः आ.व. २०७८/०७९ मा विभिन्न कर्मचारी एवम् पदाधिकारीहरूको वैदेशिक तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनारमा मनोनयन गरिएको छ ।

१.३. त्रैमासिक रूपमा कर बुलेटिन प्रकाशनः आन्तरिक राजस्व विभाग र मातहतका कार्यालयहरूबाट सम्पादन गरेका गतिविधिहरूका बारेमा सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने उद्धेश्यले योजना तथा मानव संसाधन विकास शाखाका निर्देशक श्री लक्ष्मी पराजुलीको संयोजकत्वमा रहेक सम्पादन समूहले पदाधिकारीहरूबीच कार्य जिम्मेवारी बाँडफाँट गरी कर बुलेटिनहरू प्रकाशन गरिएको छ ।

१.४. स्मारिका प्रकाशनःदशौं राष्ट्रिय कर दिवस, २०७८ को अवसरमा २०७८ मंसिर १ गते कर सम्बन्धी विषयवस्तु समावेश गरिएका २३ वटा लेख/रचनालाई समावेश गरी स्मारिका प्रकाशन गरिएको छ ।

१.५ तालिमको मोड्युल तयारः सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन तालिम केन्द्रमार्फत निम्नानुसारका अल्पकालिन तालिमका मोड्युल तयार पारिएको छ ।

१. आभारभूत लेखाप्रणाली सम्बन्धी

२. विस्तृत लेखा प्रणाली सम्बन्धी

३. कर संकलन सम्बन्धी

४. अन्तर्राष्ट्रिय कर र दोहोरो करमुक्ति तथा वित्तीय छल निरोध सम्झौता सम्बन्धी

५. विस्तृत कर अनुसन्धान सम्बन्धी

६. करपरीक्षण सम्बन्धी

७. अन्तःशुल्क सम्बन्धी

१.६ अन्यः

२.६.१. राजस्व व्यवस्थापनको तेस्रो सुधार योजनाको समीक्षा तथा चौथो सुधार योजना (२०७९८/०७९-२०८०/०८१) को मस्यौदा बाह्य परामर्शदाताबाट तयार गरी प्राप्त भएको छ । तथा यसलाई अन्तिम रूप दिनका लागि नीति विश्लेषण तथा व्यवस्थापन महाशाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा अर्थ मन्त्रालयका प्रतिनिधिसहित १२ जनाको समिति गठन गरी कार्य प्रक्रिया अघि बढेको छ ।

२.६.२. कर अधिकृतहरूलाई व्यावसायिक एवम् क्याडरमा आधारित बनाउँदै क्षमता अभिवृद्धि गर्न जनशक्ति विकास सम्बन्धी प्रस्ताव स्वीकृत भएको छ । उक्त प्रस्तावमा अन्तर्राष्ट्रिय कर, आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क गरी चारवटा समूहहरू गठन गरिएको छ ।

२.६.३. GIZ को सहयोगमा सञ्चालित RAS III Project सञ्चालनका लागि Joint Planning Workshop सम्पन्न गरी document तयार गरिएको छ ।

२.६.४. आन्तरिक राजस्व विभागको Strengthening का लागि विश्व बैंकलाई सहयोगका लागि पत्राचार गरिएको छ ।

२.६.५. आन्तरिक राजस्व विभागको Business Process Reengineering का लागि GIZ लाई सहयोगका लागि अनुरोध गरिएको छ ।

२.६.६. GIZ को सहयोगमा सञ्चालित RAS III Project को Steering Committee को पहिलो र दोस्रो बैठक सम्पन्न गरिएको छ ।

२. आगामी सोँचः

- कर प्रशासनमा कार्यरत जनशक्तिलाई सीपयुक्त, क्षमतायुक्त, सदाचारी र मनोवलयुक्त बनाउन नियमित र विशेष प्रशिक्षण कार्यक्रमहरूलाई निरन्तर सञ्चालन गर्ने,
- कर परीक्षणको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न कर अधिकृतहरूको क्षमता र कार्य अनुभवको आधारमा मात्र कर परीक्षणको जिम्मा दिने,
- कर अधिकृतहरूलाई कर परीक्षण तथा अनुसन्धानमा अझ बढी जिम्मेवार बनाउन कर निर्धारणको गुणस्तर र प्रशासकीय पुनरावलोकन तथा आन्तरिक पुनरावलोकनमा देखिएका तथ्यहरूलाई अभिलेखीकरण गरी कार्य सम्पादन मूल्याङ्कनसँग आवद्ध गर्ने,
- सेवा प्रवेश गर्ने नवप्रवेशी अधिकृतहरूलाई करसम्बन्धी सघन तालिम दिएर मात्र पदस्थापना गर्ने व्यवस्था कार्यान्वयनमा ल्याउने,

- सक्षम, दक्ष, व्यावसायिक, उत्प्रेरित, प्रतिस्पर्धी र क्षमतावान जनशक्ति विकास र परिचालनमार्फत नै कार्यसम्पादनमा गुणस्तरीयता हासिल गर्न व्यावसायिक तथा क्याडरमा आधारित जनशक्ति विकास गर्ने,
- कर्मचारीको आवश्यक व्यक्तिगत विवरण लगायत तालिमको सम्पूर्ण विवरण डिजिटल माध्यमबाट राख्ने गरी software को विकास गर्नुपर्ने ।
- कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गर्न वस्तुनिष्ठ रूपमा तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।
- विभिन्न तालिमहरूका Training Manual को विकास गर्नुपर्ने ।
- कोभिड १९ को महामारीपछि व्यवसायमा देखिएको नयाँ प्रवृत्ति तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश अनुसारका तालिमका क्षेत्रहरू पहिचान गरी तालिम सञ्चालन गर्नुपर्ने ।

२.६.१३ आर्थिक प्रशासन शाखा

आर्थिक बर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयको खर्चको विश्लेषण देहाय अनुसार रहेको छ ।

(क) आन्तरिक राजस्व विभाग

चालु खर्चतर्फ

आर्थिक बर्ष २०७८/७९ मा चालु खर्च तर्फ जम्मा रु.५४ करोड रु.२९ लाख ८० हजार विनियोजन भएकोमा आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म रु.५१ करोड ५१ लाख ९० हजार अर्थात ९५ प्रतिशत प्रगति भएको छ । यस आ.ब.मा विभागका नियमित कार्यक्रमहरू कर दिवस, कर सप्ताह, संकलन, स्टिकर आपूर्ति, अनुसन्धान तथा अनुगमन, सरसफाइ र सुरक्षा लगायतका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

पूँजीगत खर्चतर्फ

आ.व. २०७८/७९ मा पूंजीगत खर्चतर्फ रु.३७ करोड ६८ लाख बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको अन्त्यसम्म रु.१७ करोड ३५ लाख ७० हजार खर्च भएको अर्थात ४६ प्रतिशत प्रगति भएको छ । स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसारका मेशिनरी औजारहरू तथा फर्निचरहरू खरिद गर्ने काम सम्पन्न भएका छन् । अन्तशुल्क प्रयोगशाला भवन निर्माण सम्पन्न, ल्यापटप डेस्टप खरिद कार्य सूचना प्रविधिसंग सम्बन्धित हार्डवेयर तथा सफ्टवेयर सम्बन्धी खरिद कार्य सम्पन्न भएका छन् ।

(ख) आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू

चालु खर्चतर्फ

यस विभाग मातहत रहेका ठूला करदाता कार्यालय, मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरू, करदाता सेवा कार्यालयहरू र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयहरूको लागि समेत जम्मा रु.१ अर्ब ६१ करोड ९९लाख २९ हजार बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको

अन्त्यसम्म जम्मा रु.१ अर्ब ३१ करोड २८ लाख खर्च भएको छ । यो खर्च कूल विनियोजनको ८१ प्रतिशत हो । स्विकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यालयका कार्यहरू सम्पन्न भएका छन् ।

पूंजीगत खर्चतर्फ

यस बिभाग अर्न्तगतका कार्यालयहरूको लागि आ.ब.२०७८/७९ मा जम्मा रू.२९ करोड ११ लाख ८१ हजार बिनियोजन भएकोमा आर्थिक बर्षको अन्तसम्म रू.१७ करोड १३ लाख ८३ हजार खर्च भएको छ । यो खर्च कूल विनियोजनको ५८ प्रतिशत हो। आन्तरिक राजस्व कार्यालय, भैरहवाको स्टिकर गोदाम, क्वाटर, क्यान्टिन र ग्यारेज निर्माण गर्न बोलपत्र आव्हान भई खरिद सम्झौता भएको छ । आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमौली र इटहरीको नया भवनको निर्माणको लागि ठेक्का सम्झौता सम्पन्न भएको । आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयाँबानेश्वर र आन्तरिक राजस्व कार्यालय कालिमाटी नयाँ भवनमा कार्यालय सर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । कार्यालयहरूले स्विकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार कार्य सञ्चालनको लागि आवश्यक पर्ने फर्निचर, मेशिनरी औजार आदि खरिद कार्य सम्पन्न गरेका छन् ।

(क) चालु खर्चतर्फ

चालु खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०४०११३ तर्फ देहाय अनुसार प्रगति भएको छ ।

- कार्यालयको सरसफाइ र सुरक्षा गार्डको व्यवस्था भइ कार्यालय सुचारू रहेको ।
- स्टेशनरी र छपाईको आपूर्ति बोलपत्रको माध्यमबाट भएको ।
- व्यवस्थापन गोष्ठी, कर दिवस एवं कर सप्ताह मनाउने कार्य सफलता साथ सम्पन्न भएको ।
- मातहतका कार्यालयहरूको अनुगमन नियमित रूपमा भएको ।
- विभागको नियमित रूपमा बुलेटिन, स्मारिका वा बार्षिक प्रतिवेदन लगायका प्रकाशनहरू भएका ।
- बिभिन्न पत्र पत्रिकाहरुबाट कर जागरण सम्बन्धी विज्ञापनहरू नियमित रूपमा प्रकाशन हुने गरेको ।
- कर संकलन तथा अनुगमन सम्बन्धी कार्य भएको ।
- कार्यालयहरूबाट कर जागरण सम्बन्धी बिभिन्न क्रियाकलापहरू सञ्चालन भएको ।

(ख) पूँजीगत तर्फ

पूंजीगत खर्च ब.उ.शि.नं. ३०५०४०११४ तर्फ देहाय अनुसारहरूको प्रगति भएको छ ।

- स्विकृत बार्षिक कार्यक्रम अनुसार मेशिनरी औजारहरू, फर्निचर खरिद भएको ।
- विभागको सूचना प्रविधि शाखाको माध्यमबाट सूचना प्रविधि प्रणाली सञ्चालनको लागी आवश्यक पर्ने हार्डवेयर तथा सफ्टवेयर लगायतका सामानहरू खरिद तथा जडान कार्य सम्पन्न भएका छन् ।

- बिभागको हाताभित्र निर्माणाधिन अन्तशुल्क प्रयोगशाला भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- कार्यालयमा फाइल व्यवस्थापनको काम भएको ।

२.६.१४ सामान्य प्रशासन शाखा

नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को मिति २०७६/०९/२१ को निर्णयानुसार यस विभाग अन्तर्गत ८४ वटा कार्यालय रहेका छन् । विभागमा रहेका महाशाखा र शाखाको विवरण समावेश भएको संगठन तालिका अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ । विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका १७ आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको पद अनुसार दरबन्दी विवरण

क्र.स.	पद	तह/श्रेणी	सेवा	समूह	कायम
१	महानिर्देशक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		१
२	उप-महानिर्देशक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		३
३	सूचना प्रविधि विज्ञ	रा.प.प्र.	नेपाल विविध		१
४	प्रमुख कर प्रशासक	रा.प.प्र.	नेपाल प्रशासन		२
५	निर्देशक/प्रमुख कर अधिकृत	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	राजस्व	८१
६	निर्देशक(प्रशासन)	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	१
७	सूचना प्रविधि निर्देशक	रा.प.द्वि	नेपाल विविध		३
८	लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वि	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
९	उपन्यायधिवक्ता	रा.प.द्वि	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	१
१०	सिनियर डिभिजनल केमिष्ट	रा.प.द्वि	नेपाल ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
११	शाखा अधिकृत (राजस्व)	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४५१
१२	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	लेखा	३
१३	सहायक जिल्ला न्यायधिवक्ता	रा.प.तृ.	नेपाल न्याय	सरकारी वकिल	३
१४	कानूनअधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल न्याय	कानून	१
१५	कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		८
१६	सूचना सुरक्षण अधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		१
१७	कम्प्युटर/सुचना प्रविधि अधिकृत	रा.प.तृ.	नेपाल विविध		५५
१८	शाखा अधिकृत (प्रशासन)	रा.प.तृ.	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	४
१९	केमिष्ट	रा.प.तृ.	नेपाल ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
२०	सहायक खाद्य गुण नियन्त्रक	रा.प.तृ.	नेपाल कृषि	फु.न्यूएण्ड क्वा.क.	१
२१	नायव सुव्वा(राजस्व)	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	राजस्व	४७७
२२	नायव सुव्वा(सा.प्र)	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	सा.प्र.	१
२३	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल प्रशासन	लेखा	४६
२४	असिस्टेन्ट केमिष्ट	रा.प.अनं.प्र.	ईन्जि.	केमिष्ट्री	१

२५	ल्याव असिस्टेन्ट	रा.प.अनं.द्वि.	ईन्जि.	केमिष्ट्री	१
२६	डा.इ.सु.	रा.प.अनं.प्र.	नेपाल विविध		२२७
२७	हलुका सवारी चालक	श्रेणीबिहिन			१३२
२८	कार्यालय सहयोगी				१८५
२९	बरिष्ठ चार्टड एकाउन्टेन्ट बिशेषज्ञ सेवा				८
	जम्मा				१७०१

आन्तरिक राजस्व विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरुको श्रेणीगत दरवन्दी विवरण

रा.प प्रथम श्रेणी-	७
रा.प.द्वितीय	८८
रा.प.तृतीय	५२८
रा.प.अनंकित	७५३
श्रेणी विहीन-	३१७
विशेषज्ञ परामर्श सेवा	८
जम्मा **१७०१**	

आ.ब.२०७८/७९ मा भएका महत्वपूर्ण कार्यहरुः

सामान्य प्रशासन शाखाः

- विभागको परिसरमा सौन्दर्यकरण र कार्य वातावरणमा सुधार (बगैंचा व्यवस्थापन, सरसफाई, कर्मचारीको वसाईको Layout, सेवाग्राही मैत्री तथा व्यवस्थित बनाइएको र स्टोर कक्ष निर्माण।
- विभागको मुल प्रशासनिक भवनमा रङरोगन मर्मत संभार।
- विभागको मुल भवनमा Space को अभाव भएकोले अन्तःशुल्क तथा अनुसन्धान महाशाखा तथा प्रयोगशालाको लागि भवन निर्माण।
- विभागको मुल भवन र अन्तःशुल्क तथा अनुसन्धान महाशाखा जोड्ने फलामको पुल (ladder) निर्माण।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा आवश्यकता अनुसार जनशक्ति व्यवस्थापन।
- विभागको ITS System संचालन र व्यवस्थापनका लागि Sever, Load Balancer लगायत आवश्यक सामाग्रीको खरिद।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरु अनुगमन तथा निरीक्षण गरी देखिएका समस्याहरु समाधानका लागि सुझाव प्रदान गरेको।

२.६.१५ अन्तराष्ट्रिय कर शाखा

अन्तराष्ट्रिय कर शाखाको प्रमुख कार्य आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७३ मा व्यवस्था भए बमोजिम नेपाल सरकारको तर्फवाट अन्य देशहरुसँग गरिने र गरिएका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौतासँग सम्बन्धित कार्य सम्पादन गर्नु रहेको छ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता गर्नुपर्ने मुलुकहरुका कर प्रशासनहरुसँग आवश्यक पत्राचार, वार्ताको तयारी र वार्ता सम्बन्धी कार्यहरुको समन्वय गर्ने कार्य यो शाखाले गर्ने गर्दछ। वार्ताद्वारा दुई राष्ट्रहरु सहमतिमा पुगेपछि सम्झौतामा औपचारिक हस्ताक्षर गर्ने कार्यको समन्वय समेत यो शाखाले गर्दछ। द्विपक्षीय हित र आवश्यकताका आधारमा सम्पन्न भईसकेका दोहोरो कर मुक्ति सम्झौताका व्यवस्थाहरु संशोधन सम्बन्धी कार्य गर्ने र सम्झौतामा उल्लेख भएका विषयहरुको कार्यान्वयन गर्ने तथा सूचना आदान प्रदान गर्ने कार्यसमेत यस शाखाले गर्दछ। सम्झौताका प्रावधानहरुको विषयमा द्विविधा भई सरोकारवालाहरुवाट अनुरोध भएमा द्विविधा निराकरण गर्ने कार्य समेत यस शाखाको अर्को प्रमुख कार्यको रुपमा रहेको छ। बिदेशी लगानीकर्ताहरुलाई नेपालको कर कानून तथा कर सम्बन्धी व्यवस्थाहरुको बारेमा जानकारी उपलव्ध गराउने र अन्तर्राष्ट्रिय करका विविध विषयहरुमा अध्ययन गर्ने गराउने कार्य समेत यस शाखाले सम्पादन गर्दै आइरहेको छ। नेपालले हाल सम्म देहाय बमोजिम एघार देशहरूसंग दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता सम्पन्न गरिसकेको छ भने केही देशहरुसँग सम्झौताको लागि वार्ता प्रक्रिया अगाडि बढेको अवस्था छ।

दोहोरो कर मुक्ति सम्झौता भएका देशहरु

क्र. सं.	देश	सम्झौता मिति	कैफियत
१	गणतन्त्र भारत (Republic of India)	२७ नोभेम्वर २०११	सन १९८७ मा सम्पन्न पूरानो सम्झौतालाई प्रतिस्थापित गरेको ।
२	नर्वे अधिराज्य (Kingdom of Norway)	१३ मे १९९६	
३	थाइल्याण्ड अधिराज्य (Kingdom of Thailand)	१९९८ फेब्रुअरी २	
४	प्रजातान्त्रिक समाजवादी गणतन्त्र श्रीलंका (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)	६ जुलाई १९९९	
५	गणतन्त्र मौरिसस (Republic of Mauritius)	३ अगष्ट १९९९	
६	गणतन्त्र अष्ट्रिया (Republic of Austria)	१५ डिसेम्बर २०००	

७	इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तान (Islamic Republic of Pakistan)	२५ जनवरी २००१	
८	जनवादी गणतन्त्र चीन (People's Republic of China)	१४ मे २००१	
९	गणतन्त्र कोरिया (Republic of Korea)	५ अक्टोबर २००१	
१०	कतार (State of Qatar)	१५ अक्टोबर २००७	
११	गणतन्त्र बंगलादेश (Republic of Bangladesh)	५ मार्च २०१९	

भागः ३

आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

३. आन्तरिक राजस्व संकलनको समष्टिगत विश्लेषण

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व संकलनको संरचनात्मक अवस्थाको विश्लेषण तर्फ हेर्दा राजस्वको लक्ष्य रु ५ खर्ब ३७ अर्ब ९४ करोड ७७ लाख ९१ हजार रहेकोमा संकलन रु ४ खर्ब ८३अर्ब ४८ करोड १६ लाख २५हजार भएको छ। जुन लक्ष्यको तुलनामा ८९.८८ प्रतिशत संकलन भएको देखिन्छ। अघिल्लो वर्षको संकलनको तुलनामा १२. ५९ प्रतिशत वृद्धिदर रहेको देखिन्छ। शीर्षकगत रुपमा आयकर तर्फ रु २ खर्ब ५१ अर्ब ३४ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु २ खर्ब २९ अर्ब २७ करोड संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ९१.२२ प्रतिशत प्रगति भएको छ। त्यसैगरी मूल्य अभिवृद्धि करतर्फको लक्ष्य रु. १ खर्ब ३६ अर्ब ६७ करोड रहेकोमा रु. १ खर्ब १५ अर्ब ८६ करोड असुली भई लक्ष्यको तुलनामा ८४.७७ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ । त्यस्तै अन्तःशुल्क तर्फ यस आर्थिक वर्षमा रु.१ खर्ब ७ अर्ब २७ करोड लक्ष्य रहेकोमा रु १ खर्ब ३ अर्ब २ करोड संकलन भई लक्ष्यको तुलनामा ९६.०४ प्रतिशत प्रगति भएको देखिन्छ।

तालिकाः १८ आ.व. २०७८/०७९ को राजस्व लक्ष्य र प्रगति

(रु हजारमा)

राजस्व शीर्षक	आ.व.२०७७/७८ को संकलन	आ.व.२०७८/७९		प्रगति प्रतिशत	वृद्धिदर
		लक्ष्य	संकलन प्रगति		
आयकर	२००७८९२६०	२५१३४२९४५	२२९२७३७६२	९१.२२	१४.१९
घरबहाल कर	२८६२९९२	४१६१२७३.०१	३०७५८४१	७३.९२	७.४३
ब्याजकर	२२३१४५८०	३३९९५३८८	२४७२१२२३	७२.७२	१०.७९
जम्मा आयकर	२२५९६६८३२	२८९४९९६०६	२५७०७०८२६	८८.८०	१३.७६
मूल्य अभिवृद्धि कर	११६५३८९४४	१३६६७३१०३	११५८६१३४२	८४.७७	-०.५८
अन्तःशुल्क	८१४७४९६४	१०७२७४२०५	१०३०२६०९१	९६.०४	२६.४५
स्वास्थ्य जोखिम कर	५०६८५६१	३४९०८४१	६२८२८६५	१७९.९८	२३.९६
शिक्षा सेवा कर	३६७२४९	१०१००३६	१२४०५०१	१२२.८२	२३७.७८
जम्मा	**४२९४१६५५०**	**५३७९४७७९१**	**४८३४८१६२५**	**८९.८८**	**१२.५९**

चित्र नं. ७

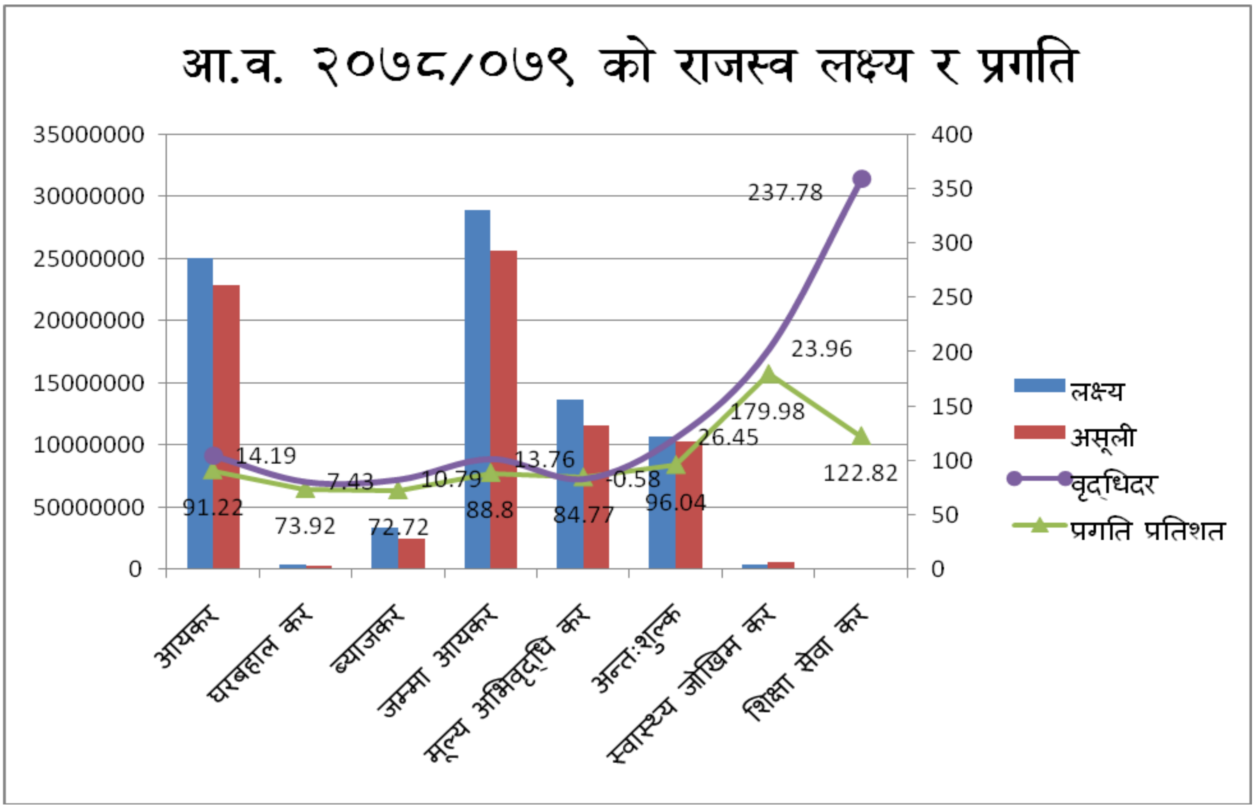

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व संकलन संरचनाको प्रगति प्रतिशतको विश्लेषण तर्फ हेर्दा आयकर, व्याजकर, बहालकर, मूल्य अभिबृद्धि कर, अन्तःशुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको रकम क्रमशः रु २२९.२७ अर्ब, रु २४.७२ अर्ब, रु ३.०७ अर्ब, रु ११५.८६ अर्ब, रु १०३.०२ अर्ब, रु ६.२८ अर्ब र रु १.२४ अर्ब रहेको छ भने आन्तरिक राजस्व संकलनमा उक्त शीर्षकहरुको हिस्सा क्रमशः ४७.४२, ५.११, ०.६४, २३.९६, २१.३१, १.३० र ०.२६ प्रतिशत रहेको छ । सोही आर्थिक वर्षको राजस्व संकलनमा संस्थागत आयकरको योगदान उच्च रहेको छ। व्यात्तिगत आयकरको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा अपेक्षित राजस्व संकलन हुन नसकेता पनि हिस्सा बढ्दै गएको छ यसमा करको दायरा विस्तार भई PAN FOR ALL राजस्व नीतिको प्रभाव परेको देखिन्छ। मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ विगत वर्षको तुलनामा राजस्व संकलन ०.५८ प्रतिशतले कमी आएको छ। मूल्य अभिवृद्धि करको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि तरलता संकट, विदेशी विनिमय संचितिमा देखिएको संकुचनका कारण लगानीयोग्य रकमको अभाव तथा सरकारद्धारा केही निश्चित विलासी प्रकृतिका वस्तुको आयात नियन्त्रणका लागि लिइएका नीतिगत व्यवस्था, न्यून विजकीकरण र बिल लिने दिने बानीमा परिवर्तन ल्याउन नसकिएको कारण राजस्वमा सोचे अनुसारको योगदान वृद्धि गर्न नसकिएको हो। गत आ.व. भन्दा यस आ.व.मा अन्तशुल्कको संकलन बढेकोमा अन्तःशुल्क प्रशासनका कार्यप्रणाली र कार्यविधि अझै पनि पूर्णरुपमा स्वचालित बनाउने दिशातर्फ हाम्रा प्रयास केन्द्रित रहेका छन्। यसलाई आधुनिकीकरण गर्दै पूर्ण स्वचालित रुपमा प्रयोगमा लैजाने प्रक्रिया सम्पन्न भएपश्चात अन्तःशुल्कको प्रणालीगत सुधार भई चुहावट नियन्त्रण हुन गई राजस्व संकलनमा यसको योगदान बढ्ने निश्चित छ।

३.१ कुल आन्तरिक राजस्व संकलनमा शीर्षकगत संकलनको अंशः

तालिका नः १९

शीर्षक	राजस्वको हिस्सा प्रतिशतमा
आयकर	४७.४२
बहालकर	०.६४
ब्याजकर	५.११
आयकर जम्मा	**५३.१७**
मु.अ.कर	२३.९६
अन्तःशुल्क	२१.३१
स्वास्थ्य सेवा शुल्क	१.३०
शिक्षा सेवा शुल्क	०.२६
जम्मा	१००

आ.व. २०७८।७९ मा आन्तरिक राजस्वको शीर्षकगत प्रगतिको प्रतिशतलाई तालिका १९ मा प्रस्तुत गरिएको छ। सवैभन्दा बढी योगदान आयकरको ४७.४२ प्रतिशत रहेको छ भने त्यसपछि दोस्रो स्थानमा मूल्य अभिवृद्धि करको योगदान २३.९६प्रतिशत रहेको छ । अन्तःशुल्कको आन्तरिक राजस्व संकलनमा योगदान २१.३० प्रतिशत रहन गएको छ। व्याजकरको योगदान ५.११ प्रतिशत छ भने वहालकरको योगदान ०.६४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी स्वास्थ्य सेवा करको अंश १.३० प्रतिशत शिक्षा शुल्कको अंश ०.२६प्रतिशत रहेको छ।

चित्र नं. ८

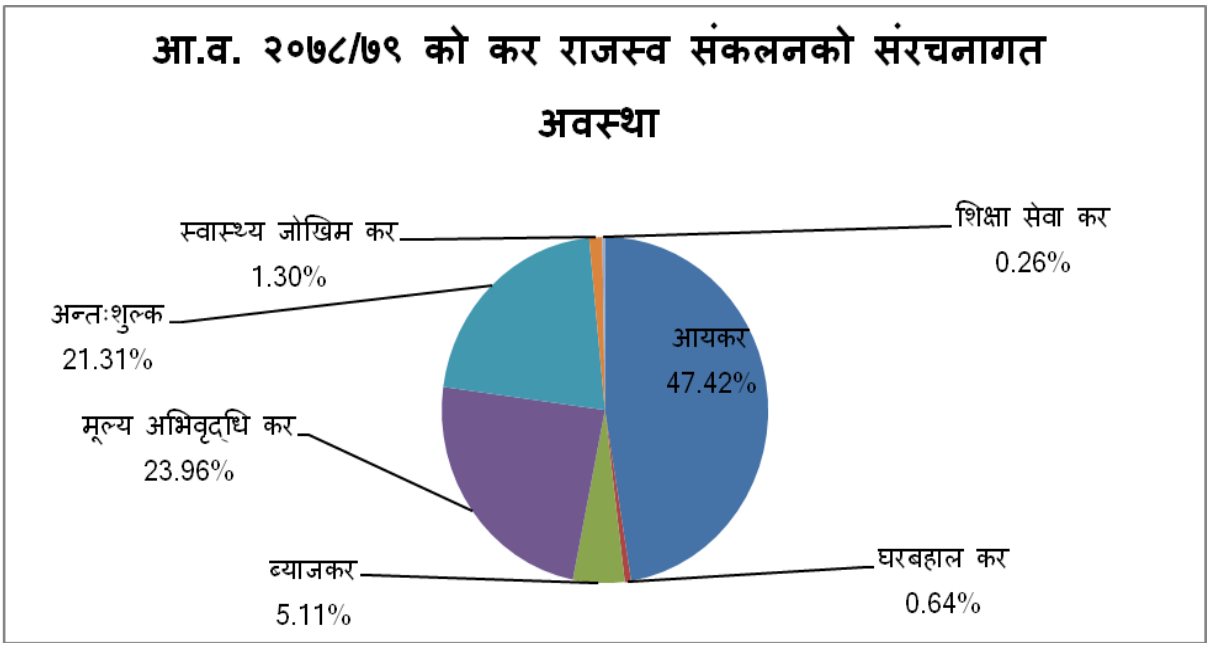

३.२ विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्थाः

प्रस्तुत तालिकामा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्म प्रत्येक आर्थिक वर्षमा मूल्य अभिवृद्धि कर, आयकर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क, स्वास्थ्य सेवा कर र व्याज कर संकलनको प्रगति प्रस्तुत गरिएको छ । आ.व. २०७४/७५ देखि २०७८/७९ सम्म पुग्दा आन्तरिक राजस्वमा करिव १६१.८८ प्रतिशत वृद्धि भएको पाइन्छ। आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्कको संकलन क्रमशः १५९.९, ७६.२२ र ६०.४८ अर्ब रहेको थियो जुन आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्म आइपुग्दा क्रमशः रु २५७.०८ रु ११५.८६ र रु १०३.०२ अर्ब पुगेको छ। त्यस्तै आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा स्वास्थ्य सेवा कर र शिक्षा सेवा शुल्कको संकलन क्रमशः ६ अर्ब २८ करोड र १.२४ अर्ब रहेको छ।

तालिकाः २० : विगत ५ वर्षको राजस्व संकलनको अवस्थाः (रु.अर्वमा)

राजस्व शीर्षक	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
घरबहाल कर	4.54	3.35	2.64	2.86	3.08
ब्याजकर	14.97	18.82	22	22.31	24.72
आयकर	140.38	170.7	192.85	200.8	229.28
जम्मा आयकर	159.9	192.8	217.5	226	257.08
अन्तःशुल्क	60.48	73.61	64.84	81.51	103.02
मूल्य अभिवृद्धि कर	76.22	88.29	98.14	116.4	115.86
स्वास्थ्य जोखिम कर	1.15	2.51	3.45	5.02	6.28
शिक्षा सेवा कर	0.91	1.07	0.58	0.36	1.24
जम्मा	298.65	358.3	384.53	429.3	483.48

चित्र नं. ९

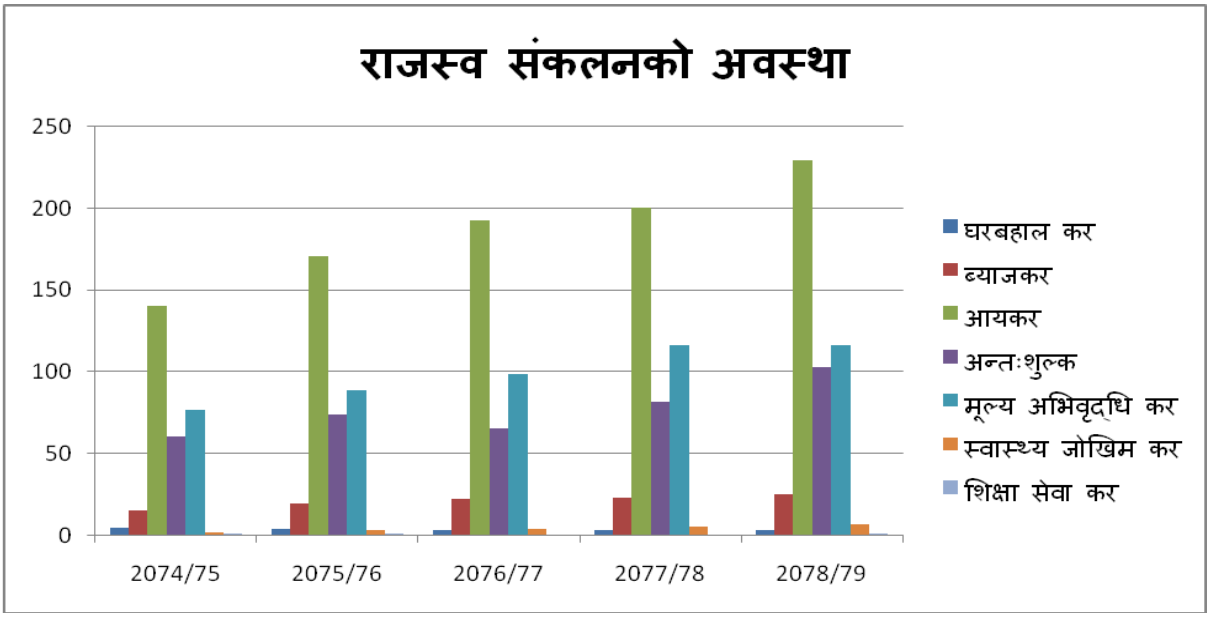

३.३ मूल्य अभिवृद्धि करमा आन्तरिक र पैठारीको संकलन अनुपातः

तालिका २१

Tax Heading	2074/075	2075/76	2076/077	2077/078	2078/79
VAT(INTERNAL) (Rs.bn)	76.22	88.19	98.14	116.43	115.86
VAT(IMPORT) (Rs.bn)	130.64	153.71	129.4	170.63	198.44
VAT Collection(Rs.bn)	206.86	241.9	227.54	287.06	314.30
Ratio(Internal:Import)	37:63	36:64	43:57	41:59	37:63

तालिका २१ मा उल्लेखित मूल्य अभिवृद्धि करको आन्तरिक र पैठारी तर्फ संकलन अनुपातको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनको आन्तरिक र पैठारी तर्फको अनुपात ३७:६३ रहेको देखिन्छ। यो अनुपातमा आ.व. २०७६/७७ बढेर ४३:५७ पुगेको देखिन्छ । त्यसपछिका वर्षहरुमा आन्तरिक मू.अ.करको हिस्सा घटदै र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा बढ्दै गएको देखिन्छ। जुन आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आईपुग्दा आन्तरिक मू.अ.करको अंश ३७ र पैठारी मू.अ.करको हिस्सा ६३ प्रतिशत भएको देखिन्छ। माथिको तालिका अनुसार विष्लेषण गर्दा नेपाल आयतमुखी अर्थतन्त्र रहेको तथा आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि करको परिचालन कमजोर बन्दै गइरहेको देखिन्छ । कर कानुनको पालनामा जोड, नन फाइलर तथा निरन्तर क्रेडिट विवरण पश गर्ने प्रवृति, विल लिनेदिने संस्कारमा कमी यसका लागि जिम्मेवार अवयवहरु हुन् ।

३.४ शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन (आन्तरिक तर्फ)

शीर्षकगत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलनलाई हेर्दा ठेक्का परामर्श तर्फ आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा १३.९४ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा रु.३५.०५ अर्ब संकलन रहदा ४ वर्षमा करिव २५१ प्रतिशत बढेको देखिन्छ। पर्यटन उद्योगतर्फ आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा २.१६ अर्ब संकलन रहेकोमा आ.व २०७८/७९ रु.१.२३ अर्ब संकलन भई ४३ प्रतिशतले नकरात्मक प्रगति रहेको देखिन्छ।आ.व. २०७६/७७ तथा २०७७/७८ मा क्रमशः २.०२ र .०७ अर्बमात्र संकलन हुनुमा तत्कालीन समयमा कोभिडका १९ महामारीका कारण यस क्षेत्रमा देखिएको सुस्तता मुख्य कारक विषयको रुपमा रहेको छ ।

यसैगरी उत्पादनतर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर आ.व. २०७४/७५ देखि आ.व. २०७८/७९ सम्म निरन्तर वृद्धि हुंदै गएको छ तथापि आ.व. २०७६/७७ मा कोभिडका कारण केही संकुचित भई २७.६१ अर्बमा सीमित भएको थियो । यस शीर्षकमा आ.व. २०७४/७५ मा रु २६.०८ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा आईपुग्दा रु ३७.९९ अर्ब संकलन भई ४ बर्षको अवधिमा १४६ प्रतिशत प्रगति पुगेको छ । बिक्री वितरण तर्फ आ.व. २०७४/७५ मा रु १८.७४ अर्ब सकलन भएकोमा आ.व.२०७८/७९ मा रु.२९.३१ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ जुन निरन्तर रुपमा बढेको देखिन्छ ।

अन्य सेवातर्फ २०७४/७५ मा ११.२६ अर्ब मू.अ.कर संकलन भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा रु १२.८१ अर्ब संकलन भई आ.व २०७६/७७ मा अघिल्ला आ.व २०७५/७६ भन्दा रु १.१६ अर्बले कमी आई रु

९.७ अर्ब मात्र संकलन भएको छ। रिभर्स चार्ज तर्फ आ.व. २०७४/७५ मा ३.९९ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व. २०७८/७९ मा रु ५.४७ अर्ब संकलन भएकोमा आ.व २०७६/७७ मा ४.५२ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ ।यसरी लक्ष्यको तुलनामा संकलनको प्रगित अपेक्षित रुपमा नहुनु र समग्र राजस्वको प्रवृति घट्दै जानुमा मुख्यत कोभिड १९ को महामारी जिम्मेवार देखिन्छ । शिर्षकगत रुपमा संकलनमा उतार चढाव देखिए पनि समग्रगमा आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन बढेकै देखिन्छ। आ.व. २०७४/७५ मा कूल आन्तरिक मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन ७६.१८ अर्ब रहेकोमा आ.व. २०७७/७८ मा रु ११६.४३ अर्ब संकलन भएको छ तर आ.व. २०७८/७९ मा रु ११५.८६ अर्बमात्र संकलन भएकोमा रुस युक्रेन युद्ध, तरलता संकटका कारण लगानीयोग्य पुजीका अभाव तथा विदेशी विनिमय संचितिमा देखिएको संकुचनलाई अस्थायी रुपमा सम्बोधन गर्न सरकारले अपनाएका आयात नियन्त्रणका नीतिगत औजर मुख्य रुपमा जिम्मेवार देखिन्छन । तर आ.व. २०७४/७५ को तुलनामा यस आ.व. २०७८।७९ को संकलन १५२.०८ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ ।

तालिकाः२२ मूल्य अभिवृद्धि करको शीर्षकगत संकलन रु.अर्बमा

	2074/75	**2075/76**	2076/77	2077/78	2078/79
Tourism Industries	2.16	2.78	2.02	0.7	1.23
Reverse Charge	3.99	4.79	4.52	5.08	5.47
Contract & Consultancy	13.94	20.39	31.8	35.05	29.05
Other Services	11.26	10.86	9.7	12.75	12.81
Sales and Distribution	18.74	19.95	22.45	27.65	29.31
Production	26.08	29.53	27.61	35.21	37.99
Total VAT	76.18	88.29	98.13	116.43	115.86

चित्र नं. १०

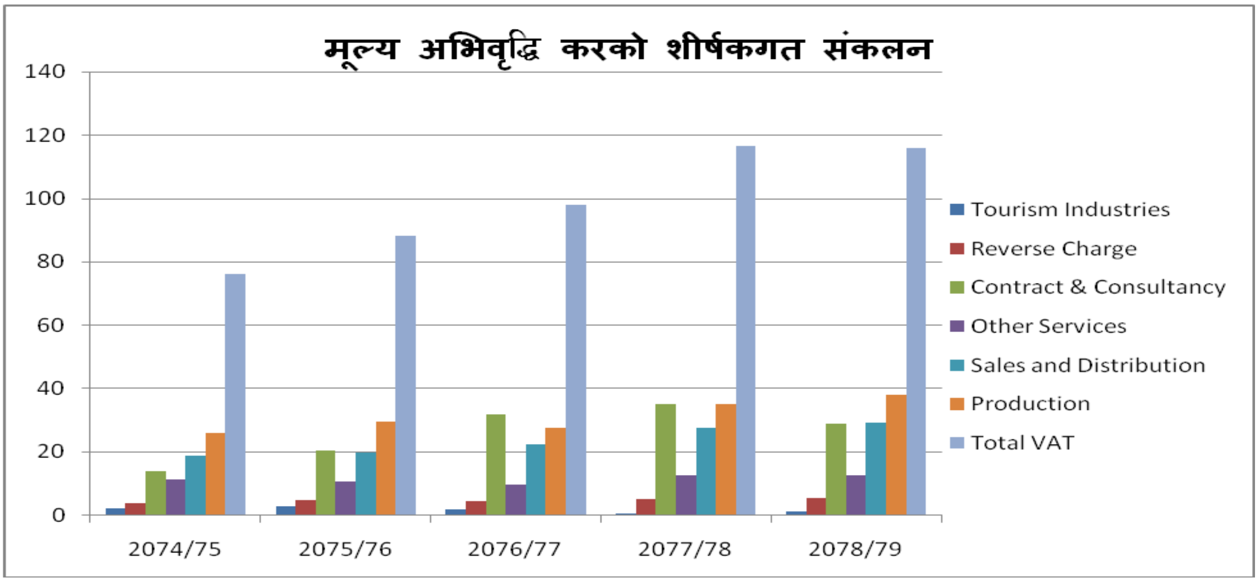

३.५ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्थाः

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा आन्तरिक तर्फको मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन रु. ११५.८६ अर्ब रहेको पाइन्छ। जसमा प्रत्येक क्षेत्रको योगदानलाई निम्नानुसार उल्लेख गरिएको छ। तालिका २३ विश्लेषण गर्दा सवैभन्दा वढी उत्पादनबाट ३२.७९% र विक्री वितरणवाट २५.३०% र पर्यटन क्षेत्रवाट सवैभन्दा कम करिव १.०६ प्रतिशत मूल्य अभिवृद्धि कर संकलन भएको छ।

तालिकाः २३ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

Tax Heading	VAT Collection (In Billion)	Contribution percentage on Total Internal VAT Collection
Tourism Industries	1.23	1.06
Reverse Charge	5.47	4.72
Contract & Consultancy	29.05	25.07
Other Services	12.81	11.06
Sales and Distribution	29.31	25.30
Production	37.99	32.79
Total VAT	115.86	100.00

चित्र नं. ११ मूल्य अभिवृद्धि करको संरचनात्मक अवस्था

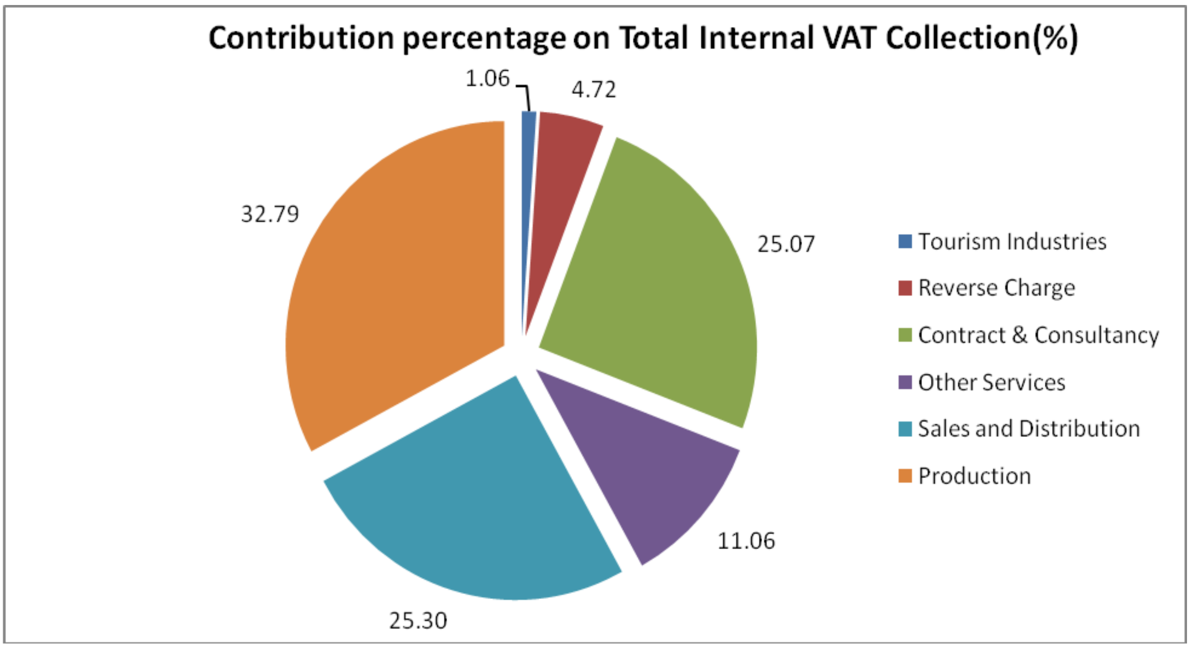

३.६ शीर्षकगत आयकर संकलन

यस आ.व २०७८/७९ मा संस्थागत आयकर १२०.६६ अर्ब, व्यक्तिगत आयकर ९७.८६ अर्ब, लगानीमा कर ३८.५४ अर्ब संकलन भएको छ। यसरी हेर्दा विगतका ५ वर्षमा संस्थागत आयकर तर्फ १३९.३६ प्रतिशतले, व्यक्तिगत आयकर तर्फ २१० प्रतिशतले र लगानी आय तर्फ करिव १२ अर्बभन्दा बढीले वृद्धि भएको देखिन्छ । साथै गत आ.व को तुलनामा व्यक्तिगत आयकर र संस्थागत आयकर बढेको तर लगानीको आयकर घटेको देखिन्छ।

तालिका २४ : आयकरको शीर्षकगत संकलन रु (अर्वमा)

SNo.	Revenue Head	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Corporate Income Tax						
1	Income Tax From Government Corporation-11121	4.63	7.64	11.02	4.9	6.46
2	Income Tax From Public Limited Companies-11122	37.02	47.89	47.2	53.57	55.92
3	Private Limited Companies-11123	37.09	37.39	32.04	38.03	47.53
4	Other Companies-11124	7.84	10.32	8.88	8.72	10.75
	Total	**86.58**	**103.24**	**99.14**	**105.23**	**120.66**
Personal Income Tax						
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	16.14	21.29	22.2	25.3	27.79
6	Remuneration-11112	18.06	21.94	25.01	26.98	33.68
7	Social Security Tax-11211	5.26	6.05	6.46	6.82	7.64
8	Capital Gain Tax Individual-11113	7.24	10.13	9.24	28.5	28.74
	Total	**46.7**	**59.41**	**62.91**	**87.6**	**97.86**
Investment Income Tax						
9	Rent & Lease-11131	4.53	3.35	2.65	2.86	3.07
10	Interest-11132	14.98	18.82	22.01	22.32	24.72
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	0.93	1.41	23.69	0.82	1.94
12	Dividend-11133	4.86	4.97	5.94	5.53	6.33
13	Other income of investment-11134	0.09	0.04	0.07	0.09	0.54
14	Windfall Gain Tax-11135	0.16	0.24	0.26	0.18	0.23
15	Other Income Tax-11139	1.14	1.18	1.23	1.37	1.72
	Total	**26.69**	**30.01**	**55.84**	**33.17**	**38.54**

३.७ आ.व. २०७८/७९ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्थाः

आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा आयकर तर्फ जम्मा रु २५७.०८ अर्ब संकलन भएकोमा लगानीको क्षेत्रबाट करिव १४.९९ प्रतिशत रु.(३८.५४ अर्ब), संस्थागत आयकर करिव ४६.९४ प्रतिशत (१२०.६६ अर्ब) र व्यक्तिगत आयकर करिव ३८.०७ प्रतिशत (९७.८६ अर्ब) प्राप्त भएको देखिन्छ।

तालिका २५

आ.व. २०७८।७९ को आयकर संकलनको संरचनागत अवस्थाः

	2074/075	2075/076	2076/077	2077/078	2078/79
Corporate Income Tax %	54.12	53.59	45.53	46.27	46.94
Personal Income Tax %	29.19	30.84	28.83	39.09	38.07
Investment Income Tax %	16.69	15.57	25.64	14.64	14.99

चित्र नं. १२ आयकर संकलनको संरचनागत अवस्थाः

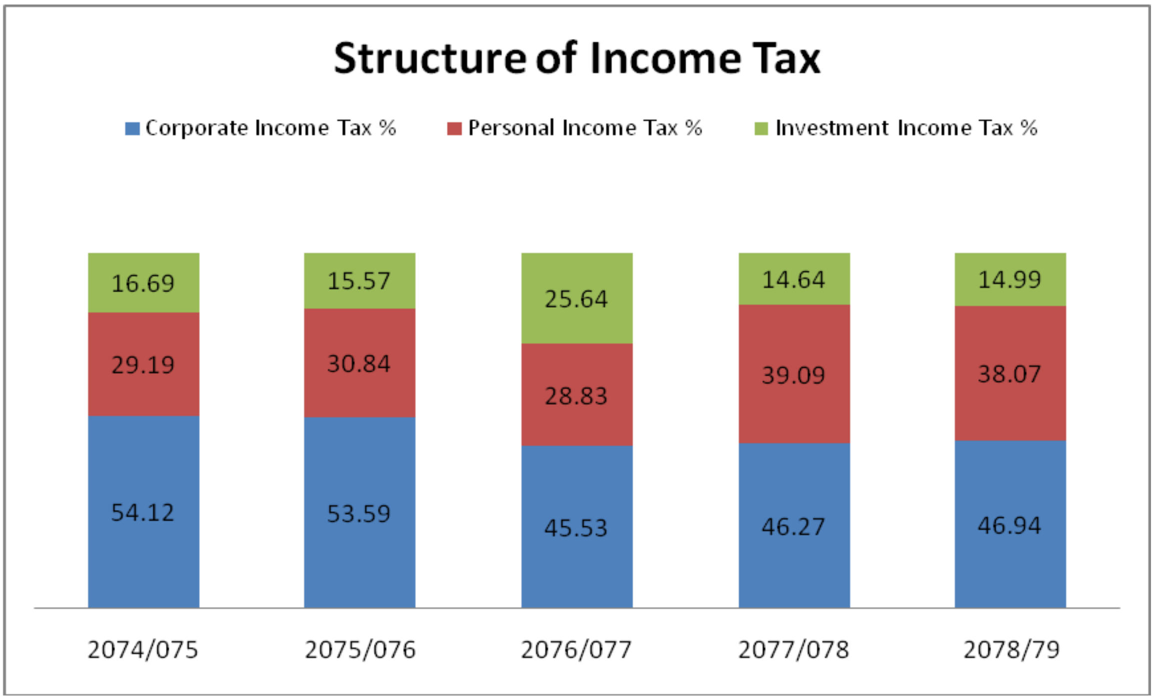

तालिका २६ : आ.व. २०७८/७९ को आयकरको शीर्षकगत संकलन

Heading	RS (in Billion)	share (%) in Total income Tax
Total Taxes on Investment Income	38.54	14.99
Total Corporate Income Tax(CIT)	120.66	46.94
Total Personal Income Tax	97.86	38.07
Total Income Tax	257.06	100

सम्पूर्ण आयकरमध्ये संस्थागत आयकरको योगदान हालसम्म पनि उच्च रहेको छ। व्याक्तिगत आयकरको योगदान कूल कर राजस्वमा उल्लेखनीय हुनुपर्नेमा अपेक्षित राजस्व संकलन हुन नसकेता पनि हिस्सा बढ्दै गएको छ यसमा करको दायरा विस्तार भई PAN FOR ALL राजस्व नीतिको प्रभाव देखिन्छ भने लगानीको आयकर संकलनमा कमी आउनुमा तरलता संकटका कारण लगानीयोग्य पूँजीको अभाव, विदेशी

विनिमय संचितिमा आएको संकुचनलाई नियन्त्रण गर्न सरकारले अपनाएको आयातमा नियन्त्रण, नगद मार्जिनजस्ता नीतिगत औजार, कोभिड-१९ को महामारीका कारण अर्थतन्त्रमा आएको प्रभावका अवशेष प्रमुख जिम्मेवार पक्ष रहेको यसका साथै प्रभाकारी अनुगमनको अभाव, कर तिर्ने बानीमा सुधार नआउनु, प्राकृत्तिक व्यक्तिको व्यवसाय तथा लगानीको कर सहभागिताको स्तरमा सुधार गर्न नसक्नु र करदाताको दायरा अपेक्षित रुपमा विस्तार नहुनु, Tax Morale को कमी जस्ता कारणहरू रहेका छन्।

चित्र नं. १३ आ.व. २०७८/७९ को आयकरको शीर्षकगत संकलन (प्रतिशतमा)

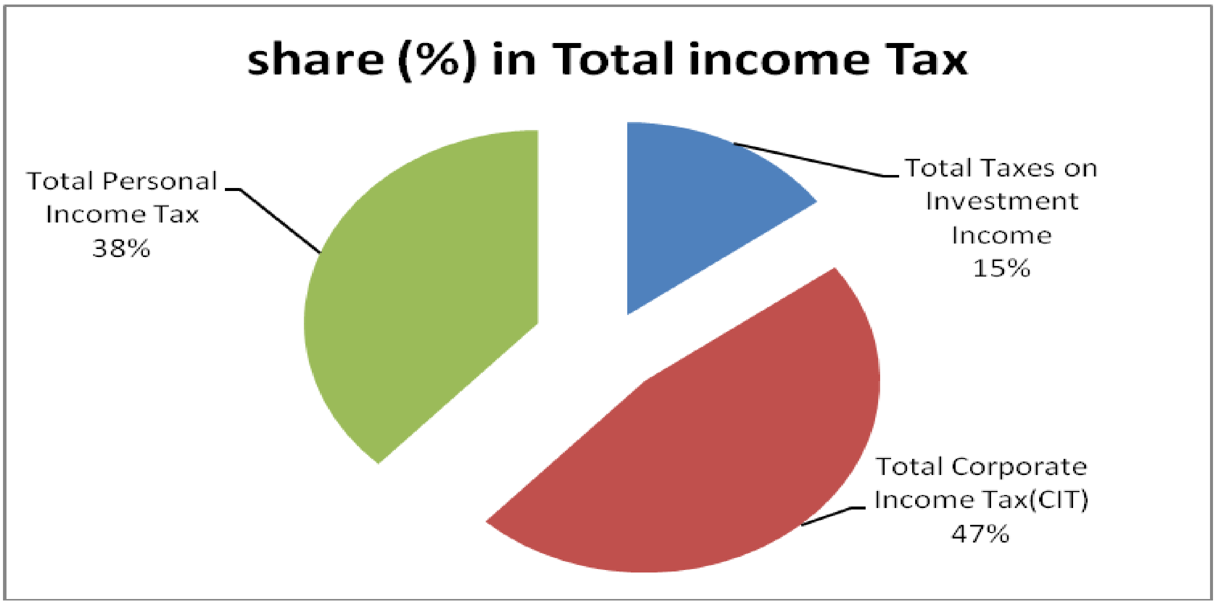

यसका अतिरिक्त ज्यालाको दरमा वृद्धि नहुँदा रोजगारीको आयमा कमी भएको र अनुगमन प्रभावकारी बनाउन नसक्दा पनि अपेक्षा गरिए अनुरूपको राजस्व संकलन हुन नसकेको हो। उपर्युक्त कर बाहेक अन्य करहरूको राजस्व संकलनमा योगदान रहने नै भएता पनि लगानीमा आयकर, व्याज कर, पूंजीगत लाभ कर, लाभांश र आकस्मिक लाभ करमा समेत उचित अनुगमन हुनु पर्ने देखिन्छ । यसका साथै अर्थतन्त्रको विस्तारको क्रममा यस प्रकारको अवस्था देखिएता पनि क्रमशः आर्थिक विस्तार र लगानीको वातावरणमा अनुकूल सुधार आएमा लगानीको आयकरमा वृद्धि हुन सक्दछ।

३.८ अन्तःशुल्कको संरचनात्मक अवस्थाः

विगतको तथ्यांकलाई विश्लेषण गर्दा आन्तरिक राजस्व संकलनमा अन्तःशुल्कको योगदान आ.व. २०७४/७५ मा, चुरोट बिंडी, मदिरा र वियर, अन्य औद्योगिक उत्पादनको संकलन क्रमशः रु १४.०४, रु. २२.९६, रु. १५.६२ र रु. ७.८४ अर्ब गरी जम्मा रु.६०.४६ अर्ब रहेको देखिन्छ। आ.व २०७६/७७ मा आइपुग्दा आ.व. २०७५/७६ भन्दा ८.७७ अर्बले घटेको र त्यसपछि वृद्धि हुँदै १०३.०२ अर्ब संकलन भएको देखिन्छ जहाँ चुरोट बिंडी, मदिरा र वियर, अन्य औद्योगिक उत्पादनको संकलनको हिस्सा क्रमशः रु २४.५६, रु. ३०.४१, रु.३१ र रु.१७.०५ अर्ब गरी जम्मा रु.१०३.०२ अर्ब रहेको छ । जुन अघिल्लो आर्थिक वर्ष २०७७/७८ को तुलनामा २७ प्रतिशतले वृद्धि हुन गएको देखिन्छ।

तालिका २७: अन्तःशुल्कको शीर्षकगत संकलन (रु अर्वमा)

Excise Collection - Internal (Rs bn)	Fiscal Year				
	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	14.04	15.12	18.55	20.39	24.56
Liquor	22.96	25.22	20.05	24.32	30.41
Beer	15.62	20.89	14.82	21	31
Other Industrial Products	7.84	12.38	11.42	15.8	17.05
Total Excise	**60.46**	**73.61**	**64.84**	**81.51**	103.02

चित्र नं. १४ अन्तःशुल्कको शीर्षकगत संकलन

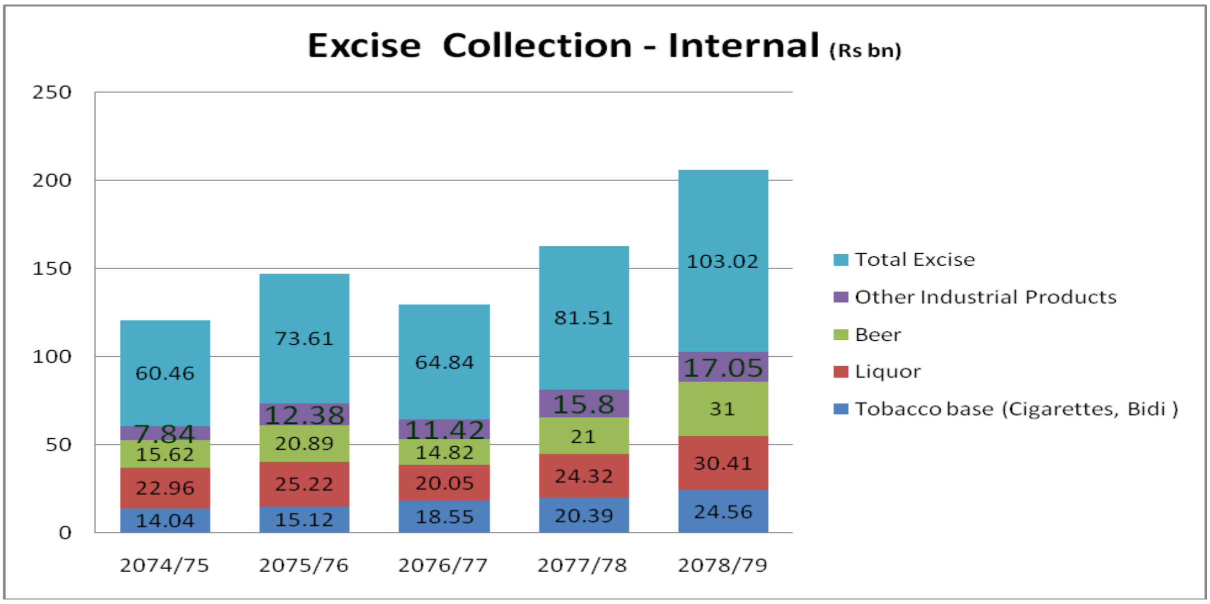

३.९ आ.व. २०७८/७९ को अन्तःशुल्क तर्फको संकलन संरचनाः

आ.व. २०७८/७९ मा संकलित कुल अन्तशुल्क रु १०३.०२ अर्व रहेकोमा सूर्तिजन्य पदार्थको योगदान २३.८४ प्रतिशत, मदिराको योगदान २९.५२ प्रतिशत, वियरको योगदान ३०.०९ प्रतिशत, र अन्य औद्योगिक उत्पादनको योगदान १६.५५ प्रतिशत रहेको देखिन्छ।

तालिकाः २८ आ.व. २०७८/७९ मा अन्तशुल्कको संकलन संरचना

Excise Collection - Internal (Rs bn)	Collection in Billion	Sector wise contribution on total excise collection (in %)
Tobacco base (Cigarettes, Bidi)	24.56	23.84
Liquor	30.41	29.52
Beer	31	30.09
Other Industrial Products	17.05	16.55
Total Excise	103.02	100

चित्र नं. १५ आ.व. २०७८/७९ मा अन्तशुल्कको संकलन संरचना

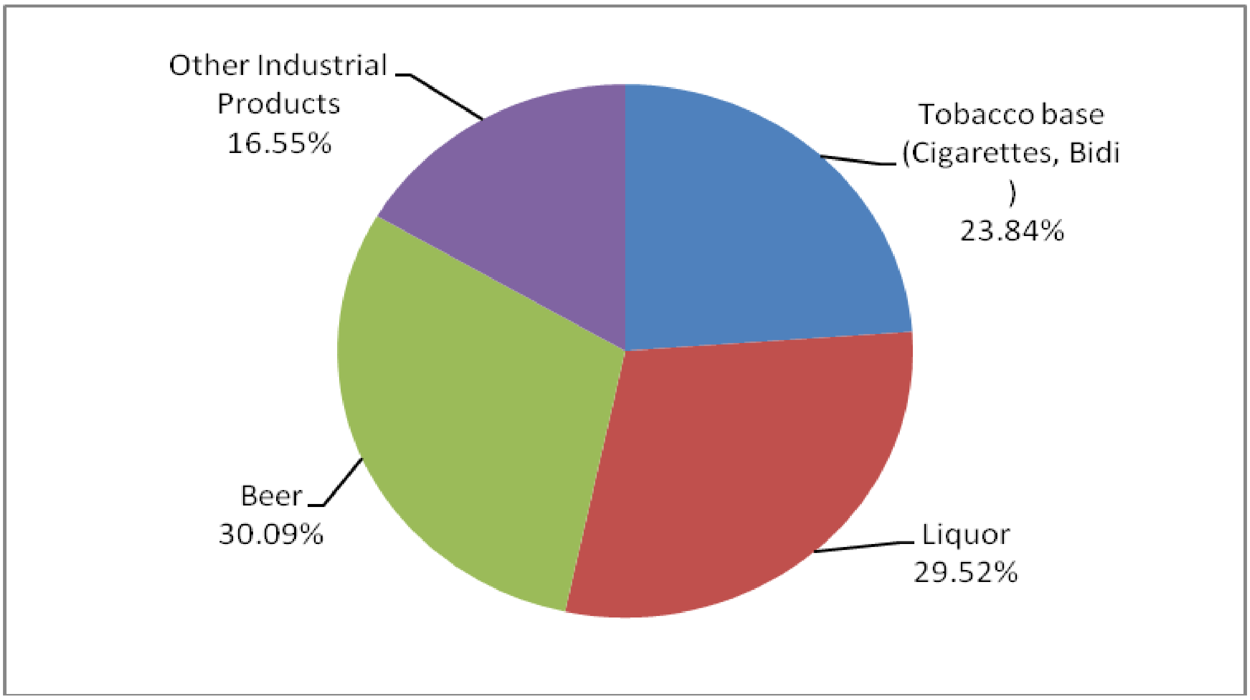

३.१० आ.व. २०७८/७९को राजस्व संकलनको कार्यालयगत अवस्थाः

आ.व. २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व विभागलाई आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, शिक्षा सेवा शुल्क तथा स्वास्थ्य सेवा करको गरी जम्मा रु.५३७.९४ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा रु ४८३.४८ अर्ब संकलन भई लक्ष्यको ८९.८८ प्रतिशत प्रगति हासिल भएको देखिन्छ। तरलता अभाव,वाह्य क्षेत्रमा भएको प्रभावले पेट्रोलियम पदार्थको मूल्यमा भारी वृद्धि लगायत नै देखिन्छ ।

आन्तरिक राजस्व विभाग अन्तर्गतका ४५ आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुलाई विभिन्न शीर्षकहरुमा जम्मा रु.५३७.९५ अर्ब लक्ष्य विभाजन गरिएकोमा ४५ वटा कार्यालयहरु मध्ये १८ आन्तरिक राजस्व कार्यालयको संकलन लक्ष्य पूरा भएको र बांकी २७ कार्यालयको लक्ष्य पुरा नभएको । लक्ष्य पूरा नहुनुमा प्रमुख कारणहरुमा कोभिड १९ ले अर्थतन्त्रमा पर्न गएको संकुचन,जसमध्ये ठूला करदाता कार्यालयलाई जम्मा रु.२२८.३८ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा कूल राजस्व लक्ष्यको ४३ प्रतिशत हुन आउछ। यस आर्थिक वर्षमा उक्त कार्यालयले रु.१८३.०४ अर्ब असुली गरी तोकिएको लक्ष्यको तुलनामा ८०.१५ प्रतिशत प्रगति भएको साथै कूल राजस्व संकलनमा उक्त कार्यालयको हिस्सा ३७.८६ प्रतिशत हुन आएको देखिन्छ।

तालिकाः २९ ठूला र मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालयको राजस्व लक्ष्य र संकलन (रु अर्वमा)

कार्यालयको नाम	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल असुलीमा प्रगति प्रतिशत
Large Taxpayer Office	228.38	183.04	80.15	37.86
Medium Level Taxpayer Office	32.21	29.80	92.51	6.16
Total Target & collection	537.94	483.48	89.87	

चित्र नं. १६ ठूला र मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालयको **कूल असुलीमा प्रगति प्रतिशत**

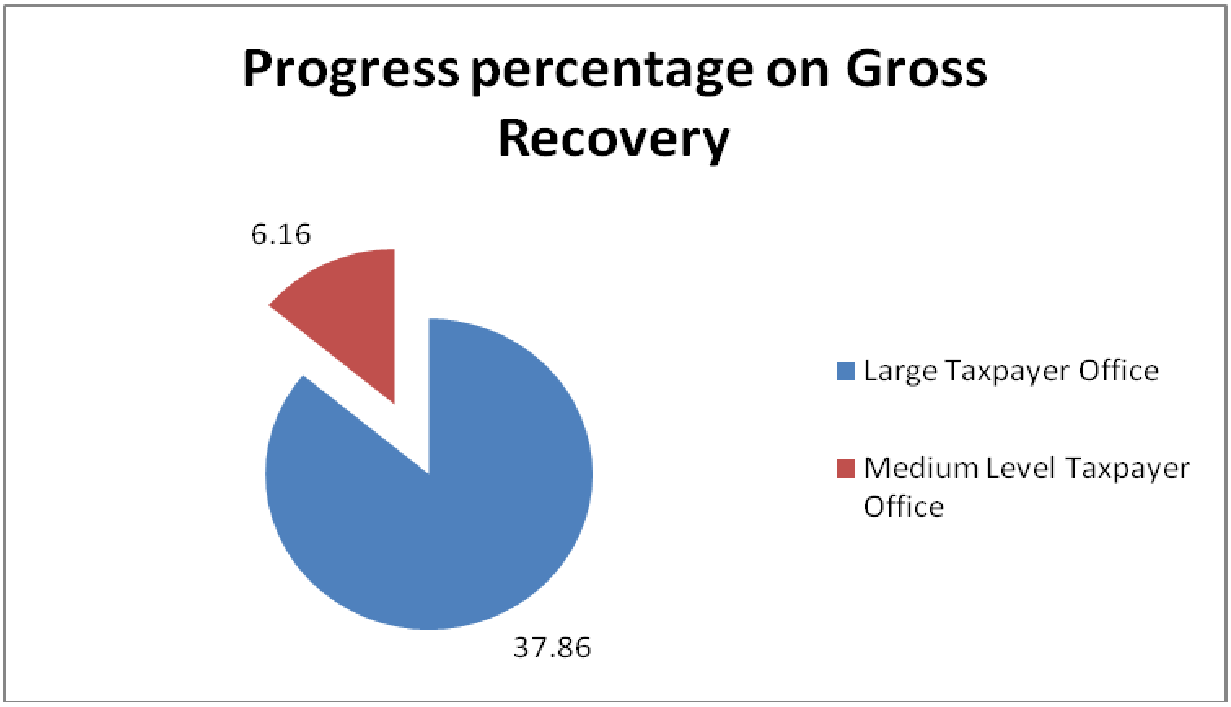

आ.व. २०७८/७९ मा आन्तरिक राजस्व विभागको कुल लक्ष्य रु.५३७ अर्व ९४ करोड तोकिएकोमा रु.४८३ अर्व ४८ करोड संकलन भएकोमध्ये ठूला र मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालयलाई क्रमशः रु.२२८ अर्व ३८ करोड र ३२ अर्व २१ करोड लक्ष्य तोकिएकोमा क्रमश रु.१८३ अर्व ०४ करोड र २९ अर्व ८० करोड राजस्व संकलन भएको छ। जुन कुल राजस्व संकलनमा क्रमशः ३७.८६ र ६.१६ प्रतिशत हुन आउछ । ठूला करदाता कार्यालय र मध्यम स्तरिय करदाता कार्यालय बाहेक ४३ वटा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरुमध्ये १८ वटा कार्यालयको तोकिएको लक्ष्य अनुरुप प्रगति हासिल गरेको देखिन्छ यसमध्ये संकलन प्रतिशतको आधारमा सबैभन्दा बढी आन्तरिक राजस्व कार्यालय, डडेलधुराले १८४.९५ प्रतिशत प्रगति हासिल गरेको छ।

तालिकाः ३० कार्यालयगत राजस्व लक्ष्य र संकलन आ.व. २०७८/७९ (रु. हजारमा)

कार्यालयको नाम	लक्ष्य	असुली	प्रगति प्रतिशत	कूल असुलीमा कार्यालयगत प्रगति प्रतिशत
11 आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपुर	3407469	3071636	**90.14**	0.64
1102 आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमक	1355653	1309409	**96.59**	0.27
12 आन्तरिक राजस्व कार्यालय विराटनगर	9034815	8335363	**92.26**	1.72
13 आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान	2427070	1648764	**67.93**	0.34
1301 आन्तरिक राजस्व कार्यालय ईटहरी	3623429	3785682	**104.48**	0.78
14 आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर	3307258	3104461	**93.87**	0.64
15 आन्तरिक राजस्व कार्यालय लाहान	2382608	1852607	**77.76**	0.38

16 आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमरा	12992889	12924850	**99.48**	2.67
17 आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज	9444575	8716925	**92.29**	1.8
18 आन्तरिक राजस्व कार्यालय हेटौंडा	5700852	6277415	**110.11**	1.3
19 आन्तरिक राजस्व कार्यालय भरतपुर	21722179	22022884	**101.38**	4.56
1901 आन्तरिक राजस्व कार्यालय कावासोती	24526423	24111200	**98.31**	4.99
20 आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी	5781278	3949971	**68.32**	0.82
21 आन्तरिक राजस्व कार्यालय महेन्द्रनगर	2711736	2502152	**92.27**	0.52
2101 आन्तरिक राजस्व कार्यालय डडेलधुरा	313929	580602	**184.95**	0.12
22 आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा	5101728	4880441	**95.66**	1.01
2201 आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमौली	9098628	9249530	**101.66**	1.91
2202 आन्तरिक राजस्व कार्यालय वागलुङ	1047193	885038	**84.52**	0.18
23 आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर -१	11554718	10083866	**87.27**	2.09
24 आन्तरिक राजस्व कार्यालय भैरहवा	12753205	11632056	**91.21**	2.41
2501 आन्तरिक राजस्व कार्यालय टंगाल	5326790	5502837	**103.30**	1.14
2502 आन्तरिक राजस्व कार्यालय महाराजगंज	5206153	5228856	**100.44**	1.08
2503 आन्तरिक राजस्व कार्यालय बालाजु	7481479	8111987	**108.43**	1.68
2504 आन्तरिक राजस्व कार्यालय कलंकी	5120697	4012421	**78.36**	0.83
2505 आन्तरिक राजस्व कार्यालय कालीमाटी	4920627	5230366	**106.29**	1.08
26 आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगंज	5224602	5479702	**104.88**	1.13
2601 आन्तरिक राजस्व कार्यालय सुर्खेत	2062204	1681165	**81.52**	0.35
2602 आन्तरिक राजस्व कार्यालय जुम्ला	330936	402807	**121.72**	0.08
2701 आन्तरिक राजस्व कार्यालय पुतलीसडक	11220831	12748620	**113.62**	2.64
2702 आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांबानेश्वर	6937403	7093632	**102.25**	1.47
2703 आन्तरिक राजस्व कार्यालय बत्तीसपुतली	5973522	5939956	**99.44**	1.23
2704 आन्तरिक राजस्व कार्यालय चावहिल	3403910	3142449	**92.32**	0.65
2705 आन्तरिक राजस्व कार्यालय कोटेश्वर	2960214	2997571	**101.26**	0.62
2801 आन्तरिक राजस्व कार्यालय त्रिपुरेश्वर	6078443	6930007	**114.01**	1.43
2802 आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांसडक	2981691	2730344	**91.57**	0.56
2803 आन्तरिक राजस्व कार्यालय ठमेल	1759720	1786219	**101.51**	0.37
29 आन्तरिक राजस्व कार्यालय भक्तपुर	5214155	5170520	**99.16**	1.07
2901 आन्तरिक राजस्व कार्यालय धुलिखेल	4257229	3670545	**86.22**	0.76
30 आन्तरिक राजस्व कार्यालय कृष्णनगर	1702709	1421958	**83.51**	0.29
33 आन्तरिक राजस्व कार्यालय बुटवल	11384729	10886638	**95.62**	2.25
34 आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर-2	7118356	7212686	**101.33**	1.49
35 आन्तरिक राजस्व कार्यालय जोरपाटी	1515900	2060562	**135.93**	0.43
51 आन्तरिक राजस्व कार्यालय दांग	3298605	2521614	**76.44**	0.52

चित्र नं. १७

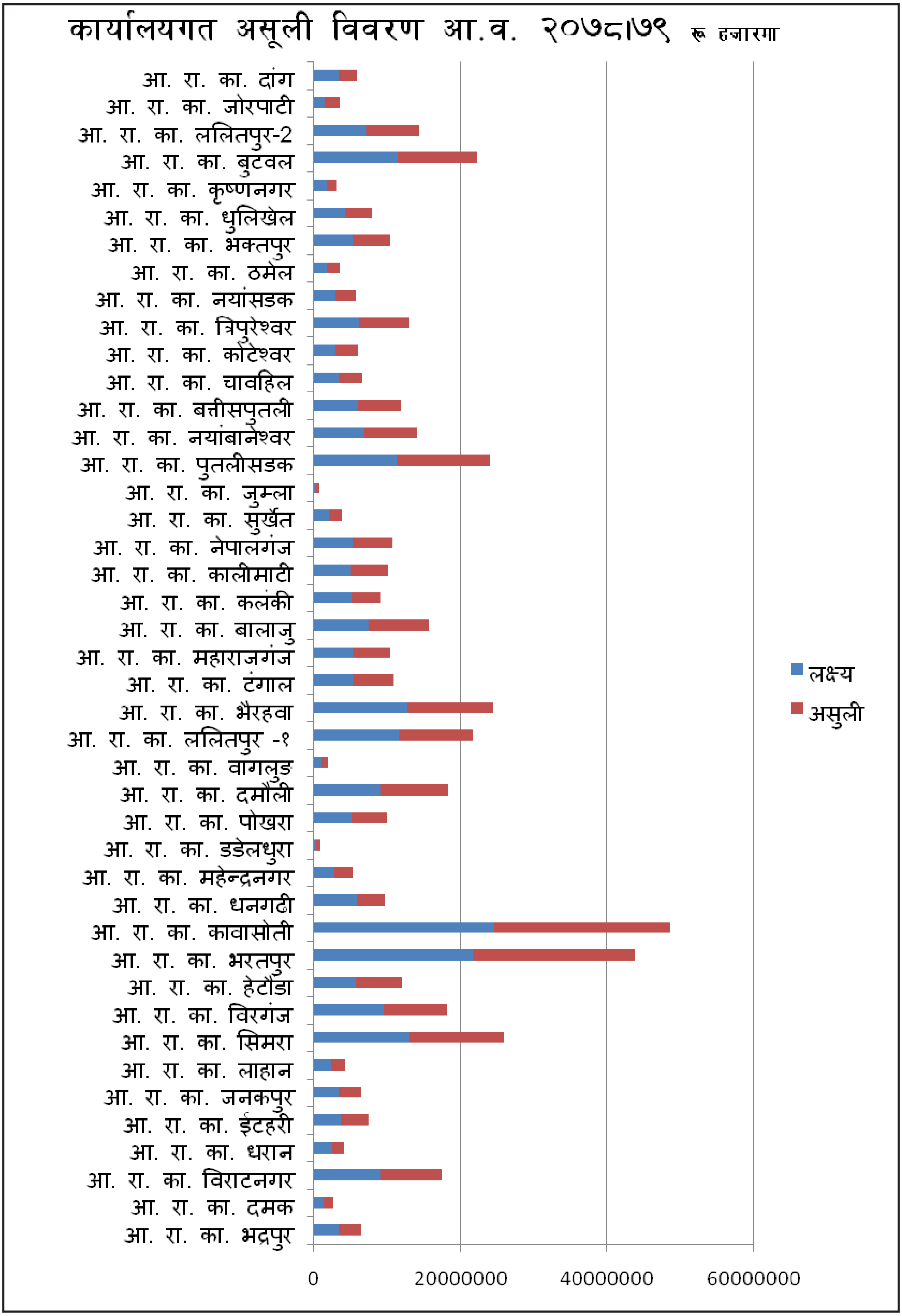
कार्यालयगत असूली विवरण आ.व. २०७८।७९ रू हजारमा
आ. रा. का. दांग
आ. रा. का. जोरपाटी
आ. रा. का. ललितपुर-2
आ. रा. का. बुटवल
आ. रा. का. कृष्णनगर
आ. रा. का. धुलिखेल
आ. रा. का. भक्तपुर
आ. रा. का. ठमेल
आ. रा. का. नयांसडक
आ. रा. का. त्रिपुरेश्वर
आ. रा. का. कोटेश्वर
आ. रा. का. चावहिल
आ. रा. का. बत्तीसपुतली
आ. रा. का. नयांबानेश्वर
आ. रा. का. पुतलीसडक
आ. रा. का. जुम्ला
आ. रा. का. सुर्खेत
आ. रा. का. नेपालगंज
आ. रा. का. कालीमाटी
आ. रा. का. कलंकी
आ. रा. का. बालाजु
आ. रा. का. महाराजगंज
आ. रा. का. टंगाल
आ. रा. का. भैरहवा
आ. रा. का. ललितपुर -१
आ. रा. का. वागलुङ
आ. रा. का. दमौली
आ. रा. का. पोखरा
आ. रा. का. डडेलधुरा
आ. रा. का. महेन्द्रनगर
आ. रा. का. धनगढी
आ. रा. का. कावासोती
आ. रा. का. भरतपुर
आ. रा. का. हेटौंडा
आ. रा. का. विरगंज
आ. रा. का. सिमरा
आ. रा. का. लाहान
आ. रा. का. जनकपुर
आ. रा. का. इंटहरी
आ. रा. का. धरान
आ. रा. का. विराटनगर
आ. रा. का. दमक
आ. रा. का. भद्रपुर
0
20000000
40000000
60000000
लक्ष्य
असुली

३.११ करदाता सेवा कार्यालयहरुको राजस्व संकलनको अवस्थाः

आ.व. २०७८/७९ मा उपत्यका बाहिर रहेका ३९ वटा करदाता सेवा कार्यालयहरुलाई रु.१७.५८ अर्ब लक्ष्य तोकिएकोमा रु.१७.७५ अर्ब राजस्व संकलन भएको छ। आन्तरिक राजस्व विभागको कुल राजस्व संकलनमा यसको हिस्सा ३.६७ प्रतिशत रहेको छ। करदाता सेवा कार्यालयहरुमध्ये २३ कार्यालयले लक्ष्यभन्दा बढी वा लक्ष्य नघट्ने गरी राजस्व संकलन गरेको छन् भने बाँकी १६ कार्यालयहरुले लक्ष्यभन्दा कम राजस्व संकलन गरेका छन् । करदाता सेवा कार्यालयले लक्ष्यको तुलनामा सबैभन्दा कम ६७ प्रतिशत मात्र राजस्व संकलन गरेको देखिन्छ ।

करदाता सेवा कार्यालयहरुलाई तोकिएको लक्ष्य, असुली तथा कुल राजस्व असुलीमा कार्यालयगत योगदानलाई निम्नानुसार देखाइएको छ।

तालिकाः३१ करदाता सेवा कार्यालयहरुको राजस्व लक्ष्य र संकलन (रु हजारमा)

	लक्ष्य	असुली
क. से. का. इलाम	510000	568968
क. से. का. फिदिम	330000	528970
क. से. का. विराटचोक	476000	480662
क. से. का. पथरी	305000	231314
क. से. का. धनकुटा	390000	394416
क. से. का. खाँदबारी	190000	330036
क. से. का. भोजपुर	213000	201074
क. से. का. बर्दिबास	620000	634871
क. से. का. जलेश्वर	380000	262901
क. से. का. मलङगवा , सर्लाही	983475	730200
क. से. का. सिन्धुली	370000	484793
क. से. का. लालबन्दी	308427	450837
क. से. का. गाईघाट	530000	587557
क. से. का. राजविराज	744000	674931
क. से. का. खोटाङ	167500	178835
क. से. का. लुक्ला	7131	21100
क. से. का. ओखलढुङ्गा	209100	294245
क. से. का. गौर	667900	453737
क. से. का. चन्द्रपुर	860000	653457
क. से. का. कलैया	258600	398416
क. से. का. खैरहनी	550000	513975
क. से. का. लम्की	655000	640128
क. से. का. दिपायल सिलगढ़ी	137000	239117
क. से. का. सांफेबगर	191000	287571
क. से. का. बेशीशहर	350000	339222
क. से. का. स्याङ्जा	585000	598514

क. से. का. कुश्मा	240000	240514
क. से. का. गोरखा	526100	692326
क. से. का., परासी	850000	804699
क. से. का. गल्छी	1260000	1265464
क. से. का. गुलरिया	460000	554127
क. से. का. चरिकोट	317000	334382
क. से. का. मन्थली	220000	284298
क. से. का. तौलीहवा कपिलबस्तु	475000	453078
क. से. का. सन्धिखर्क	322500	281863
क. से. का. तानसेन	600000	545327
क. से. का. तम्घास गुल्मी	430000	329090
क. से. का. सल्यान	297000	348019
क. से. का. चकचके, प्युठान	598800	438062
Total	**17584533**	**17751096**

चित्र नं. १८

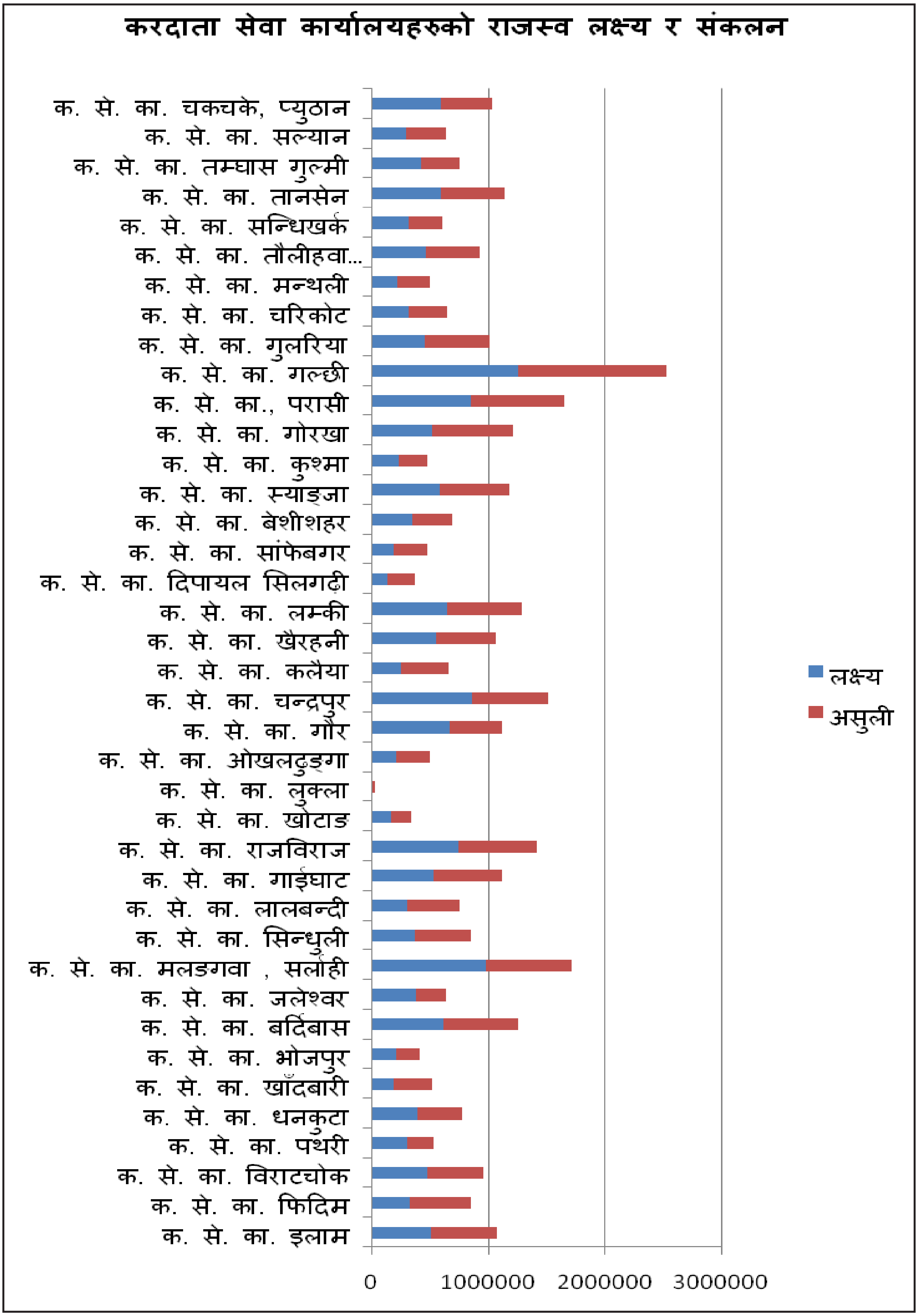
करदाता सेवा कार्यालयहरुको राजस्व लक्ष्य र संकलन
क. से. का. चकचके, प्युठान
क. से. का. सल्यान
क. से. का. तम्घास गुल्मी
क. से. का. तानसेन
क. से. का. सन्धिखर्क
क. से. का. तौलीहवा...
क. से. का. मन्थली
क. से. का. चरिकोट
क. से. का. गुलरिया
क. से. का. गल्छी
क. से. का., परासी
क. से. का. गोरखा
क. से. का. कुश्मा
क. से. का. स्याङ्जा
क. से. का. बेशीशहर
क. से. का. सांफेबगर
क. से. का. दिपायल सिलगढी
क. से. का. लम्की
क. से. का. खैरहनी
क. से. का. कलैया
क. से. का. चन्द्रपुर
क. से. का. गौर
क. से. का. ओखलढुङ्गा
क. से. का. लुक्ला
क. से. का. खोटाङ
क. से. का. राजविराज
क. से. का. गाईघाट
क. से. का. लालबन्दी
क. से. का. सिन्धुली
क. से. का. मलङगवा , सर्लाही
क. से. का. जलेश्वर
क. से. का. बर्दिबास
क. से. का. भोजपुर
क. से. का. खाँदबारी
क. से. का. धनकुटा
क. से. का. पथरी
क. से. का. विराटचोक
क. से. का. फिदिम
क. से. का. इलाम
0
1000000
2000000
3000000
लक्ष्य
असुली

३.१२ सामाजिक सुरक्षा करः

आर्थिक वर्ष २०६६/६७ देखि सामाजिक सुरक्षा कर लगाउने व्यवस्था शुरु भएको थियो। पारिश्रमिक आय आर्जन गर्ने व्यक्तिहरुबाट करयोग्य आयको १ प्रतिशत सामाजिक सुरक्षा कर लगाउन थालिएको थियो। आ.व. २०७४/७५ देखि २०७८/७९ सम्मको सामाजिक सुरक्षा कर संकलनको अवस्था विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७४/७५ मा रु.५ अर्ब २३ करोड ९१ लाखबाट आ.व २०७८/७९ मा आइपुग्दा रु.७ अर्ब ६४ करोड २३ लाख संकलन भई ५ बर्षको अवधिमा २३१ प्रतिशतले वृद्धि भएको देखिन्छ। सामाजिक सुरक्षा करमा प्रत्येक वर्ष हुदै गएको बृद्धिको कारण चाहि राजस्व नीतिको PAN FOR ALL को प्रभाव र रोजगारी श्रृजना नै प्रमुख पक्षको रुपमा रहेको देखिन्छ।

तालिका ३२ : **सामाजिक सुरक्षा कर संकलन (Rs in 000)**

Fiscal Year	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Social Security Tax (Rs.000)	5239170	6054252	6446997	6822359	7642333

चित्र नं. १९ सामाजिक सुरक्षा कर संकलनको अवस्था

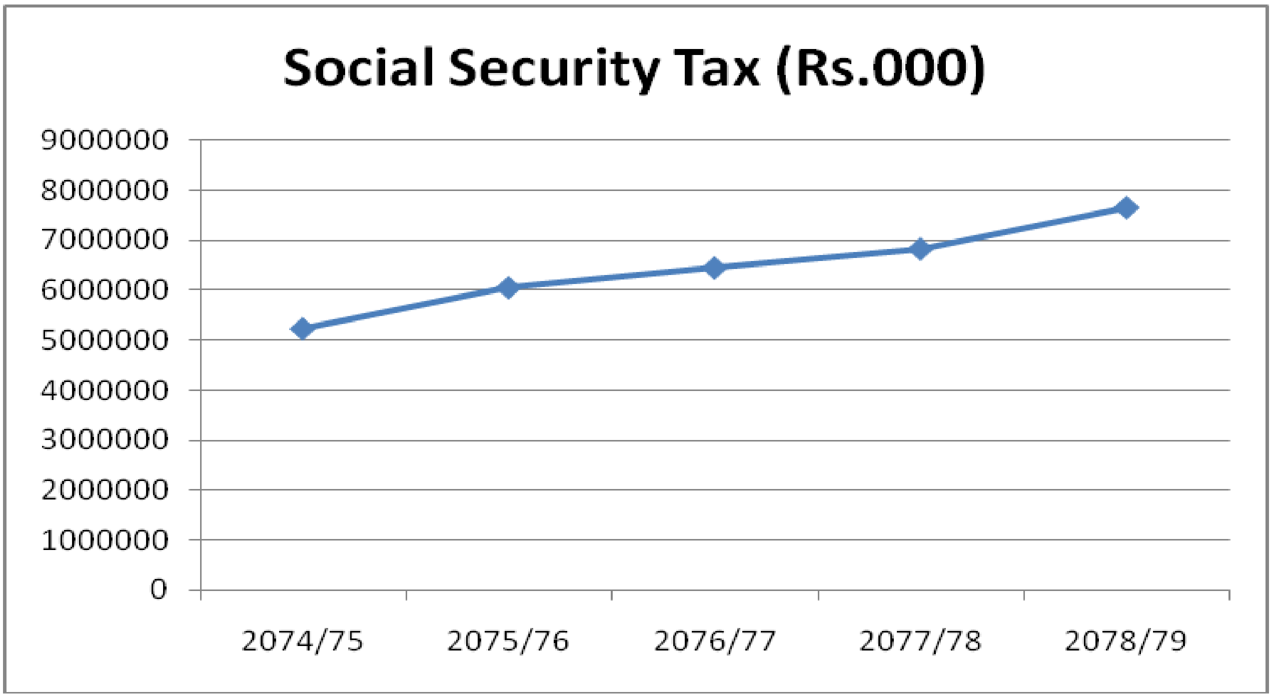

३.१३ पूँजीगत लाभकर

आय आर्जनका सबै स्रोतहरुलाई आयकरको दायरामा ल्याई करको आधार विस्तार गर्ने सन्दर्भमा वि.सं. २०५८ देखि पूँजीगत लाभमा कर लगाउन थालिएको हो । यो कर व्यक्तिगत र संस्थागत रुपमा लगाइंदै आएको छ। आ.व. २०७४/७५ देखि आ.व. २०७८/७९ सम्मको पूँजीगत लाभकर असुलीलाई तलको तालिकामा देखाइएको छ।

तालिकाः ३३ पूँजीगत लाभकर संकलन (रु. हजारमा)

Heading	2074/75	2075/76	2076/77	2077/78	2078/79
Individual Capital Gain Tax	7216729	10129397	8841189	28605485	28742763
Corporate Capital Gain Tax	933892	1407258	23686883	705485	1935513
Total Capital Gain Tax	8150621	11536655	32528072	29310970	81526318

माथिको विवरणलाई विश्लेषण गर्दा आ.व. २०७४/७५ देखि आ.व. २०७६/७७ सम्म पूँजीगत लाभकर संकलन वढ्दै गएको देखिन्छ । आ.व. २०७४/७५ मा यस शीर्षकमा संकलन रु.८१५ करोड रहेकोमा आ.व. २०७६/७७ मा ३२ अर्ब ५२ करोड पुगेको देखिन्छ । त्यसपछिको आ.व २०७७/७८ मा संकलन केही घटेर रु २९ अर्ब ३१ करोड भएको छ भने आ.व. २०७८/७९ मा संकलन उल्लेखनीय रुपमा बढ्दै रु ८१.५२ अर्ब पुगको देखिन्छ । आ.व. २०७५/७६ भन्दा आ.व २०७६/७७ मा corporate capital gain tax एकदमै धेरै बढेको देखिन्छ यसको प्रमुख कारण N-CELL को पुंजीगत लाभकरको कारण हो।

चित्र नं. २० पूँजीगत लाभकर संकलनको अवस्था

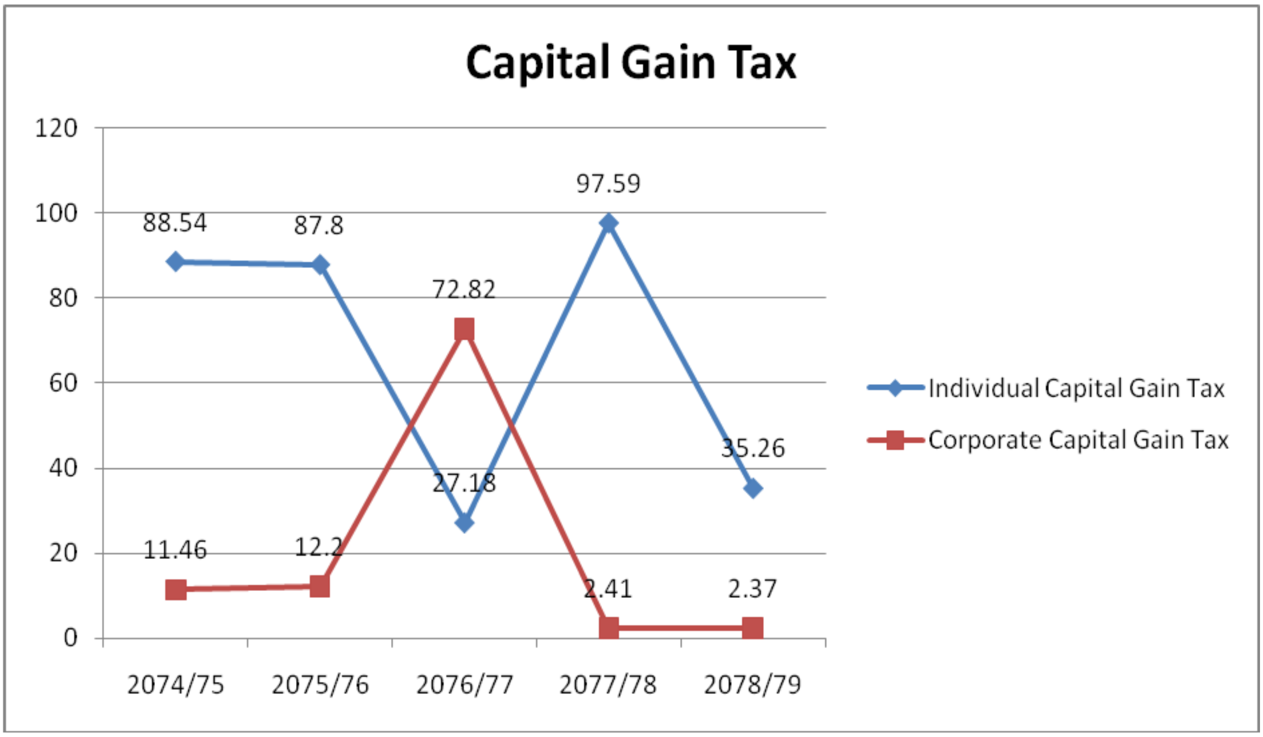

३.१४ राजस्व संकलनको लागतः

तालिकाः ३४ राजस्व संकलनको लागत विवरण

विषय	आ.ब. ०७६/७७	आ.ब. ०७७/७८	आ.ब. ०७८/७९
कूल राजस्व संकलन	रु ३८४ अर्ब ५३ करोड	रु.४२९ अर्ब २७ करोड	रु.४८३ अर्ब ४८ करोड
विभाग तथा कार्यालयबाट भएको कूल खर्च (चालु तथा पुँजीगत)	रु १ अर्ब ३९ करोड	रु.१ अर्ब ६९ करोड	रु.२ अर्ब १७ करोड
प्रति हजार संकलन लागत	रु ३.६२ पैसा	रु.२.५२ पैसा	रु.२.२३पैसा

आर्थिक वर्ष २०७६/७७, २०७७/७८ र २०७८/७९ को कर संकलन लागत तालिकामा समावेश गरिएको छ। जसअनुसार गत आर्थिक वर्ष ०७६/७७ मा प्रतिहजार कर संकलन लागत ३ रुपैयाँ ६२ पैसा रहेकोमा आ.व. २०७७/७८ मा कर संकलन लागत २ रुपैयाँ ५२ पैसामा रहेको छ। उक्त संकलन लागत घट्दै आ.व. २०७८/७९ मा प्रतिहजार रु २.२३ पुगेको देखिन्छ यसका आधार विश्लेषण गर्दा कर प्रणालीमा भएको सुधार, कर प्रशासनको प्रशासनिक कुशलता, खर्च मितव्ययिता मापदण्डको परिपालना र करदाताको कर सहभागिताको स्तर बढ्नुलाई लिन सकिन्छ।

अनुसूची १

IRD VAT REGISTRATION STATUS FY 2078-079

OFFICE CODE	OFFICE_NAME	INDIVI DUAL	PRIVATE LIMITED	PUBLIC LIMITED	COOPE RATIVE S	CORP ORATI ON	PARTNE RSHIP_F IRMS	PAR OPK ARI	NGO	INGO	EDUC ATIO NAL	HOSPI TAL	JOINT _VEN TURE	PROFIT_NO T_DIST_CO MPANY	OTHERS
11	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपुर	3,681	311	0	8	0	79	62	1	0	2	0	37	3	109
12	आन्तरिक राजस्व कार्यालय विराटनगर	3,678	408	0	18	1	86	9	16	0	7	0	26	5	128
13	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान	1,355	129	0	3	0	12	11	4	0	0	0	18	0	54
14	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर	3,239	501	0	34	1	44	14	46	1	1	0	22	3	210
15	आन्तरिक राजस्व कार्यालय लाहान	3,541	267	0	102	12	20	1	68	1	5	0	11	2	184
16	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमरा	1,406	145	0	10	0	14	1	3	0	2	0	1	0	49
17	आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज	2,937	389	0	33	1	53	1	20	0	1	0	13	1	69
18	आन्तरिक राजस्व कार्यालय हेटौंडा	2,958	312	0	18	1	45	15	4	0	1	0	36	2	407
19	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भरतपुर	4,160	643	0	14	0	73	11	13	0	2	0	33	4	174
20	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी	3,266	276	0	13	1	87	2	53	3	7	0	62	4	256
21	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महेन्द्रनगर	3,239	91	0	23	0	38	1	9	0	0	0	55	0	285
22	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा	6,172	887	0	38	1	74	48	13	0	5	0	35	7	143
23	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर-1	822	822	0	7	0	30	3	24	1	8	0	125	41	8
24	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भैरहवा	3,698	344	0	22	0	72	21	18	0	2	0	16	3	142
26	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगंज	3,615	366	0	5	0	75	3	128	0	4	0	31	2	24
29	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भक्तपुर	2,530	1,027	0	71	2	63	84	51	0	4	0	70	12	9
30	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कृष्णनगर	1,082	47	0	3	0	9	0	2	0	0	0	4	0	76
33	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वुटवल	3,998	432	0	35	0	106	10	6	0	1	0	33	6	139
34	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर-2	2,923	1,195	0	23	0	56	21	24	1	4	0	61	39	118
35	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जोरपाटी	1,834	795	0	30	0	42	0	28	0	10	0	30	50	93
51	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दाङ	4,101	295	0	23	0	58	0	21	0	4	0	19	3	271
1,101	करदाता सेवा कार्यालय इलाम	1,091	88	0	6	0	19	0	3	0	0	0	24	4	171
1,102	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमक	2,099	117	0	2	0	32	17	21	0	0	0	16	0	41
1,103	करदाता सेवा कार्यालय फिदिम	1,079	36	0	9	1	27	4	14	0	0	0	19	1	362
1,201	करदाता सेवा कार्यालय विराटचोक	1,378	109	0	2	1	27	1	0	0	2	0	0	0	81
1,202	करदाता सेवा कार्यालय पथरी	1,833	70	0	1	2	18	0	2	0	0	0	2	0	86
1,301	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ईटहरी	3,509	329	0	23	1	62	15	16	0	2	0	14	3	146

1,302	करदाता सेवा कार्यालय धनकुटा	1,208	30	0	1	0	9	0	0	1	0	0	8	1	271
1,303	करदाता सेवा कार्यालय खाँदबारी	719	29	0	1	0	10	0	1	0	0	0	0	0	149
1,304	करदाता सेवा कार्यालय भोजपुर	590	18	0	3	0	16	0	0	0	0	0	1	0	275
1,401	करदाता सेवा कार्यालय बर्दिबास	1,162	198	0	5	0	19	11	3	0	2	0	1	0	157
1,402	करदाता सेवा कार्यालय जलेश्वर	1,607	103	0	21	0	11	3	46	0	1	0	2	5	31
1,403	करदाता सेवा कार्यालय मलङ्गवा	1,598	117	0	12	0	6	6	17	0	5	0	10	1	95
1,404	करदाता सेवा कार्यालय सिन्धुली	1,638	125	0	13	2	13	0	2	0	0	0	8	0	241
1,405	करदाता सेवा कार्यालय लालबन्दी	2,065	224	0	7	2	9	2	7	0	0	0	3	0	142
1,501	करदाता सेवा कार्यालय गाईघाट	1,382	69	0	7	0	17	0	17	0	2	0	30	0	131
1,502	करदाता सेवा कार्यालय राजविराज	2,056	137	0	59	0	14	5	57	0	15	0	8	0	302
1,503	करदाता सेवा कार्यालय खोटाङ	528	38	0	6	0	20	0	19	0	0	0	7	0	60
1,505	करदाता सेवा कार्यालय ओखलढुङ्गा	1,056	43	0	16	0	17	0	130	0	0	0	3	3	180
1,601	करदाता सेवा कार्यालय गौर	1,184	77	0	23	0	4	3	26	2	2	0	4	4	115
1,602	करदाता सेवा कार्यालय चन्द्रपुर	1,916	160	0	28	3	8	0	12	0	4	0	2	0	256
1,603	करदाता सेवा कार्यालय कलैया	1,812	77	0	42	2	16	4	16	0	0	0	1	0	74
1,901	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कावासोती	3,262	220	0	1	0	33	8	3	0	0	0	1	0	167
1,902	करदाता सेवा कार्यालय खैरहनी	2,859	209	0	7	1	40	4	8	0	0	0	2	3	55
2,001	करदाता सेवा कार्यालय लम्की	2,664	134	0	9	1	14	4	1	0	0	0	11	0	273
2,101	आन्तरिक राजस्व कार्यालय डडेलधुरा	3,558	57	0	16	0	13	0	7	0	1	0	12	0	452
2,102	करदाता सेवा कार्यालय दिपायल सिलगढ़ी	781	13	0	3	0	8	0	10	0	1	0	4	0	91
2,103	करदाता सेवा कार्यालय सांफेबगर	1,287	37	0	20	4	8	3	1	0	0	0	11	0	143
2,201	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमौली	2,328	166	0	10	0	15	88	1	0	1	0	3	0	335
2,202	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वागलुङ	2,119	94	0	16	0	76	2	158	0	2	0	16	1	201
2,203	करदाता सेवा कार्यालय बेशीशहर	1,227	50	0	3	0	17	0	2	0	2	0	10	0	230
2,204	करदाता सेवा कार्यालय स्याङ्जा	1,847	79	0	21	0	13	3	179	0	1	0	10	1	165
2,205	करदाता सेवा कार्यालय कुश्मा	939	35	0	13	0	2	5	34	0	0	0	1	0	48
2,206	करदाता सेवा कार्यालय गोरखा	1,437	75	0	12	0	12	0	0	0	1	0	11	2	345
2,401	करदाता सेवा कार्यालय परासी	2,701	129	0	6	0	22	5	8	0	0	0	8	1	132
2,501	आन्तरिक राजस्व कार्यालय टंगाल	346	583	0	8	0	20	4	16	0	1	0	26	22	12
2,502	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महाराजगंज	1,489	1,252	0	15	0	47	14	35	0	2	0	39	35	26
2,503	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बालाजु	2,562	1,131	0	36	1	52	5	50	2	0	0	67	30	155
2,504	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कलंकी	1,857	849	0	33	0	47	12	19	0	6	0	25	14	112
2,505	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कालीमाटी	1,199	802	0	26	0	27	2	13	0	2	0	49	19	48

2,506	करदाता सेवा कार्यालय गल्छी	4,098	291	0	20	0	41	22	21	0	2	0	28	3	733
2,601	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सुर्खेत	5,464	246	0	140	17	68	0	55	3	5	0	44	5	551
2,602	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जुम्ला	1,811	59	0	130	0	80	0	30	0	0	0	5	1	77
2,603	करदाता सेवा कार्यालय गुलरिया	2,114	76	0	5	0	10	5	53	0	0	0	34	0	239
2,701	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पुतलीसडक	432	853	0	7	0	22	0	24	1	0	0	35	23	9
2,702	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांबानेश्वर	643	1,876	0	20	0	25	1	29	0	0	0	273	44	4
2,703	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बत्तीसपुतली	413	502	0	6	0	7	18	11	0	0	0	27	19	3
2,704	आन्तरिक राजस्व कार्यालय चावहिल	1,069	615	0	21	1	29	24	12	0	1	0	27	27	6
2,705	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कोटेश्वर	1,086	926	0	23	0	22	4	15	0	1	0	34	18	20
2,801	आन्तरिक राजस्व कार्यालय त्रिपुरेश्वर	410	496	0	4	0	25	25	3	0	0	0	34	20	2
2,802	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांसडक	663	261	0	21	0	11	1	4	0	0	0	1	3	12
2,803	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ठमेल	444	192	0	4	0	13	0	11	0	0	0	5	4	13
2,901	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धुलिखेल	3,441	460	0	49	0	96	4	97	1	2	0	142	7	973
2,902	करदाता सेवा कार्यालय चरिकोट	851	83	0	11	0	18	11	27	0	0	0	8	5	242
2,903	करदाता सेवा कार्यालय मन्थली	826	63	0	16	0	36	0	32	0	0	0	12	1	82
3,001	करदाता सेवा कार्यालय तौलीहवा कपिलबस्तु	1,932	66	0	5	0	23	0	2	0	0	0	1	1	98
3,002	करदाता सेवा कार्यालय सन्धिखर्क	721	17	0	8	0	8	3	13	0	0	0	7	0	50
3,301	करदाता सेवा कार्यालय तानसेन	1,289	55	0	14	0	12	1	2	0	0	0	4	0	77
3,302	करदाता सेवा कार्यालय तम्घास गुल्मी	1,129	36	0	16	3	9	0	0	0	0	0	20	1	222
5,101	करदाता सेवा कार्यालय सल्यान	1,977	77	0	37	1	17	0	14	0	1	0	7	0	585
5,102	करदाता सेवा कार्यालय चकचके प्युठान	1,446	55	0	6	0	13	0	3	0	0	0	14	0	168

अनुसूची २

IRD OFFICEWISE Active REGISTRATION STATUS UPTO FY 2078.79

OFFCODE	OFFICE_NAME	IT	VAT	EXCISE	PPAN
11	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भद्रपुर	4,303	586	339	12,645
1,101	करदाता सेवा कार्यालय इलाम	1,407	145	83	3,508
1,102	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमक	2,345	180	172	6,158
1,103	करदाता सेवा कार्यालय फिदिम	1,552	113	49	2,403
12	आन्तरिक राजस्व कार्यालय विराटनगर	4,386	845	309	15,476
1,201	करदाता सेवा कार्यालय विराटचोक	1,602	152	118	2,795
1,202	करदाता सेवा कार्यालय पथरी	2,014	127	110	2,423
13	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धरान	1,587	152	172	5,277
1,301	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ईटहरी	4,121	595	269	20,558
1,302	करदाता सेवा कार्यालय धनकुटा	1,529	74	64	1,966
1,303	करदाता सेवा कार्यालय खाँदबारी	910	69	42	2,303
1,304	करदाता सेवा कार्यालय भोजपुर	903	33	28	1,050
14	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जनकपुर	4,121	860	160	13,864
1,401	करदाता सेवा कार्यालय बर्दिबास	1,558	183	81	4,203
1,402	करदाता सेवा कार्यालय जलेश्वर	1,831	238	87	7,153
1,403	करदाता सेवा कार्यालय मलङ्गवा	1,867	158	66	4,896
1,404	करदाता सेवा कार्यालय सिन्धुली	2,046	187	81	5,631
1,405	करदाता सेवा कार्यालय लालबन्दी	2,465	218	49	2,745
15	आन्तरिक राजस्व कार्यालय लाहान	4,216	474	193	8,905
1,501	करदाता सेवा कार्यालय गाईघाट	1,658	161	111	3,294
1,502	करदाता सेवा कार्यालय राजविराज	2,654	377	174	7,319
1,503	करदाता सेवा कार्यालय खोटाङ	678	29	22	1,330
1,504	करदाता सेवा कार्यालय लुक्ला	0	0	0	4
1,505	करदाता सेवा कार्यालय ओखलढुङ्गा	1,449	67	41	2,030
16	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सिमरा	1,632	247	127	5,091
1,601	करदाता सेवा कार्यालय गौर	1,444	251	52	2,719
1,602	करदाता सेवा कार्यालय चन्द्रपुर	2,390	354	63	2,214
1,603	करदाता सेवा कार्यालय कलैया	2,045	220	103	2,923
17	आन्तरिक राजस्व कार्यालय विरगंज	3,522	1,016	187	10,656
18	आन्तरिक राजस्व कार्यालय हेटौंडा	3,897	453	149	9,803
19	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भरतपुर	5,131	471	280	19,484
1,901	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कावासोती	3,697	293	224	8,666
1,902	करदाता सेवा कार्यालय खैरहनी	3,227	163	183	5,570
20	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धनगढी	4,038	754	368	10,585
2,001	करदाता सेवा कार्यालय लम्की	3,111	230	229	5,785
21	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महेन्द्रनगर	3,744	300	285	4,722

2,101	आन्तरिक राजस्व कार्यालय डडेलधुरा	4,117	187	267	2,872
2,102	करदाता सेवा कार्यालय दिपायल सिलगढ़ी	911	43	577	981
2,103	करदाता सेवा कार्यालय सांफेबगर	1,514	108	752	1,332
22	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पोखरा	7,427	1,028	305	22,489
2,201	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दमौली	2,952	167	165	6,728
2,202	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वागलुङ	2,685	142	107	6,019
2,203	करदाता सेवा कार्यालय बेशीशहर	1,542	84	108	2,653
2,204	करदाता सेवा कार्यालय स्याङ्जा	2,320	137	157	2,617
2,205	करदाता सेवा कार्यालय कुश्मा	1,078	51	128	2,041
2,206	करदाता सेवा कार्यालय गोरखा	1,895	99	33	3,814
23	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर-1	1,901	843	99	12,788
24	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भैरहवा	4,342	653	375	8,155
2,401	करदाता सेवा कार्यालय परासी	3,013	154	234	4,692
25	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ ३	0	0	0	37
2,501	आन्तरिक राजस्व कार्यालय टंगाल	1,053	440	67	4,729
2,502	आन्तरिक राजस्व कार्यालय महाराजगंज	2,964	843	260	12,383
2,503	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बालाजु	4,093	981	208	19,930
2,504	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कलंकी	2,976	738	149	12,796
2,505	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कालीमाटी	2,190	717	101	7,794
2,506	करदाता सेवा कार्यालय गल्छी	5,319	327	254	8,008
26	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नेपालगंज	4,254	760	298	12,706
2,601	आन्तरिक राजस्व कार्यालय सुर्खेत	6,603	569	431	8,899
2,602	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जुम्ला	2,193	112	97	3,102
2,603	करदाता सेवा कार्यालय गुलरिया	2,538	142	130	3,573
27	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ १	0	0	0	108
2,701	आन्तरिक राजस्व कार्यालय पुतलीसडक	1,422	678	57	16,346
2,702	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांबानेश्वर	2,927	1,563	83	18,540
2,703	आन्तरिक राजस्व कार्यालय बत्तीसपुतली	1,013	326	59	5,952
2,704	आन्तरिक राजस्व कार्यालय चावहिल	1,834	525	141	17,779
2,705	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कोटेश्वर	2,155	769	104	12,922
28	आन्तरिक राजस्व कार्यालय काठमाण्डौ २	0	0	0	20
2,801	आन्तरिक राजस्व कार्यालय त्रिपुरेश्वर	1,032	561	37	5,293
2,802	आन्तरिक राजस्व कार्यालय नयांसडक	978	480	21	5,712
2,803	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ठमेल	692	236	26	6,165
29	आन्तरिक राजस्व कार्यालय भक्तपुर	3,924	1,024	201	14,198
2,901	आन्तरिक राजस्व कार्यालय धुलिखेल	5,307	637	136	7,583
2,902	करदाता सेवा कार्यालय चरिकोट	1,256	92	326	2,714
2,903	करदाता सेवा कार्यालय मन्थली	1,068	87	184	1,924
30	आन्तरिक राजस्व कार्यालय कृष्णनगर	1,224	129	125	2,056
3,001	करदाता सेवा कार्यालय तौलीहवा कपिलबस्तु	2,128	203	186	2,240
3,002	करदाता सेवा कार्यालय सन्धिखर्क	827	40	68	1,218

33	आन्तरिक राजस्व कार्यालय वुटवल	4,769	856	324	22,363
3,301	करदाता सेवा कार्यालय तानसेन	1,454	87	102	3,925
3,302	करदाता सेवा कार्यालय तम्घास गुल्मी	1,440	96	172	2,906
34	आन्तरिक राजस्व कार्यालय ललितपुर-2	4,490	1,043	206	16,665
35	आन्तरिक राजस्व कार्यालय जोरपाटी	2,919	598	146	11,402
51	आन्तरिक राजस्व कार्यालय दाङ	4,798	496	325	12,447
5,101	करदाता सेवा कार्यालय सल्यान	2,720	138	244	4,784
5,102	करदाता सेवा कार्यालय चकचके प्युठान	1,706	121	166	2,053
52	ठूला करदाता कार्यालय	0	0	0	12
53	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय	0	1	0	4

अनुसुची ३

Sectorwise Collection Report 2078/79

SNo.	Revenue Head	2 years before	Last Year	Change %	Current Year	Change %
Corporate Income Tax						
1	Income Tax From Government Corporation-11121	11023060.43	4901827.83	-55.53	6462563.56	31.84
2	Income Tax From Public Limited Companies-11122	47196737.95	53573544.45	13.51	55919038.9	4.38
3	Private Limited Companies-11123	32043623.5	38028636.68	18.68	47533018.77	24.99
4	Other Companies-11124	8879234.98	8724177.05	-1.75	10747993.49	23.2
	Total	**99142656.86**	**105228186**	**6.14**	**120662614.7**	**14.67**
Personal Income Tax						
5	Personal Income Tax & Proprietorship-11111	22200201.85	25303269.15	13.98	27789634.79	9.83
6	Remuneration-11112	25008612.77	26979250.65	7.88	33683906.8	24.85
7	Social Security Tax-11211	6463066.57	6821748.96	5.55	7642333.17	12.03
8	Capital Gain Tax Individual-11113	9238171.12	28495772.13	208.46	28742762.92	0.87
	Total	**62910052.31**	**87600040.89**	**39.25**	**97858637.68**	**11.71**
Investment Income Tax						
9	Rent & Lease-11131	2647632.98	2858191.32	7.95	3070388.92	7.42
10	Interest-11132	22009892.2	22320625.33	1.41	24721226.39	10.76
11	Capital Gain Tax Corporate-11125	23686508.16	816265.71	-96.55	1935512.6	137.12
12	Dividend-11133	5940710.87	5533629.83	-6.85	6332182.94	14.43
13	Other income of investment-11134	66122.7	93506.19	41.41	539060	476.5
14	Windfall Gain Tax-11135	260562.75	184365.88	-29.24	227411.18	23.35
15	Other Income Tax-11139	1226823.58	1371157.75	11.76	1715408.11	25.11
	Total	**55838253.24**	**33177742.01**	**-40.58**	**38541190.14**	**16.17**
Value Added Tax						
16	Production-33311	27607036.13	35155033.65	27.34	37991309.94	8.07
17	Sales and Distribution-33313	22460389.69	27701798.25	23.34	29321130.23	5.85
18	Contract & Consultancy-33314	31799227.9	35061735.9	10.26	29045530.53	-17.16
19	Tourism Industries-33315	2027920.9	695353.23	-65.71	1228337.2	76.65
20	Communication, Insurance, Aviation Fee and Other Services-33316	9704224.07	12748614.61	31.37	12815309.85	0.52
21	Reverse charge-33317	4557623.39	5153870.34	13.08	5469522.08	6.12
	Total	**98156422.08**	**116516406**	**18.7**	**115871139.8**	**-0.55**
Excise Tax						
22	Tobacco base (Cigarette/bidi)-33331	18559396.11	20331062.29	9.55	24563838.28	20.82
23	Liquor-33332	20060205.46	24360846.69	21.44	30407974.68	24.82
24	Beer-33333	14819191.77	20984888.76	41.61	31004256.53	47.75
25	Other Industrial Production-33334	11417398.5	15826201.65	38.61	17050020.95	7.73
	Total	**64856191.84**	**81502999.39**	**25.67**	**103026090.4**	**26.41**
Health Service Tax						
26	Health Service Tax-11442	211220.67	26579.03	-87.42	5789.5	-78.22
27	Health Risk Tax-11423	3243938.41	5478821.95	68.89	6277075.61	14.57
	Total	**3455159.08**	**5505400.98**	**59.34**	**6282865.11**	**14.12**

Education Tax						
28	Education Fees (school,college)-11443	45876.94	18229.57	-60.26	78240.13	329.19
29	Education Fees (foreign study)-11444	537201.3	348300.74	-35.16	1162260.62	233.69
	Total	**583078.24**	**366530.31**	**-37.14**	**1240500.75**	**238.44**
	Total Tax Collection	**384941813.7**	**429897305.6**	**11.68**	**483483038.7**	**12.46**

अनुसूची ४

आन्तरिक राजस्व विभागको संगठन संरचना

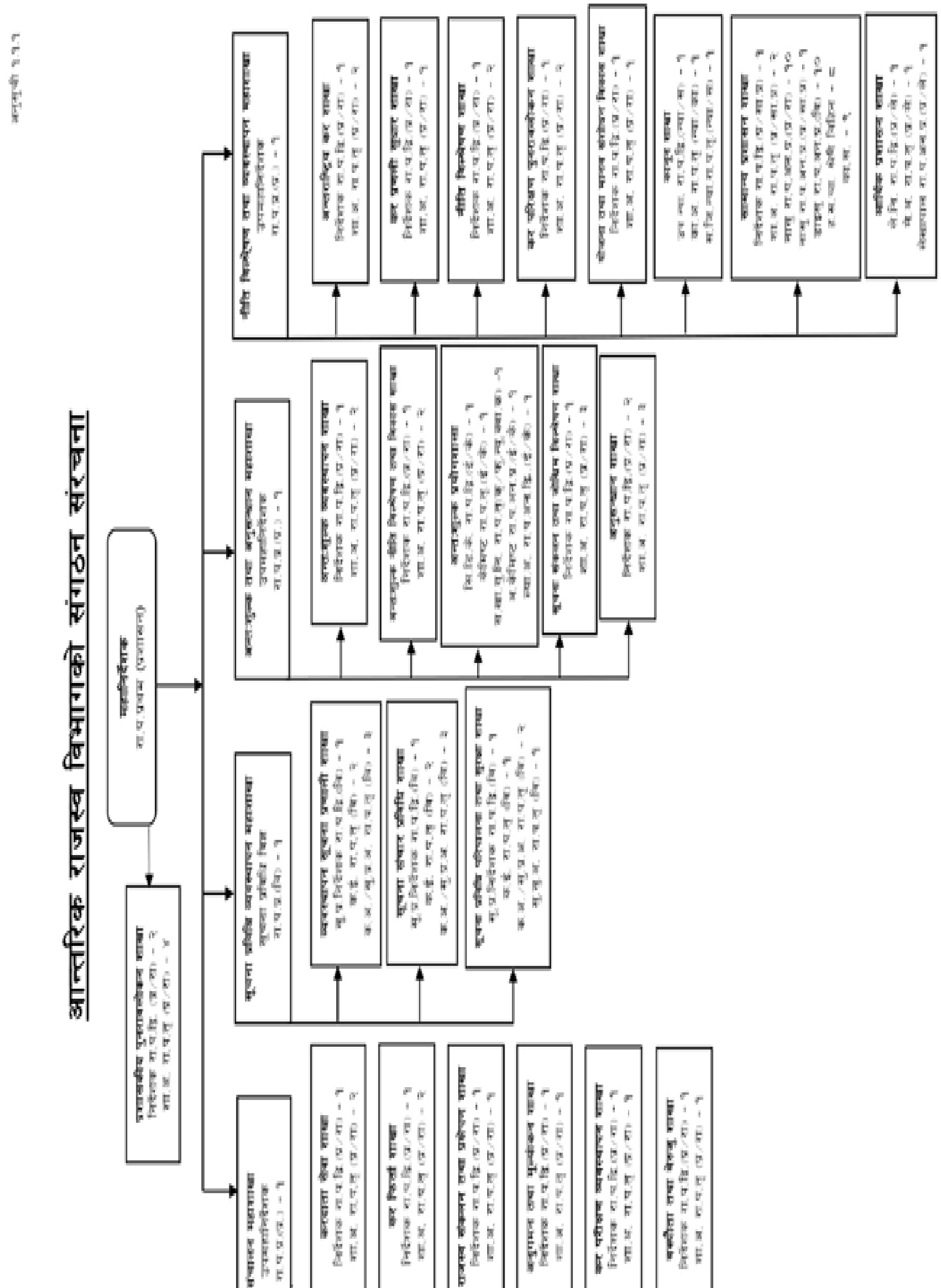

अनुसूची ५

आन्तरिक राजस्व कार्यालय तथा करदाता सेवा कार्यालयको सम्पर्क नम्बर

सि.नं.	सि.नं	कार्यालय	टेलिफोन नं
१	१	ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुर	५०१००५०
२	२	मध्यमस्तरीय करदाता कार्यालय, बबरमहल काठमाडौं	४२२१९६६
करदाता सेवा कार्यालयवाट स्तरोन्नती भई आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु			
३	१	आ.रा.का. ईटहरी	०२५-५८१६५५
४	२	आ.रा.का. कावासोती	०७८-५४०५०२
५	३	आ.रा.का. जुम्ला	०८७-५२०५५२
६	४	आ.रा.का. डडेलधुरा	०९६-४१०३०८
नयाँ आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु			
७	१	आ.रा.का. जोरपाटी	४९१४१९०
साविकका आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरु			
८	१	आ.रा.का. भद्रपुर	०२३-४५५०१२
९	२	आ.रा.का. दमक	०२३-५८५७५२
१०	३	आ.रा.का. विराटनगर	०२१-५३०१६६
११	४	आ.रा.का. धरान	०२५-५२०९८२
१२	५	आ.रा.का. लाहान	०३३-५६०१८८
१३	६	आ.रा.का. जनकपुर	०४१-५२०१३६
१४	७	आ.रा.का. सिमरा	०५३-५२०९३०
१५	८	आ.रा.का. विरगन्ज	०५१-५३०२७५
१६	९	आ.रा.का. धुलिखेल	०११-४९०७८६
१७	१०	आ.रा.का. भक्तपुर	६६१७८०४
१८	११	आ.रा.का. ललितपुर-१	५०१०१९९
१९	१२	आ.रा.का. ललितपुर-२	५५३६९३२
२०	१३	आ.रा.का. टंगाल	४४३९४७६
२१	१४	आ.रा.का. महाराजगञ्ज	४४३५७३८
२२	१५	आ.रा.का. बालाजु	४३८९७९३
२३	१६	आ.रा.का. कालिमाटी	५२३४९४२
२४	१७	आ.रा.का. कलंकी	५२१८९५१
२५	१८	आ.रा.का. पुतलीसडक	४२५५०८२
२६	१९	आ.रा.का. बानेश्वर	४४८४६७१
२७	२०	आ.रा.का. बत्तीसपुतली	४११३६९०
२८	२१	आ.रा.का. चावहिल	४८१२०८०
२९	२२	आ.रा.का. कोटेश्वर	५१९९१४७
३०	२३	आ.रा.का. त्रिपुरेश्वर	४२३०५६३
३१	२४	आ.रा.का. नयाँसडक	४२६६५७२
३२	२५	आ.रा.का. ठमेल	४२२७६०४
३३	२६	आ.रा.का. हेटौडा,	०५७-५२३१०१

३४	२७	आ.रा.का. भरतपुर	०५६-५२०१०६
३५	२८	आ.रा.का. दमौली	०६५-५६०१२९
३६	२९	आ.रा.का. वाग्लुङ	०६८-५२०१२९
३७	३०	आ.रा.का. पोखरा	०६१-४६४४४९
३८	३१	आ.रा.का. भैरहवा	०७१-५२०८५७
३९	३२	आ.रा.का. वुटवल	०७१-५५६१७३
४०	३३	आ.रा.का. कृष्णनगर	०७६-५२०६२७
४१	३४	आ.रा.का. दाङ	०८२-५२२१०९
४२	३५	आ.रा.का. नेपालगञ्ज	०८१-५२०१५९
४३	३६	आ.रा.का. सुर्खेत	०८३-५२५१७२
४४	३७	आ.रा.का. धनगढी	०९१-४१७४६०
४५	३८	आ.रा.का. महेन्द्रनगर	०९९-५२११०६
साविकका करदाता सेवा कार्यालयहरु			
१	१	क.से.का. इलाम	०२७-५२०११२
२	२	क.से.का. फिदिम	०२४-५२११३१
३	३	क.से.का. खाँदबारी	०२९-५६०८१७
४	४	क.से.का. धनकुटा	०२६-५२२१४१
५	५	क.से.का. विराटचोक	०२१-५४५९७९
६	६	क.से.का. राजविराज	०३१-५२०२६७
७	७	क.से.का. उदयपुर	०३५-४२१५४१
८	८	क.से.का. लुक्ला	०३८-५५०१४२
९	९	क.से.का. बर्दिवास	०४४-५५०४६९
१०	१०	क.से.का. मलङ्गवा	०४६-२०४५३
११	११	क.से.का. गौर	०५५-५२१४२९
१२	१२	क.से.का. पाल्पा	०७५-५२०११७
१३	१३	क.से.का. लम्की	०९१-५४०४५५
नयाँ करदाता सेवा कार्यालयहरु			
१	१	क.से.का. भोजपुर	०२९-४२०६३३
२	२	क.से.का. पथरी	०२१-५५५१२२
३	३	क.से.का. दिक्तेल	०३६-४२००१०
४	४	क.से.का. ओखलढुङ्गा	०३७-५२०७२९
५	५	क.से.का. जलेश्वर	०४४-५२०८५५
६	६	क.से.का. लालवन्दी	
७	७	क.से.का. कलैया	०५३-५५२०३२
८	८	क.से.का. चन्द्रपुर	०५५-५४०६३४
९	९	क.से.का. सिन्धुली	०४७-५२१३५८
१०	१०	क.से.का. मन्थली	०४८-५४००५५
११	११	क.से.का. चरिकोट	०४९-४१२७५
१२	१२	क.से.का. गल्छी	०१०-४०३२३३
१३	१३	खैरहनी चितवन	
१४	१४	क.से.का गोरखा	०६४-४२००६६

१५	१५	क.से.का वेशिसहर	०६६-५२१४६७
१६	१६	क.से.का. परासी	
१७	१७	क.से.का. पुतलीवजार	
१८	१८	क.से.का. कुश्मा	०६७-४२२२३०
१९	१९	क.से.का. तम्घास	०५९-५२१०१९
२०	२०	क.से.का. सन्धीखर्क	०७७-४२०९२०
२१	२१	क.से.का. तौलिहवा	०७६-५६०९४३
२२	२२	क.से.का. चकचके-प्यूठान	
२३	२३	क.से.का. श्रीनगर-सल्यान	०८८-४००१६४
२४	२४	क.से.का. गुलरिया	०८४-४२०७२५
२५	२५	क.से.का. साँफेबगर-अछाम	०९७-६२५२७४
२६	२६	क.से.का. दिपायल	०९४-५९००३०

Call Center

मूल्य अभिबृद्धि कर , आय कर , अन्त:शुल्क र कर प्रशासन सम्वन्धी जानकारीका लागि टोल फ्री नम्वर १६६००१४०००० मा फोन गर्नुहोस वा www.ird.gov.np मा Log-onगरीFAQ मा क्लिक गर्नुहोस् ।